

ლიბერალი

№ 169 აპრილი 2016

1737
2016

პრეზენტაციის
ბიზნისი

ფანი 5 ლარი

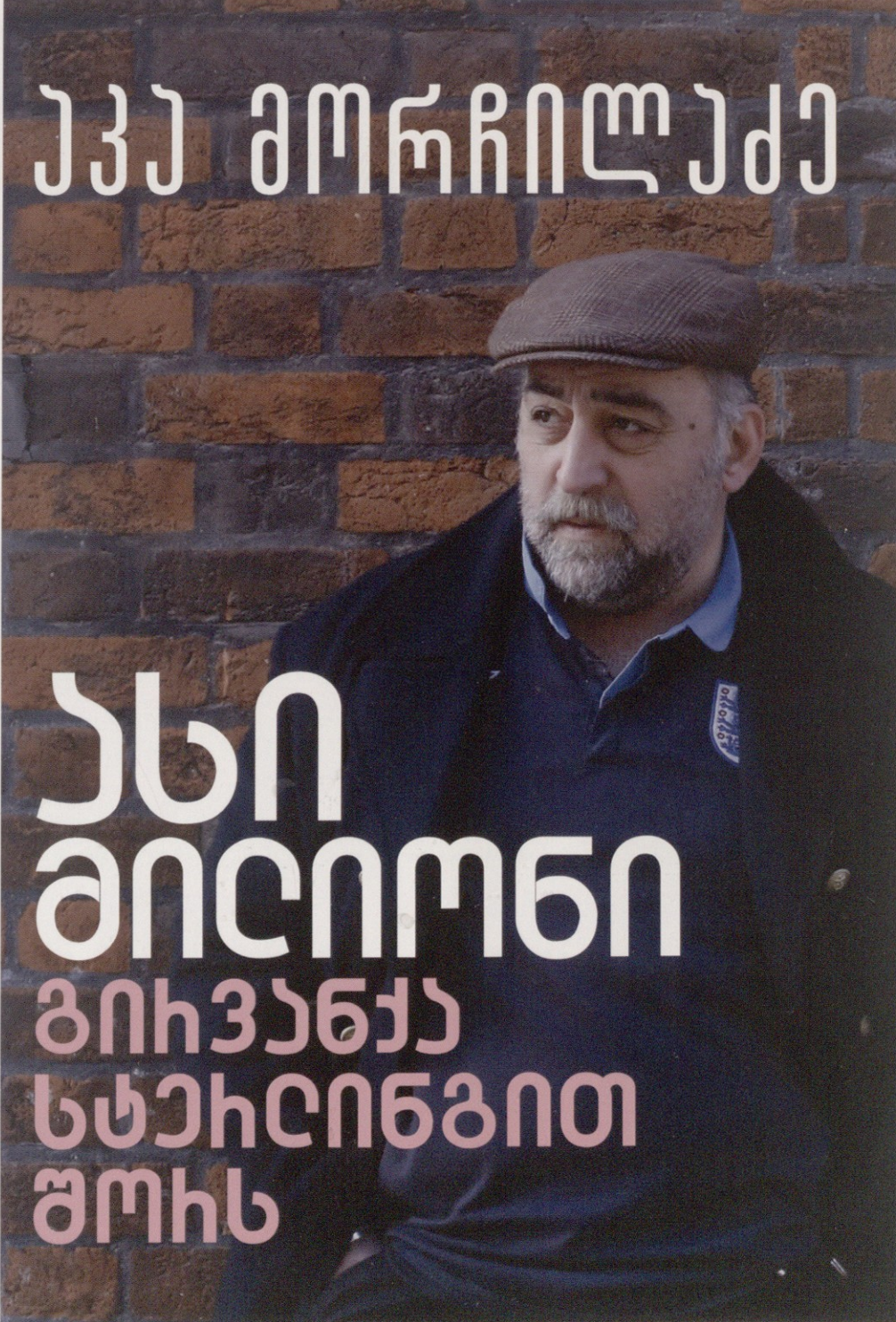

მთავარი თემა

რა სურთ სტუდენტებს

33. 54

უკუ მოჩილება

ასი
მეცხრე
გვიანა
სახეცხვით
შოხს

შეიძინეთ
„ლიბერალის ბიბლიოთეკის“
პირველი წიგნი

საქართველოს ბიბლიოთეკა

ლიბერალი

ლიბერალი

№ 169 აპრილი 2016

შურნალის რედაქტორი
ზურაბ ვარდიაშვილი

პედაგოგის რედაქტორი
ლიკა ზაკაშვილი

ახალი ამბავის რედაქტორი
დათო გამოსონია

ფოტორედაქტორი
ლევან ხერხეულიძე

შურნალისტები
ზურაბ ვარდიაშვილი, ლიკა ზაკაშვილი, ქეთევან ლევინაშვილი, თათია ხალიანი, ეკა მაღალაძე, სოფო აფციაური, თეი კანაშვილი, დათო ფარულავა, ნათია ამირანაშვილი, დათო გამოსონია, სალომე გორგოძე

მონტაჟორები
ლევან ახალაია, დავით ბუხრიკიძე, გრიგოლ გეგელია, გიორგი კეკელიძე, გიო ახვლედიანი, ლევან ბერძენიშვილი, პაატა ქურდაძე

შურნალის დიზაინერი
თორნიკე ლორთქიფანიძე

შურნალის და ნიუსჯაუზის რედაქტორ-სტილისტი/მონტაჟორი
ნინო კალატოზიშვილი

თარგმანი
ნათია ორმოცაძე

პრეპრესის რედაქტორი
ქეთევან ქავთარაძე

აღმოსავლური მხარე
მზია კუბლაშვილი

დისკუსიები
გივი ნაზარაშვილი

შურნალის გამოცემის მსურველები
დაგვიკავშირდით: 247 02 46

გამომცემელი:
შპს „ლიბერალი“
მისამართი: თბილისი, რუსთაველის ქ. 50. ტელ.: (995 32) 2470246
ელ-ფოსტა: info@liberali.ge
ვებგვერდი: www.liberali.ge
საავტორო უფლებები დაცულია.
შურნალში გამოქვეყნებული მასალების ნაწილობრივი და/ან მთლიანი გამოყენება რედაქციის თანხმობის გარეშე აკრძალულია.

გაყიდვა:
შპს „სეზანი“
მისამართი: თბილისი, წერეთლის გამზ. 140. ტელ.: (995 32) 235 70 02.

გამოდის თვეში ერთხელ, ყოველ 10 რიცხვში. პირველი ნომერი გამოცემულია 2009 წლის მაისში.
რეკომენდებული საცალო ფასი 5 ლარი.

ტორტი

საპარლამენტო არჩევნების თარიღი ცნობილია. 8 ოქტომბერი. თუმცა მანამდე, ვიდრე კონკრეტული თარიღი გამოცხადდებოდა, მმართველმა ძალამ წინასაარჩევნო პერიოდში ერთობ უცნაური ტრანსფორმაციით შეაბიჯა.

როგორც წესი, წინასაარჩევნოდ პოლიტიკური პარტიები ერთიანდებიან, ბლოკებად იკვრებიან, კოალიციებს ქმნიან. ასე მოხდა თუნდაც ოთხი წლის წინაც. ახლა ხელისუფლებამ, ერთი შეხედვით, ალოგიკური ნაბიჯი გადადგა და კოალიცია დაშალა.

ალოგიკურობის განცდას აძლიერებს ფაქტი, რომ დაშლილი კოალიციის წარმომადგენლები მთავრობაში საქმიანობას განაგრძობენ. ისინი იღებენ იმ პოლიტიკური ძალის პასუხისმგებლობას, რომელთანაც ფორმალურად უკვე ოპოზიციაში დგანან.

რა შეიძლება მომხდარიყო? ცნობილი ამბავია, რომ ამომრჩეველთა ნახევარზე მეტს ჯერ არ აქვს გადაწყვეტილი, ვის მისცეს ხმა. ეს მოცემულობა დიდ ასპარეზს აჩენს ახალი, ან მეტ-ნაკლებად ახალი პოლიტიკური ძალებისთვის. შეიმჩნევა შესაბამისი მოძრაობებიც.

ამ მოძრაობებში კი შეიმჩნევა კონსერვატორულ ვნებათა დუღილი, საკმაოდ პოპულარობის პერსპექტივებით. მმართველი ძალა ხიფათს გრძნობს და თავისებურად ემზადება. ამ მზადების ერთ-ერთი გამოხატულება სწორედ იმ ხმებზე ნადირობაში აისახა, რომელთა მფლობელებისთვისაც უფრო გასა-

გები, ახლობელი და შინაური იქნები, თუკი არაფერი გააკავშირებს დეკლარირებულ ლიბერალურ ღირებულებებთან.

მკვეთრად გამოხატული დასავლური ღირებულებების მატარებელი ძალისგან დისტანცირებით, მმართველი ძალა იმედოვნებს, რომ საარჩევნო ტორტის „კონსერვატიული ფრთიდან“ მსუყე ნაჭერს ჩამოჭრის, თუმცა ეს დისტანცირება ძალიან მაღალი ალბათობით ფორმალურია. ამ დისტანცირებულ ძალებს, პრაგმატული თვალსაზრისით, ერთმანეთი სჭირდებათ, თუმცა არა ამომრჩეველთა დასანახად.

საარჩევნო კამპანია უფრო გამოკვეთს ამ „პატარა ტრიუქის“ კონტურებს, მაგალითად იმით, თუ რამდენად „გაიმეტებენ“ ერთმანეთს ყოფილი პარტნიორები.

დაველოდოთ და თვალ-ყური მივაღვევოთ.

ზურაბ ვარდიაშვილი, შურნალის რედაქტორი

- 04 **ავტორები**
მიმოხილვა
- 06 დიდი ძმის თვალი ევროპაში
ავტორი: ლევან ახალაია
თვალსაზრისი
- 12 ბარბაროსები ჭიშკარს შიგნით
ავტორი: გრიგოლ გეგელია
- 18 მეხუთე ზონა
ავტორი: პაატა ქურდაძე
პოლიტიკა
- 22 „რესპუბლიკელები“ 5%-იანი
ბარიერის პირისპირ
ავტორი: დათო გამისონია
ეკონომიკა
- 26 ფული 15 წუთში
ავტორი: სოფო გოგიშვილი
სამართალი
- 30 ბავშვები ქუჩებიდან
ავტორი: ქეთევან ლვედაშვილი
- 35 ვისთვის რა „სარგებლობა“ მოაქვს
ფარულ ჩანანერებს
ავტორი: ქეთევან ლვედაშვილი
საზოგადოება
- 40 მთაში დასაბრუნებლად – ცდა
მეორე
ავტორი: თათია ხალიანი
ინტერვიუ
- 50 რევოლუცია აუდიტორიებიდან
ავტორი: ზურაბ ვარდიაშვილი
განათლება
- 54 რა სურთ სტუდენტებს
ავტორი: სალომე გორგოძე
ფოტოპროექტი
- 60 #ავტონომიაუნივერსიტეტს
ავტორი: სოფო აფციაური
ბიბლიოთეკა
- 72 ეროვნული ბიბლიოთეკის
ემიგრაციის დარბაზი და ლევილის
ბიბლიოთეკის მომავალი
ავტორი: გიორგი კეკელიძე
- 74 კედლთან მიყენებული
ლიტერატურა
ავტორი: ლევან ბერძენიშვილი
კულტურა
- 78 „რეჟისორის ყველა გზა მაინც
გადასაღები მოედნისკენ მიდის“
ავტორი: დავით ბუხრიკიძე
სპორტი
- 82 კაცი ხვალდან
ავტორი: გიორგი ახვლედიანი

სამაჩთარი

ბავშვები ქუჩებიდან

ქუჩაში ხელგანვდილი მოზარდის ან ზენრებში გახვეული ახალშობილის დანახვა ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა. ხშირ შემთხვევაში, ამ ბავშვებს არც პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტი აქვთ და შესაბამისად, არც განათლებასა და ჯანდაცვაზე მიუწვდებათ ხელი. ეს კი მათ მდგომარეობას კიდევ უფრო ამძიმებს. სხვადასხვა უწყებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების მონაწილეობით შექმნილი კანონპროექტი, რომელმაც ეს და სხვა პრობლემები უნდა მოაგვაროს, სპეციალისტთა დადებით შეფასებას იმსახურებს. თუმცა მისი აღსრულებისთვის საჭირო რესურსი, ჯერჯერობით, არასაკმარისია.

 ქეთი ლვედაშვილი
83.30

სამყარო

ფული 15 წუთში

რეგისტრაციის ფორმა მარტივია. ვებფეიჯის პირველივე გვერ-
დზე სანიშნია. რაც უფრო მარჯვნივ გასწევს მას მომხმარე-
ბელი, მით უფრო იზრდება იმ თანხის რაოდენობა, რომელიც
მცირე პროცედურის გავლის შემდეგ ანგარიშზე რამდენიმე
წამში გაჩნდება. სესხის გამცემ კომპანიას სახელი, დაბადების
თარიღი, საცხოვრებელი ადგილისა და ელ-ფოსტის მისამართი,
პირადი ნომერი და ყოველთვიური შემოსავლის ოდენობა აინ-
ტერესებს. ამ ველების შევსების შემდეგ ავტომატურად გადა-
ვდივართ რეგისტრაციის შემდგომ ეტაპზე და თანხა ბალანსზე
ირიცხება.

▶ სოფო გოგიშვილი
83.26

ინტერვიუ

რა სურთ სტუდენტებს

თსუ-ის პირველი კორპუსის 115-
ე აუდიტორიაში სტუდენტები
ნელ-ნელა იკრიბებიან.
აუდიტორია თანდათან ივსება.
ზოგი სკამზე ზის, ზოგიც –
იატაკზე. სტუდენტური მოძრაობა
„აუდიტორია 115“ მორიგ სამუშაო
შეხვედრას მართავს. დღევანდელი
შეხვედრის მოდერატორი
მოძრაობის ერთ-ერთი წევრი
თორნიკე შვეარდნაძეა. თორნიკე
მაგიდასთან ზის. მის უკან
დაფაა. დაფაზე ცარცით წერია
„ავტონომია უნივერსიტეტს!“,
– ფრაზა, რომელსაც ყველაზე
ხშირად სკანდირებდნენ
სტუდენტები მარტში გამართული
საპროტესტო აქციების დროს.

▶ სალომე გორგოძე
83.54

ანალიზი

„რეჟისორის ყველა გზა მაინც გადასაღები მოედნისკენ მიდის“

კინორეჟისორ ნანა ჯანელიძეს
მას შემდეგ შეგვხვდით, რაც
მან სამწლიანი მუშაობის,
ანუ ოფიციალურად ვადის
ამონურვის შემდეგ ეროვნული
კინოცენტრის ხელმძღვანელის
თანამდებობა დატოვა.

▶ დავით ბუხრიკიძე
83.78

ბიბლიოთეკა

ეროვნული ბიბლიოთეკის ემიგრაციის დარბაზი და ლევინის ბიბლიოთეკის მომავალი

ასე ფრთხილი პარიზის
აეროპორტი არ მინახავს.
დამფრთხალი არა –
ფრთხილი. მსოფლიოს
ახალმა და ჯერ
ვერმორჩენილმა ჭირმა
ადამიანების სახეებს
სხვა ჩრდილი მიაწება –
გაურკვევლობის, ცოტა
უნდობლობის, გაოცების
ჩრდილი.

▶ გიორგი კეკელიძე
83.72

საზოგადოება

მთაში დასაბრუნებლად – ცდა მეორე

საქართველოს მოსახლეობის
საყოველთაო აღწერის
წინასწარი მონაცემები
აჩვენებს, რომ სოფლის
მოსახლეობა 2002 წლის
აღწერასთან შედარებით
23,8%-ით შემცირდა.
მიგრაციის ყველაზე მაღალი
რიცხვი რაჭა-ლეჩხუმის,
ქვემო სვანეთის (37,4 %) და
სამეგრელო-ზემო სვანეთის
(29%) რეგიონშია.
მიტოვებული მიწები, სახლები
და ეზოები. მიზეზი ბევრია,
მძიმე კლიმატური პირობები,
უწყლობა, უგზოობა,
უმუშევრობა, საკომუნიკაციო
საშუალებების ნაკლებობა,
ადმინისტრაციული ცენტრისგან
სიშორე, ჯანდაცვის
და საგანმანათლებლო
მომსახურებაზე
ხელმისაწვდომობის პრობლემა.
როგორ ცხოვრობენ მთაში?
რამდენად პასუხობს
სახელმწიფოს ახალი გეგმა
მაღალმთიან რეგიონებში
მცხოვრები მოსახლეობის
რეალურ საჭიროებებს?

▶ თათია ხალიანი
83.40

ლევან ბერძენიშვილი
კედელთან მიყენებული ლიტერატურა

ცნობილია, რომ გამორჩეულად საშიშ პროფესიებს შორის სახელდება მასწავლებლობა, ასტრონავტობა, ტაქსის მძღოლობა და ა. შ. თუმცა, აქვე უნდა ვთქვათ, რომ ერთ-ერთი ყველაზე საშიში პროფესია სწორედ მწერლობაა – ბოლოს და ბოლოს საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში იშვიათად შეხვდებით იმდენ თვითმკვლევლობას, რამდენსაც მწერლობაში.

პაატა ქურდაძე
მეხუთე ზონა

თქვენ ვერ იბოვით ვერც ერთ ნორმალურ ქვეყანას, სიტყვა ლალატს ადამიანების ყოველდღიურ ლექსიკაში ამხელა ადგილი რომ ეჭიროს. მით უმეტეს, აზრის გამოხატვის კონტექსტში. განსაკუთრებით ვერ იბოვით დასავლურ სამყაროში, სადაც აზრის ქონის უფლების პატივისცემა ერთგვარი სამოქალაქო რელიგიაა.

გრიგოლ გეგელია
ბარბაროსები
ჭიშკარს შიგნით

ძველად თუ იტყოდნენ, ბარბაროსები კარიბჭეს მოსდგომიანო, დღეს შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ბარბაროსები კარიბჭის შიგნით შემოპარულან. ციცერონისა არ იყოს, ისინი შეცნობილ მტერზე უფრო საშიშნი არიან, რადგან აქ და ახლა, ჩვენს ირგვლივ ფარულად იღწვიან ქალაქის კარიბჭის დასაცემად.

იტყვიან ხოლმე, მოაზროვნე ფეხბურთელი იყო. არის ასეთი გამოთქმა. მოაზროვნე ფეხბურთელი. კრუიფი მოაზროვნე ადამიანი იყო. უკიდურესად ჭკვიანი, განათლებული და უნიჭიერესი კაცი.

გიორგი ახვლედიანი
კაცი ხვლიდან

ძალიან სამწუხარო და სევდიანი ამბავია, რომ აღარ არის ფეხბურთის დიდი გამცოცხლებელი და შემოქმედი, რომელიც ლაპარაკობდა ხოლმე მღელვარედ, ხისტად, წარმოუდგენლად შთამბეჭდავად და სწორად, ხოლო თამაშობდა ისე, რომ გეგონა, ეს დღეს კი არა, ხვალ ხდება.

ბლოგი

ნათია ფანჯიკიძე
უყურე ცას

ეს ბლოგი, ერთგვარად ირაციონალური, ნაკლებად განკუთვნილი აზროვნების ცნობიერი შრისთვის, ეძღვნება ყველას, ვისაც კლავენ, ვისაც შვილს უკლავენ, ვისაც აწამებენ, ვისაც ყიდიან, ვისაც თელავენ, ვისაც ხელს ჰკრავენ...

ახალი ამბები 1/5

პრობლემა ხაზრუაშვილი
კომენტარი

საქართველოს მთავრობის
მხარეზეა უკანასკნელი
მთავრობის მიერ გადაწყვეტილება

12 აგვისტო

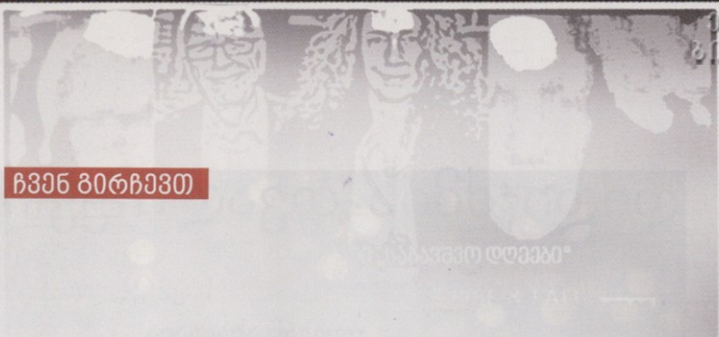
TorqueBox

პრობლემა ხაზრუაშვილი
კომენტარი

10 აგვისტო

გარეგნობის
მინისტრის განცხადებით
საქართველოში არსებული
სიტუაციის შესახებ

ჩვენ გირჩევთ

საქართველოში
სიტუაციის შესახებ

შემოგვიერთდი განახლებულ
www.liberali.ge _ზე

ოციალური ინჟინერია
ბრეტში და RMG-ის
ნააღმდეგ პროფკავშირების
ერთ მოგებულ სასამართლო
როცესი

როველის
გართულებული
არითმეტიკა

The Eco
ევროპაში
თავშესა
მაძიებელ
მიგრანტ
რამდენი
ლტოლვ

დიდი ძმის თვალი ევროპაში

ლევან ახალაია

მსოფლიომ ტერორიზმს „გლობალური ომი“ ოფიციალურად 18 წლის წინ გამოუცხადა. მაშინ გაერომ აშშ-ის თხოვნით მიიღო რეზოლუცია, რომელშიც უშიშროების საბჭომ ყველა ქვეყანას თანამშრომლობისკენ მოუწოდა, რათა 1998 წელს ტანზანიასა და კენიაში აშშ-ის საელჩოებზე თავდასხმაში ეჭვმიტანილები სათანადოდ დასჯილიყვნენ. 2001 წლის 11 სექტემბრის შემდეგ კი გაეროში ტერორიზმის წინააღმდეგ საბრძოლველად მრავალი სამუშაო ჯგუფი თუ კომიტეტი შეიქმნა, რომელთა რეკომენდაციითაც უამრავ ქვეყანაში გაამკაცრეს კანონმდებლობა, უფრო იოლი გახდა სადაზვერვო ინფორმაციის გაცვლა... დაიწყო ბრძოლა ტერორიზმის წინააღმდეგ.

მიუხედავად ამისა, 18 წლის შემდეგაც კი ექსტრემისტების ძალადობა არ წყდება. 22 მარტს ბრიუსელის აეროპორტსა და მეტროში თვითმკვლელი თავდამსხმელების მიერ მოწყობილ აფეთქებებს პოლიტიკოსების უმრავლესობამ უკვე ტრადიციადქცეული გზავნილები დაუპირისპირა – სპეცსამსახურებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავება, კონტროლის გამკაცრება საზღვრებზე და ტერორისტების წინააღმდეგ ბრძოლის გააქტიურება, მათ საბოლოო დამარცხებამდე.

ევროპა და „პატრიოტის აქტი“

ტერაქტების შემდეგ ბელგიის დედაქალაქში ჩასულმა ევროპელმა ძალოვანმა მინისტრებმა, ისევე როგორც შარშან პარიზის თავდასხმების შემდეგ, პირველ რიგში სპეცსამსახურების მუშაობის დახვეწის პირობა დადეს, საამისოდ კი კანონმდებლობის შეცვლაა აუცილებელი. სინამდვილეში ევროპაში ეს პროცესი და თანმდევი დისკუსიაც უკვე დიდი ხანია დანწყებულია.

საფრანგეთის მთავრობამ ჯერ კიდევ შარშან, ივნისში მიიღო სადავო კანონი, რომელიც სპეცსამსახურებს ტერორიზმში ეჭვმიტანილების ტელეფონის მოსმენისა და მათი ელექტრონული მიმონერის კონტროლის საშუალებას სასამართლოს ნებართვის გარეშე მისცემს. აღნიშული კანონი

ასევე ავალდებულებს სატელეკომუნიკაციო კომპანიებს, მონაცემები სამართალდამცველებს გადასცენ. ყველაზე ცხარე კამათი კი „შავი ყუთების“ გარშემო მიმდინარეობს. აღნიშული მოწყობილობის კომპლექსური აღგორითმი ინტერნეტის მომხმარებელთა აქტივობას ანალიზებს და საეჭვო შემთხვევებს აღრიცხავს. საუბარია არა მხოლოდ ვებგვერდებზე, რომელსაც მომხმარებელი ხშირად სტუმრობს, არამედ საძიებო სისტემებში გამოყენებულ სიტყვებზეც. კანონს მკაცრად აკრიტიკებენ ადგილობრივი და საერთაშორისო უფლებადამცველი ორგანიზაციები. საკონსტიტუციო სასამართლოში შეტანილი სარჩელის გამო, ის ძალაში ჯერ არ შესულა.

არასამთავრობო ორგანიზაციებს აშფოთებს შარშან ტერაქტების შემდეგ საფრანგეთში შემოღებული საგანაგებო მდგომარეობის რეჟიმიც, რომლის ფარგლებშიც სამართალდამცველებს დროის ნებისმიერ მონაკვეთში ჩხრეკისა და პოტენციურად საშიში პირების დაკავების უფლება სასამართლოს სანქციის გარეშე აქვთ. პრეზიდენტი ოლანდი კიდევ უფრო შორს წავიდა, როდესაც გამოვიდა ინიციატივით, ტერორიზმში ბრალდებულებს მოქალაქეობა ჩამოართვან, თუმცა საკანონმდებლო ორგანოში ამ ზომების მიღებაზე უარი თქვეს.

2016 წელს სპეცსამსახურების უფლებამოსილება პოლონეთშიც გააფართოვეს. სენატის გადაწყვეტილებით, ინტერნეტმომხმარებელთა მონაცემების მიღება სამართალდამცველებს პროვაიდერების თანხმობისა და სასამართლოს მხრიდან მკაცრი ზედამხედველობის გარეშე შეეძლებათ. მთავრობა ამტკიცებს, რომ მონაცემების დამუშავებისა და შენახვისთვის მკაცრი ვადებია დაწესებული, თუმცა ოპოზიცია, უფლებადამცველები და არასამთავრობო ორგანიზაციები მიიჩნევენ, რომ ახალი კანონი მოქალაქეთა კონფიდენციალურ ინფორმაციას დაუცველს ხდის. რეგულაციის შესწავლა უკვე დაიწყო ვენეციის კომისიამ და დასკვნა, სავარაუდოდ, ივნისში გამოქვეყნდება. პოლონეთში ბრიუსელის ტერაქტების შემდეგ ასევე მსჯელობენ ანტიტერორისტული კანონმდებლობის გამკაცრებაზე.

ინტერნეტმომხმარებელთა მონაცემების შენახვის მიზანშეწონილობაზე მსჯელობენ დიდ ბრიტანეთშიც. მარტში თემთა პალატის 266 დეპუტატმა მხარი დაუჭირა კანონპროექტს, რომლითაც პროვაიდერებს პერსონალური მონაცემების 12 თვის ვადით შენახვას დაავალდებულებენ. შინაგან საქმეთა სამინისტროში ამტკიცებენ, რომ პროექტის მიხედვით პირადი

მონაცემები მაქსიმალურად დაცული იქნება. თავის მხრივ, ოპოზიცია აცხადებს, რომ კანონის სამუშაო ვერსიაში ინფორმაციასთან წვდომის უფლება ისეთ სახელმწიფო უწყებებსაც აქვთ მინიჭებული, რომლებსაც ეს საერთოდ არ სჭირდებათ. ამიტომ მონაცემების უკანონოდ გავრცელების საფრთხე მატულობს. შენიშვნები უფლებადამცველ ორგანიზაციებსაც აქვთ. ისინი პროექტის დაჩქარებული წესით მიღების წინააღმდეგ გამოდიან.

2016 წლის დასაწყისიდან ინტერნეტში თვალთვალი ოფიციალურად შეუძლიათ გერმანიაშიც. ამისთვის უკვე არსებობს სპეციალური პროგრამა, რომელიც სამართალდამცველებს კომპიუტერებსა თუ სმარტფონებში დიალოგების რეალურ დროში წაკითხვის შესაძლებლობას აძლევს, თუმცა მისი გამოყენება დასაბუთებისა და სასამართლოს ნებართვის გარეშე დაუშვებელია.

ევროპაში პერსონალური მონაცემების გარშემო დისკუსია უსაფუძვლო ნამდვილად არ არის. ტერორიზმსა და ზოგადად დანაშაულთან ბრძოლისათვის ფარული მიყურადებისა და თვალთვალის ტექნიკის გამოყენება მნიშვნელოვან საფრთხეებს შეიცავს და ეს რისკი დროთა განმავლობაში კიდევ უფრო გაიზრდება.

პერსონალური მონაცემების უსაფრთხოება

ინფორმაციული ტექნოლოგიების კვლევითი კომპანიის, „Gartner-ის“ მონაცემებით, 2020 წლისთვის გლობალურ ქსელში ერთმანეთთან 21 მილიარდი ხელსაწყო იქნება დაკავშირებული. დღეს ასეთი გაჯეტების რაოდენობა, დაახლოებით, 6.4 მილიარდია. შედარებისთვის, ინტერნეტით მოსარგებლე ადამიანების რაოდენობა 3.4 მილიარდს შეადგენს. ეს კი ნიშნავს, რომ უკვე დღეს ინტერნეტში ჩართულია უფრო მეტი ხელსაწყო, ვიდრე ადამიანი. სმარტფონი, სმარტსაათი, ფიტნესტრეკერი, ელექტრონული კბილის ჯაგრისიცი კი – აგროვებს ინფორმაციას. შესაბამისად, მათ მწარმოებლებს აქვთ დოკუმენტურად დადასტურებული ცნობები ჩვენი ინტერესების, ჩვევების, გადაადგილების შესახებ. ადვილი წარმოსადგენია, რა შეიძლება მოხდეს, ეს ინფორმაცია სპეცსამსახურების განკარგულებაში რომ აღმოჩნდეს. ცდუნება ნამდვილად დიდია. ამის მაგალითად გამოდგება აშშ-ში აგორებული სკანდალი, რომლის მთავარი გმირები ფედერალური საგამოძიებო ბიურო და კორპორაცია „Apple“ არიან. ტრადიციულად, ყველაფერი ტერორიზმს უკავშირდება, კერძოდ – შარშან, დეკემბერში კალიფორნიის შტატის ქალაქ სან-ბერნარდინოში, მასობრივი მკვლელობის ერთ-ერთ მონაწილე საიდ ფარუქს და მის ტელეფონს. გამოძიებლებმა „Apple-ის“ პროგრამისტებს აიფონიდან ინფორმაციის უნებართვოდ ამოღება მოსთხოვეს. თავად ფარუქი სპეცოპერაციისას მოკლეს და ასეთ ნებართვას ფიზიკურად ვერ გაცემდა. რა თქმა უნდა, „Apple-ში“ შესაბამისი პროგრამის შექმნაზე უარი თქვეს და განაცხადეს, რომ

ფედერალური საგამოძიებო უწყების მოთხოვნა მილიონობით მომხმარებლის პირად მონაცემებს საფრთხეს უქმნის.

საბოლოოდ სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ კომპანია არ არის ვალდებული, ეს ინფორმაცია გადასცეს სამართალდამცველებს. საგამოძიებო უწყებაში კი განაცხადეს, რომ ტელეფონიდან საჭირო ცნობების მისაღებად სხვა გზა იპოვნეს და ამაში მათ „მესამე მხარე“ დაეხმარა. ერთი შეხედვით, ვითარება კომიკურია, რადგან, ალბათ, ძნელი დასაჯერებელია, რომ სპეციალისტებს, რომლებიც აიფონის პროგრამული უზრუნველყოფის ავტორები არიან, ტელეფონის „გასაღები კოდი“ არ აქვთ. მეორე მხრივ; კომპანიამ ლოგიკური გადაწყვეტილება მიიღო და მომხმარებლის ნდობა შეინარჩუნა.

თუმცა ეს მხოლოდ დასაწყისია. 28 მარტს გამოძიებამ შეძლო ტერორიზმში ექვმიტანილის ტელეფონიდან სასურველი ინფორმაციის მიღება. ეს ნიშნავს, რომ მათ მიაგნეს პროგრამულ უზრუნველყოფაში არსებულ ე.წ. შავ ხვრელს. ყველაზე საინტერესო ახლა იწყება. გააცნობს თუ არა ფედერალური საგამოძიებო ბიურო ტელეფონიდან მონაცემების მიღების ახალ მეთოდს კომპანიის სპეციალისტებს, თუ დატოვებს მას საიდუმლოდ?! სწორედ ამაზე დამოკიდებული „ეფლის“ პრესტიჟი და მილიონობით ადამიანის პირადი მონაცემების ბედიც, რომლებიც შესაძლოა დაუცველი აღმოჩნდეს.

კონსპირაციული თეორიების მოყვარულები იტყვიან, რომ აღნიშნული საქმე ფარსია და სპეცსამსახურებს მომხმარებელთა პერსონალურ მონაცემებთან წვდომა ისედაც აქვთ, თუმცა მათი ეს მოსაზრება ერთი წუთით რომ დავივიწყოთ, დავინახავთ, რომ დღეს უკვე არსებობს ისეთი მექანიზმები და შიფრები, რომლებიც ავად თუ კარგად უზრუნველყოფს პირადი მონაცემების დაცვას. ასეთ სერვისი მრავალფეროვანია და სამწუხაროდ, მათ იყენებენ ბოროტმოქმედებიც, რაც ბევრ ქვეყანაში სპეცსამსახურებს აშფოთებთ.

ტექნოლოგიების განვითარების სწრაფი ტემპის გათვალისწინებით, მონაცემების გადაცემას, მით უფრო კი მათ უსაფრთხოებას, დღეს გაცილებით დიდი ფასი აქვს. ეს საკითხი მწვავედ დგას ევროპაშიც, სადაც აშშ-ის უსაფრთხოების ეროვნული სააგენტოს (NSA) ფარული

თვალთვალისა და მიყურადების პროგრამის გარშემო აგორებული ხმაურიანი სკანდალის შემდეგ ვაშინგტონს ისევ ისე თამამად ველარ ენდობიან.

ედვარდ სნოუდენის მიერ მხილებული პროგრამის გამო დაწყებული სასამართლო დავის შედეგად, 2015 წლის ოქტომბერში ევროპულმა სასამართლომ გააუქმა 15 წლის განმავლობაში მოქმედი შეთანხმება, რომელიც ამერიკულ კონცერნებს ევროპის სახელმწიფოებთან პერსონალური მონაცემების შეუზღუდავად გაცვლის საშუალებას აძლევდა. მართალია, რამდენიმე თვიანი მოლაპარაკებების შემდეგ, 2016 წლის თებერვალში ვაშინგტონმა და ბრიუსელმა ახალი დოკუმენტი „Privacy Shield“ მოამზადეს, თუმცა ძალაში შესვლამდე ის ჯერ ევროპარლამენტმა და ბლოკის წევრი 28 სახელმწიფოს მთავრობამ უნდა მოიწონოს. „Privacy Shield-ის“ მიმართ ევროპელებს ბევრი შენიშვნა აქვთ. ევროკომისიაში კონკრეტულად ამ საკითხზე მომუშავე ჯგუფის წევრებმა ახალ პროექტს „მყიფე“ უწოდეს. ხელშეკრულება აშშ-ის სპეცსამსახურებს გამოწვავის შემთხვევებში მოქალაქეთა პირად მონაცემებთან წვდომის უფლებას და საშუალებას მაინც უტოვებს. სასურველი ინფორმაციის მიღება შესაძლებელია მაშინ, როდესაც საქმე ეხება უცხო ქვეყნების სპეციფიკურ აქტივობას, ბირთვული იარაღის გავრცელებას, ტერორიზმს, კიბერუსაფრთხოებას, აშშ-ისა და მისი მოკავშირეების შეიარაღებული ძალებისადმი ღია მუქარას და ტრანსნაციონალურ კრიმინალურ ქსელებთან ბრძოლას.

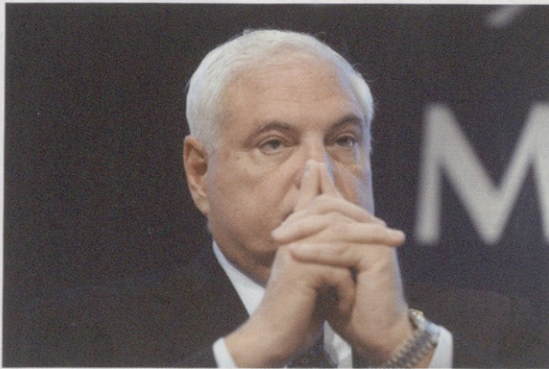
საინტერესო დეტალია ისიც, რომ პერსონალური მონაცემების გაცვლის პირობებზე შეთანხმების გარეშე, აშშ-სა და ევროკავშირს შორის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ ხელშეკრულების გაფორმება, შესაძლოა, გაჭიანურდეს. აშშ-ის პრეზიდენტის ადმინისტრაციას კი პირიქით, პროცესის დაჩქარება სურს, რათა შეთანხმება ბარაკ ობამას ვადის ამონურვამდე გაფორმდეს. ამის შესახებ ბრიუსელის ტერაქტების შემდეგ ბელგიაში ჩასულმა აშშ-ის სახელმწიფო მდივანმა ისაუბრა. ჯონ კერიმ ყურადღება ამერიკულ და ევროპულ სპეცსამსახურებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავების აუცილებლობაზე გაამახვილა. ანალოგიური მოსაზრება აქვს აშშ-ის დემოკრატიული პარტიის წევრ, პრეზიდენტობის ერთ-ერთ კანდიდატ ჰილარი კლინტონსაც. ყოფილი სახელმწიფო მდივანი ამბობს, რომ ევროპის სპეცსამსახურებმა უფრო ხშირად და თამამად უნდა გამოიყენონ მათი ამერიკელი კოლეგების მიერ დანერგილი მეთოდები. მათ შორის ელექტრონული თვალთვალაც.

ცალკე საკითხია, რამდენად ეფექტიანი იყო აშშ-ის ეროვნული უსაფრთხოების სააგენტოს ფარული თვალთვალისა და მიყურადების პროგრამა. ობამას ადმინისტრაციაში ამტკიცებენ, რომ ამ ხერხით უამრავი ადამიანის სიცოცხლე გადაარჩინეს.

თუმცა სანინალმდეგო დასკვნამდე მივიდა თეთრ სახლში მომუშავე ჯგუფი. ჯერ კიდევ 2013 წელს გამოქვეყნებულ ანგარიშში ნათქვამია, რომ მილიონობით მოქალაქის სატელეფონი საუბრების მიყურადების შედეგად ტერორისტების ვერც ერთი სერიოზული გვემის ჩაშლა ვერ მოხერხდა.

2015 წელს სან ბერნარდინოში მოკლული საიდ ფარუქის საქმეს რომ დავუბრუნდეთ, ის ადასტურებს, რომ ინტერნეტტექნოლოგიების სფეროში მომუშავე კორპორაციების გავლენა განუხრელად იზრდება, ხოლო თანამედროვე სამყაროში ერთ-ერთ ყველაზე აქტიუალურ საკითხად მონაცემების დაშიფვრა იქცა. სწორედ აქ ჩნდება ხშირად კონფლიქტი სახელმწიფოს ინტერესებსა და მოქალაქეთა შორის, რომლებიც კონფიდენციალური ინფორმაციის დაცვას ლეგიტიმურად მოითხოვენ. „ოქროს შუალედი“, როგორც ჩანს, ჯერ ვერც ერთ ვერ სახელმწიფოში იპოვნეს.

„დიდი ძის“ ბიზნესი პოლიტიკაში

ფარული თვალთვალისა და მიყურადების პოლიტიკური მიზნებისთვის გამოყენება დღეს უკვე აღარავის უკვირს. ვებგვერდ „ვიკილიქსის“ დამფუძნებლის, ჯულიან ასანჯისა და შემდეგ უკვე ედვარდ სნოუდენის მიერ გამოქვეყნებული მასალები კიდევ დიდი ხანი დარჩება განხილვის საგნად. ორივეზე დღეს ძებნა გამოცხადებული, თუმცა ისიც ცხადია, რომ ეს პერსონაჟები უკვე დიდი ხანია, თავისთავად იქცნენ გლობალური პოლიტიკური სცენის თითქმის უცვლელ აქტორებად. უფრო საინტერესო კი ის არის, რომ პოლიტიკური კომპრომატების შესაგროვებლად საჭირო ტექნიკით ვაჭრობა ბოლო წლებში საკმაოდ სარფიანი ბიზნესი გახდა.

2015 წლის 28 იანვარს პანამის ყოფილი ლიდერი რიკარდო მარტინელი სამშობლოდან გაიქცა. რამდენიმე საათის შემდეგ კი უზენაესმა სასამართლომ ის კორუფციასა და ჯაშუშობაში დამნაშავედ ცნო. როგორც საქმიდან ირკვევა, 63 წლის მარტინელის ბრძანებით, წლების განმავლობაში უსმენდნენ 150-ზე მეტი ადამიანის სატელეფონო საუბრებს. კითხულობდნენ მათ ელექტრონულ მიმონერასაც. პრეზიდენტის პოლიტიკური ოპონენტების გარდა, მსხვერპლთა შორის აღმოჩნდნენ ბიზნესმენები, ჟურნალისტები, მოსამართლეები, კათოლიკური ეკლესიის არქივისკოპოსი და ქალი, რომელიც გამოძიების ვერსიით, მარტინელის საყვარელი იყო.

ადგილობრივი მედიის ცნობით, პანამის ყოფილმა ლიდერმა ფარული თვალთვალისათვის საჭირო ტექნიკური აღჭურვილობის შესაძენად კერძო კომპანიებს 13.4 მილიონი დოლარი გადაუხადა. მარტინელის პარტნიორებს შორის იყვნენ ებრაული და ამერიკული ფირმებიც.

ბრიტანული „Privacy International-ის“ მონაცემებით, ფარული მიყურადებისთვის განკუთვნილ

აპარატურას ებრაული კომპანიისგან 2005 წლიდან კოლუმბიაც ყიდულობდა. 2015 წლის დასაწყისში უკანონო მოსმენების საქმეზე კოლუმბიის ყოფილი ლიდერის, ალვარო ურიბეს ადმინისტრაციის 20-ზე მეტი წევრი პასუხისმგებლობა მისცეს. ბრიტანელი უფლებადამცველების ანგარიშის თანახმად, მოსამენ აპარატურას ყიდულობდა ასევე ყაზახეთისა და უზბეკეთის მთავრობაც.

უკანონო მოსმენების სკანდალს ვერ გადაურჩა ევროკავშირის პოტენციური კანდიდატი სახელმწიფო მაკედონიაც. შარშან თებერვალში ოპოზიციონერმა, ზორან ზაევემა გაასაჯაროვა ფარული ჩანაწერები. ის ამტკიცებს, რომ ქვეყნის პრემიერ-მინისტრი ნიკოლა გრუევსკი და მისი ახლო ნათესავი, რომელიც ამ პერიოდში სადაზვერვო სააგენტოს ედგა სათავეში, პირადად ხელმძღვანელობდნენ მოქალაქეთა „ფარული მიყურადების ოპერაციას“. ხელისუფლება კი აცხადებს, რომ ყველაფერში დამნაშავეები უცხო ქვეყნის სპეცსამსახურები არიან, რომლებსაც ქვეყანაში ვითარების დესტაბილიზაცია სურთ.

საუბარია 20 ათას ჩანაწერზე, რაც იმას ნიშნავს, რომ მაკედონიის ყოველი 100 მოქალაქიდან ერთს უკანონოდ უთვალთვალდნენ. მათ შორის იყვნენ მინისტრები, ჟურნალისტები, არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლები და უცხოელი დიპლომატები.

დაძაბულობის განმუხტვის მიზნით საქმეში ევროკავშირის ჩარევა გახდა საჭირო. შედეგად ოპოზიციასა და მთავრობას შორის შეთანხმება შედგა. მაკედონიაში 2016 წლის ივნისში რიგგარეშე არჩევნები უნდა გაიმართოს. რაც შეეხება ფარული მიყურადებისთვის საჭირო ტექნიკის წარმომავლობას, ამ შემთხვევაში საქმეში ებრაულ კომპანიებთან ერთად სლოვენური ფირმებიც ფიგურირებენ.

Wall Street Journal-ის მონაცემებით, ჯერ კიდევ 2011 წელს ფარული მიყურადებისა და თვალთვალისთვის საჭირო აპარატურით მოვარაუდებულ კომპანიების წლიური ბრუნვა 5 მილიარდ დოლარს აღწევდა. მიუხედავად იმისა, რომ ბოლო წლებში მსოფლიოში სახელმწიფო უწყებების მხრიდან მოქალაქეთა მასობრივი თვალთვალის არაერთი შემთხვევა გაცხადდა, ჯერ კიდევ არ არსებობს ქმედითი მექანიზმი, რომელიც თუნდაც ადამიანის უფლებათა მასობრივ დარღვევებში შემჩნეულ მთავრობებს მაინც აუკრძალავს უკანონო მოსმენებისთვის საჭირო ტექნიკის შესყიდვას.

„თანამედროვე ტერორიზმი“

ფარული მიყურადება და თვალთვალი – მხოლოდ ერთ-ერთი იარაღია იმ არსენალში, რომლითაც მსოფლიო დღეს ტერორიზმის დამარცხებას ცდილობს. დროების იერიშები, საზღვრის გაძლიერებული კონტროლი, მონმეთა დაკითხვისას პოლიციის უფლებამოსილების გაფართოება – არც ერთი ეს ნაბიჯი, რომელთა გადადგმაც ევროპულ სახელმწიფოებს ტრადიციულ ღირებულებებზე ნაწილობრივ მაინც უარის თქმას აიძულებს, ვერ უზრუნველყოფს მოქალაქეთა სრულ უსაფრთხოებას. ინდივიდუალური პირების მხრიდან ძალადობა კვლავ არ არის გამორიცხული. ასეთი მოვლენებისგან დაცული ვერც დემოკრატიულ და ვერც ავტორიტარულ სახელმწიფოებში იქნებიან.

„თანამედროვე ტერორიზმს“ ერთი კონკრეტული მიზეზი არ აქვს. შესაბამისად, არ არსებობს ერთი გამოსავალიც. სწორედ ამის გამო, კონტრტერორისტულ სტრატეგიაში საჭირო ცვლილებებზე უკვე არაერთი პოლიტიკოსი საუბრობს. ეს საკითხი მოხვდა გაეროს გენერალური მდივნის ანგარიშშიც, რომელიც ძალადობრივი ექსტრემიზმის პრევენციას ეხება. დოკუმენტში ნათქვამია, რომ ბოლო პერიოდში არაერთი ახალი დაჯგუფების გამოჩენის გამო, საერთაშორისო თანამეგობრობა სულ უფრო მეტად იხრება იმ მოსაზრებისკენ, რომ წლების წინ „ალ ქაედას“ წინააღმდეგ მიღებული ზომები, ვერ უშლის ხელს და არ არის საკმარისი ძალადობრივი ექსტრემიზმის გავრცელების შესაჩერებლად. ისიც ნათელია, რომ სპეცსამსახურების შესაძლებლობები განუსაზღვრელი არ არის. განსაკუთრებით კი მაშინ, როდესაც კონფლიქტის ზონაში მათი ჯარისკაცები არ იმყოფებიან.

მთავარი კი მაინც ის პასუხია, რომელსაც განვითარებული სამყარო ზოგადად ტერორიზმს და ამ შემთხვევაში „დაეშს“ ვასცემს. ალბათ, არავის სჯერა, რომ ექსტრემისტები ევროპას ან აშშ-ის დაიპყრობენ, თუმცა მათ თავისუფლად შეუძლიათ პოლიტიკური კლიმატის მონამვლა. ექსტრემისტებს სურთ, განვითარებულმა მსოფლიომ მათ დასამარცხებლად საკუთარი ღირებულებების დაცვაზე უარი თქვას. თუნდაც თავდაპირველად „დიდი ძმად“ გადაქცევის გზით. □

ბარბაროსები ჭიშკარს შიგნით

გიგოლ გიგელია
პოლიტიკური იდეების
ისტორიკოსი

საქართველოში წინასაარჩევნო თვეების დადგომასთან ერთად ტრადიციისამებრ გაძლიერებულია ანტიდემოკრატიულ და რეგრესისტულ ძალათა საქმიანობაც. მათი უმთავრესი მიზანია საქართველოში პროგრესისტული პოლიტიკის დასუსტება, საქართველოს დაბრუნება რუსეთის გავლენის ორბიტაზე და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის პროცესის საბოლოოდ მოსპობა. ამ ძალათაგან ზოგიერთი ერთმნიშვნელოვნად პრორუსულია და ამას არც მალავს. მათ შორისაა, ევრაზიის ინსტიტუტი, ევრაზიული არჩევანი, გორჩაკოვის ფონდი და სხვანი.

მაგრამ, მათ შორისაა, აგრეთვე, ობსკურანტული იდეოლოგიის პარტიები თუ პერსონები, რომლებიც უფრო ჭკვიანურ თამაშს თამაშობენ და თავს არა გარე ძალის მხარდამჭერად, არამედ ე. წ. „პროქართულ“ ძალებად ნათლავენ. ტიპურად, ისინი ფარად იყენებენ „კონსერვატიზმს“, როგორც პოლიტიკურ იდეოლოგიას და „ტრადიციას“, როგორც ისტორიულ კატეგორიას. ისინი იმალებიან ირაციონალური განსჯის, შეთქმულების თეორიებისა და ემოციების ბურუსში, რომელსაც თავადვე ქმნიან და თავადვე იყენებენ. რეალური ადამიანების რეალურ პრობლემებზე საუბრის ნაცვლად, ისინი მესახარისხოვანი თემების გამოყენებით თვითონ ქმნიან პანიკას, რომლის წყალობითაც, შემდეგ თვითონვე იღებენ პოლიტიკურ სარგებელს.

ეს ძალები უფრო საშიშია, ვიდრე ღიად პრორუსული ძალები, რადგან ბევრი არ დაუჭერს მხარს ღიად პრორუსულ ძალას რუსეთისადმი ანტიპათიისა თუ მორალური სირცხვილის გამო, მაგრამ ბევრი დაუჭერს მხარს ძალას, რომელიც რუსეთს კი არ

ემხრობა, არამედ რალაც სხვას უარყოფს, რალაცას აპროტესტებს. აი, მაგალითად, ჩოხოსან კონსერვატორს, რომელიც ამბობს, რომ „საქართველოს 20% ოკუპირებულია რუსეთის მიერ, 80% კი – ლიბერალური ფაშიზმის მიერ“. ბევრი, ვინც რუსეთის იმპერიალისტურ ბოროტებას და საქართველოს სიძულვილს ჯეროვნად აცნობიერებს, შესაძლოა, მაინც მოხიბლული დარჩეს გზავნილის დანარჩენი ნაწილით, მაგრამ არავინ არ მოტყუვდეს: ეს სწორედ რუსეთის ახალი პროპაგანდისტული ხრიკია.

ბევრის აზრით, რუსეთის პროპაგანდის ისტორიაში ახალი ფაზა 2008 წლის რუსულ-ქართული ომის შემდეგ დაიწყო, როდესაც სამხედრო გამარჯვების მიუხედავად, რუსეთი ინფორმაციულ ომში დამარცხდა. სწორედ ამ დროიდან მოყოლებული, ახალი პროპაგანდისტული ფილოსოფიით შეიარაღებულმა რუსეთმა ახალი ომი დაიწყო, რომელსაც ახალი მიზნები, ახალი სამიზნე აუდიტორია და ახალი მონაწილეები ჰყავს. საბჭოთა ეპოქიდან მოყოლებული, რუსული პროპაგანდის ტრადიციული მისია მსოფლიოსათვის კრემლის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის დადებითად წარმოჩენა იყო.

თანამედროვე რუსული პროპაგანდა, გარკვეულწილად, კვლავ ინარჩუნებს ამ ტრადიციას. თუმცა დღეს მას ამაზე უფრო მნიშვნელოვანი ამოცანა ამოძრავებს, რაც გულისხმობს არა იმდენად საკუთარის პოზიტიურ ჭრილში წარმოჩენას, რამდენადაც მონინალმდევის უარყოფითად წარმოდგენას. რუსეთის ახალი მიდგომა ძველ მიდგომებზე უფრო საშიშიცაა, რადგან ის სუბვერსიულია და განიზრახავს ოპონენტის შინვე დამარცხებას, იმ ფუნდამენტურ სვეტებზე თავდასხ-

მითა და დასუსტებით, რომელსაც მონინა-
ალმდეგის პოლიტიკური და კულტურული
წესრიგი ეფუძნება.

შესაბამისად, ამ ტიპის პროპაგანდის სამო-
ქმედო ველი გვხვდება არა იმდენად შინ, რო-
გორც გარეთ. მისი მოქმედების არეალია არა
რუსეთი, არამედ დასავლეთი და საზოგადოდ
პროდასავლური ქვეყნები. მისი პოტენციუ-
რი მსხვერპლი კი არა რუსი ხალხი, არამედ
პირველ რიგში – ყველა სხვა. თანამედროვე
რუსული პროპაგანდის უმთავრესი მიზანია,
დაარწმუნოს საერთაშორისო საზოგადოებე-
ბი არა რუსეთის სიკარგეში, არამედ საკუ-
თარი მთავრობების არალეგიტიმურობაში,
ისე, როგორც სრულიად დასავლური წესრი-
გის სისუსტესა და ნეგატიურობაში. ეს სუბ-
ვერსიული მიდგომა მიზნად ისახავს ბებური
ევროპის საძირკვლის შიგნიდან გამოხვრას,
რამაც საბოლოოდ მისი კოლაფსი უნდა გა-
მოიწვიოს.

თუკი უნინ
რუსეთი პროპა-
განდის უმთავრეს
ამოცანად საკუ-
თარი წესრიგის
სიკარგის მტკი-
ცებას მიიჩნევდა,
მომხრეებსაც
იდეოლოგიურად
ირჩევდა. შესაბა-
მისად, რუსეთის
გავლენის ბუნე-
ბრივ და ტრადი-
ციულ აგენტებს
წარმოადგენდნენ
ევროპის კომუ-
ნისტური პარტიე-
ბი და ზოგიერთი
სხვა მემარცხენე
ინტელექტუალი
თუ გაერთიანება.

ახალი პროპაგანდისტული მისიის ხასიათი
რუსული მედიის სტრატეგიებშიც ნათლად
ჩანს. რუსულმა საინფორმაციო აპარატმა შე-
ქმნა სრულქმნილი პროპაგანდისტული პლა-
ტფორმა შეთქმულების თეორეტიკოსების,
ნეოფაშისტების, ნეონაციისტებისა და ულ-
ტრაკონსერვატორებისათვის. Russia Today-ს
და მსგავსი გამოცემების კომენტატორებად
ხშირად გვევლინებიან ოდიოზური ფიგურე-
ბი, რომელთაც აერთიანებთ ევროპული „ის-
თაბლიშმენტის“, „სისტემის“ და ევროპული
კავშირის სიძულვილი. ბევრი მათგანი ჩვეუ-
ლებრივი ფაშისტია, რომელიც პოლოკოსტის
არსებობას უარყოფს, ბევრიც – ჩამოყალიბე-
ბული რასისტი, ზოგი კი სეპარატისტი, რო-
გორცაა, მაგალითად, იტალიის ჩრდილოე-
თის ლიგის ლიდერი მატეო სალვინი. სხვათა
შორის, სალვინი კვაზიდიპლომატიურ ურ-
თიერთობებს ამყარებს სამხრეთ კავკასიის
სეპარატისტულ ენერგიებთან, მათ შორის ე.

ნ. „სამხრეთ ოსეთის წარმომადგენლობებთან“ რომში.

სხვადასხვა ჯურის ფაშისტების, რასისტების, შეთქმულების თეორეტიკოსების, ჩვეულებრივი ევროსკეპტიკოსებისა თუ სეპარატისტების მიზიდვით, რუსეთი ცდილობს, გააცოცხლოს და ასპარეზზე დააბრუნოს მივინყებული, უმეტესად არაპოპულარული და მარგინალიზებული დასავლური პოლიტიკური ჯგუფები. მაგალითად, რუსული მედია „ცნობილ გეოპოლიტიკურ ანალიტიკოსად“ წარმოაჩენს უცნობ პოლონელ ნეონაციისტ მატეუშ პიკორსკის, რომელიც მარადუამ კრემლის გეოპოლიტიკური პოზიციების ადვოკატია. კიდევ ერთ „სახელგანთქმულ ანალიტიკოსად“ გვევლინება ავსტრიის თავისუფლების პარტიის ლიდერი ჰაინც-კრისტიან შტრახე, რომელიც რუსეთმა პირველად 2008 წლის რუსულ-ქართული კონფლიქტის შეფასებისას თავისი პოზიციების დამცველად და საქართველოს ინტერესებისა და პრეზიდენტ სააკაშვილის კრიტიკოსად მოიშველია.

ანალიტიკოს ანტონ შეხოვცოვის ანალიზის მიხედვით, თუკი უწინ რუსული მედია კმაყოფილდებოდა ევროპის კრიტიკული მომენტების უბრალოდ ფართოდ გაშუქებით, ბოლო წლებში მან დაიწყო იმ ადამიანთა კომენტატორებად მიწვევა, ვინც ამ კრიზისებს კრემლისათვის სახარბიელო იდეოლოგიურ შეფასებებს აძლევს. ამის მაგალითია ფრანგი ულტრანაციონალისტი მარინ ლე პენი, რომელიც 2013 წლამდე თვითონ იყო სიახლეების მასალა, მას შემდეგ კი კომენტატორად და ამდენად საჯარო აზრის შემქმნელად მოგვევლინა. არანაკლებ მნიშვნელოვანია თვითის გარემოება, რომ ეს ჯგუფები ევროპული ჯგუფებია. რუსეთი ცდილობს, ევროპელთა პირითვე დააკნინოს ევროპული წესრიგი და იდეალები, ხოლო ეს ევროპული ჯგუფები მონათლოს, როგორც სიმართლისათვის მებრძოლი, არაკონფორმული ჯგუფები. შეხოვცოვის თქმით, „რუსეთის მედიამ ურთიერთობა დაამყარა ძალებთან, რომლებიც ცდილობენ დასავლეთისათვის ძირის გამოთხრას და ცდილობს, აამაღლოს მათი სანდოობა და ხედვადობა“.

თუკი უწინ რუსეთი პროპაგანდის უმთა-

ბევრ ჩვენგანს ემასხოვრება ხმები იმის თაობაზე, თუ როგორ დაჰპირდა პუტინი საბერძნეთს ფინანსურ სარგებელსა და მხარდაჭერას, თუკი ის გავიდოდა ევროპული კავშირიდან. უნგრეთმა, რომელსაც პუტინისა და „არალიბერალური დემოკრატიის“ მომხრე ავტორიტარი ვიქტორ ორბანი მართავს, რუსეთისაგან 10 მილიარდის ოდენობით სესხი მიიღო.

ერეს ამოცანად საკუთარი წესრიგის სიკარგის მტკიცებას მიიჩნევდა, მომხრეებსაც იდეოლოგიურად ირჩევდა. შესაბამისად, რუსეთის გავლენის ბუნებრივ და ტრადიციულ აგენტებს წარმომადგენდნენ ევროპის კომუნისტური პარტიები და ზოგიერთი სხვა მემარცხენე ინტელექტუალი თუ გაერთიანება. ახალი პროპაგანდისტული ბრძოლის კონტექსტში კი კრემლის პოზიციების ერთგულ გულშემმატკივრად რადიკალი მემარცხენეები ისევე გვხვდებიან, როგორც რადიკალი მემარჯვენეები. ახალმა მიდგომამ, რომელიც ცდილობს, თავის სამსახურში ჩააყენოს, თავის მხრივ, ერთმანეთისაგან იდეოლოგიურად განსხვავებული საპროტესტო მოძრაობები, ბუნებრივად გამოიწვია მომხრეთა არეალის გაფართოებაც.

რუსეთი დღემდე ინარჩუნებს გავლენას ევროპის მემარცხენე ძალების გარკვეულ ნაწილზე, რომელთა შორის შევხვდებით არა მარტო ძველური ყაიდის კომუნისტურ პარტიებს, არამედ უფრო ახლებური ტიპის მემარცხენე ძალებსაც – მაგალითად, გერმანულ Die Linke-ს. მსგავსად ამისა, ბერძნული მემარცხენე SYRIZA-ს რამდენიმე წევრს უთანამშრომლია რუს ნაციონალისტი იდეოლოგ, ალექსანდრე დუგინთან, თუმცა ევროპულ პოლიტიკაში რუსეთის კიდევ უფრო სერიოზულ დასაყრდენ ძალებს რადიკალი მემარჯვენეები წარმომადგენენ. მათ შორისაა ანტისემიტური Jobbik უნგრეთში, ნეოფაშიტური Golden Dawn საბერძნეთში, ულტრანაციონალისტური Front national საფრანგეთში, ავსტრიის თავისუფლების პარტია, UKIP გაერთიანებულ სამეფოში, ნაციონალისტურ-ფაშისტური Ataka ბულგარეთში და მრავალი სხვა დაჯგუფება.

რადიკალ მემარჯვენე ძალთა უმრავლესობას აერთიანებს ექსტრემალური ნაციონალიზმი, ქსენოფობია, ადამიანის უფლებებისა და საერთაშორისო სამართლის ნორმების არაღიარება და უგულვებლყოფა, ისევე, როგორც ევროპული კავშირის სიძულვილი. იოშკა ფიშერი, გერმანიის მემარცხენე ლიდერი და წარსულში ვიცე-კანცლერი, სამართლიანად აღნიშავს, რომ „მათთვის, პოლიტიკური ერთობა არ არის კონსტიტუციური და ლეგალური წესრიგის მიმართ მოქალაქეთა საერთო სწრაფვის პროდუქტი... 1930-იანების

მსგავსად, ისინი ერის წევრობას განსაზღვრავენ საერთო წარმომავლობისა და რელიგიის მიხედვით“. მათი პროექტი, ერთად აღებული, ახალი ფაშისტური ევროპის პროექტია. შესაბამისად, ისინი იწონებენ პუტინის მიერ ადამიანის უფლებების რეგულარულ უგულვებლყოფას ისე, როგორც პუტინის ოპოზიციას ევროპული კავშირის იდეისა და პოლიტიკის წინააღმდეგ.

ხოლო რადიკალ მემარცხენეთა ჯგუფებს ამერიკის იმპერიალისტური საგარეო პოლიტიკისა და ჰეგემონიის, ისე როგორც დასავლური კაპიტალიზმის სიძულვილი ახასიათებს. რაოდენ ლეგიტიმურიც არ უნდა იყოს მემარცხენეთა სურვილი სისტემის რეფორმისა, სამწუხაროდ, სრულიად ამორალური, არაპრინციპული და ანტისოლიდარულია ამის გამო საერთო ენის გამონახვა ვლადიმერ პუტინთან, რომელიც არც დემოკრატიას ცნობს, არც სამოქალაქო თავისუფლებას და მემარცხენე აქტივიზმსაც სრულიად რუსეთის მასშტაბით დევნის.

იდეოლოგიის მიუხედავად, მარგინალურ ჯგუფებს, აგრეთვე, აერთიანებთ ფინანსებისა და პოპულარულობის ნაკლებობა და სწორედ აქ იჩენს თავს გულუხვი კრემლი, რომელიც ფინანსური და ეკონომიკური ნახალისების პოლიტიკითა და საეთერო დროის მინიჭებით, საკუთარი პოლიტიკის სამსახურში აყენებს მარგინალურ საპროტესტო ენერგიებს. ბევრ ჩვენგანს ემახსოვრება ხმები იმის თაობაზე, თუ როგორ დაჰპირდა პუტინი საბერძნეთს ფინანსურ სარგებელსა და მხარდაჭერას, თუკი ის გავიდოდა ევროპული კავშირიდან. უნგრეთმა, რომელსაც პუტინისა და „არალიბერალური დემოკრატიის“ მომხრე ავტორიტარი ვიქტორ ორბანი მართავს, რუსეთისაგან 10 მილიარდის ოდენობით სესხი მიიღო.

იმავე პუტინის რუსეთმა, რუსი ბიზნესმენების დახმარების სანაცვლოდ, 900 000 ევრო გადასცა ავსტრიის თავისუფლების პარტიის ან უკვე გარდაცვლილ ლიდერს, იორგ ჰაიდერს. და პირიქით, რუსეთის მომხრე ევროპელი პო-

ლიტიკოსები იღებენ სარფიან ეკონომიკურ შეთავაზებებს რუსეთში. მაგალითად, ფრანგმა ბიზნესმენმა და ევროსკეპტიკური ჯგუფის „მოძრაობა საფრანგეთისათვის“ ლიდერმა, ფილიპ დე ვილიერმა, რომელიც პუტინსაც შეხვდა პირადად, ყირიმში თემატური პარკის აშენების მეტად სარფიანი კონტრაქტი მიიღო. ის პირველი ევროპელი ბიზნესმენია, ვინც რუსეთის მიერ ყირიმის ანექსიის შემდეგ იქ საქმიანობა წამოიწყო.

ამის სანაცვლოდ, რადიკალური ჯგუფები პოზიტიურად აფასებენ რუსეთის პოლიტიკას და რიგ შემთხვევაში, ევროპულ პარლამენტში რუსეთის პოზიციების სასარგებლოდაც აძლევენ ხმას. მაგალითად, აღმოსავლეთ ევროპის რადიკალმა მემარჯვენეებმა 2008 წელს მხარი დაუჭირეს რუსეთის აგრესიას საქართველოს სუვერენული ტერიტორიისა და მისი მოქალაქეების მიმართ. საბერძნეთის მთავრობაში მოსვლამდე, SYRIZA-ს წევრებმა ევროპარლამენტში თავი შეიკავეს უკრაინის, საქართველოსა და მოლდოვას ევროპული ინტეგრაციის მხარდაჭერისაგან, ამასთანავე არ შეუერთდნენ რეზოლუციას, რომელიც გამობდა რუსეთში ადამიანის უფლებათა დამცველ არასამთავრობოთა მემორიალის დახურვას და არც ყირიმის ანექსიის შემდეგ მოსკოვისთვის დამატებითი სანქციების დაწესებას მიემხრნენ. UKIP-ის ლიდერმა, ნაიჯელ ფარაჟმა უკრაინა-რუსეთის კრიზისს უწოდა „ევროპული კავშირის მიერ პროვოცირებული“ და მხარი დაუჭირა ყირიმის ანექსიას, ავსტრიის თავისუფლების პარტიის პარლამენტარები კი საერთოდაც ყირიმს ეწვივნენ.

ამდენად, რუსეთი თანაბრად იყენებს რადიკალურ მემარჯვენე და რადიკალურ მემარცხენე ენერგიებს თავისი მიზნების განსახორციელებლად, თუმცა მნიშვნელოვანია, გავიაზროთ, რომ წარსული დროებისაგან განსხვავებით, როდესაც საბჭოთა რუსეთის ბრძოლა იდეოლოგიური ხასიათის იყო, თანამედროვე რუსეთის ომი არც იდეოლოგიური ხასიათისაა და არც რომელიღაც იდეოლოგიური პრინციპების განხორციელებას ან ერთგულებას გულისხმობს. მეტიც, რუსეთის იდეოლოგიური უპრინციპობა ყველგან ჩანს. რუსეთი, რომელიც თვითონ აფინანსებს

ძველად თუ იტყოდნენ, ბარბაროსები კარიბჭეს მოსდგომიანო, დღეს შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ბარბაროსები კარიბჭის შიგნით შემოპარულან. ციცერონისა არ იყოს, ისინი შეცნობილ მტერზე უფრო საშიშნი არიან, რადგან ისინი აქ და ახლა, ჩვენს ირგვლივ ფარულად იღწვიან ქალაქის კარიბჭის დასაცემად. მათი ძალა მათივე ფარულ სუბვერსიულობაშია.

ევროპულ ნეოფაშიზმს, ყირიმის კრიზისის უამს უკრაინის ხელისუფლებას მოიხსენიებდა ფაშისტებად. რუსეთი, რომელიც წარმატებით იყენებს ამერიკის წინააღმდეგ განწყობილ რიგ მემარცხენე ძალებს ევროპაში, მისსავე საზღვრებში დევნის და უსწორდება მემარცხენე აქტივისტებს, მოაზროვნეებსა და ჟურნალისტებს. რუსეთი, აგრეთვე, დევნის ეკოლოგიურ აქტივისტებსაც, მიუხედავად იმისა, რომ NATO-ს ინფორმაციის თანახმად, იგივე რუსეთი წარმატებით იყენებს ევროპის ეკოლოგიურ მოძრაობებს, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ბუნებრივი რესურსების ძიების პროცესში ბუნების საქმეებში დამატებით ჩარევას, რაც რუსეთის, როგორც ევროპისათვის გაზის მთავარი მიმწოდებლის, პირდაპირ ინტერესებშია.

წარსულისგან განსხვავებით, როცა რუსეთი იდეოლოგიურ ბრძოლებში იყო ჩართული და გამარჯვებასაც იდეოლოგიური ხასიათისას ეძებდა, თანამედროვე რუსული პროპაგანდისტული ფილოსოფია განსხვავებულია. რუსეთი შეგნებულად თანამშრომლობს განსხვავებული იდეოლოგიის ძალებთან, რომელთაც განსხვავებული ტიპის პროტესტი აქვთ. მთავარი რუსეთისათვის არა მათი პროტესტის შინაარსი, არამედ ის არის, რომ ამ ძალებს გარკვეული ფორმის პროტესტი აქვთ და ცდილობენ დასავლეთის იდეისა და პრაქტიკის დაკნინებას და უარყოფითად შეცვლას. მთავარი ის არის, რომ მათი მესიჯი ანტიევროპულია: ამა თუ იმ მიზეზის გამო, დასავლეთი განიცდის დაღმასვლას, მისი ბიუროკრატია არაეფექტიანი და ცუდია. ის ვერ უმკლავდება იმიგრაციას, ის არის მორალურად უფრო ნაკლოვანი, ვიდრე პუტინის რუსეთი, მიუხედავად იმისა, რომ იქ არ არსებობს არც სამოქალაქო თავისუფლება, არც უსაფრთხოება და არც მომავლის იმედი.

ძველად თუ იტყოდნენ, ბარბაროსები კარიბჭეს მოსდგომიანო, დღეს შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ბარბაროსები კარიბჭის შიგნით შემოპარულან. ციცერონისა არ იყოს, ისინი შეცნობილ მტერზე უფრო საშიშნი არიან, რადგან ისინი აქ და ახლა, ჩვენს ირგვლივ ფარულად იღწვიან ქალაქის კარიბჭის დასაცემად. მათი ძალა მათივე ფარულ სუბვერსიულობაშია. თუმცა,

31308

თანამედროვე საქართველოში, პოლიტიკური პროცესის ანალიზისას ხშირად ვხვდებით პოლიტიკურ ძალთა „პროექტოვებულ“ და „პროორუსულ“ ძალებად დაყოფას, რომელიც ხშირად ჯეროვნად არ აფასებს მტრის ფარულ სუბვერსიულობას. ახალი პროპაგანდისტული დროის კონტექსტში შესაძლოა, ეს უკვე არაფრისმთქმელი დაყოფაც იყოს. ვფიქრობ, მნიშვნელოვანია, ფორმალურად და მოჩვენებით ე.წ. „პროქართული“, სინამდვილეში კი კრემლის პოლიტიკის ერთგული ძალების საქმიანობა სწორედ რუსეთის ახალი პროპაგანდისტული მისიის ჭრილში განვიხილოთ. სწორედ უახლესი წლების რუსული პროპაგანდის მიდგომების გათვალისწინებით, უმჯობესი იქნება, თუ ჩვენი ანალიტიკური აქცენტი ღია „პროორუსულობის“ ძიებიდან მარგინალურ ულტრამემარჯვენე ჯგუფთა პროტესტის შინაარსის ანალიზსა და მასთან პირდაპირ დაპირისპირებაზე გადავა. რადგან სწორედ ამ საპროტესტო ენერჯის მიღმა იმალება პუტინის რუსეთი, რომელიც ცდილობს, მისით დაამხოს ჩვენი პოლიტიკური და კულტურული წესრიგი.

რა თქმა უნდა, შესაძლოა, ამ ჯგუფების პროტესტის შინაარსი დროდადრო სამართლიანიც იყოს, მაგრამ ყველაზე ხშირად ის ცრუ ინფორმაციას და ემოციებით მანიპულირებას ემყარება. სინამდვილესთან კი საერთო არაფერი არ გააჩნია. ამ ჯგუფების პოლიტიკური შინაარსი ჩვენი შემდეგი წერილის საგანი იქნება, ამასობაში კი ერთი რამ ცხადია: სანამ ისინი არსებობენ და ძლიერდებიან, ქართული დემოკრატია საფრთხეშია. განსხვავებით დასავლური დემოკრატიებისგან, ის ჯერ კიდევ სუსტია, მისი ინსტიტუციური წესრიგი კი – კვლავ მყიდველ-დასავლურ დემოკრატიებს აქვთ სისტემური იმუნიტეტი, რომელიც ყოველთვის გაუძლებს რუსული პროპაგანდის მცდელობას, მოახდინოს სუბვერსიული, ჩუმი რევოლუცია შიგნიდან, მაგრამ, იმავეს ვერ ვიტყვით დემოკრატებზე, სადაც ძლიერი და თავდაცვისუნარიანი ინსტიტუციური წესრიგი ჯერ კიდევ არ ჩამოყალიბებულა, მომავალს კი მეტი გაფრთხილება სჭირდება. □

მეხუთე ზონა

პაატა ქურდაძე
მწერალი

რატომ ვართულებთ? პოლიტიკოსობა შეუძლია ყველას – ადვოკატიდან დაწყებული მეთევზით დამთავრებული. მხოლოდ მთავარია, თანახმა იყო, სულ ცოტა, ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან, ფუნდამენტურ პრინციპზე – ნებისმიერ ადამიანს, ნებისმიერ თანამოქალაქეს აქვს თავისი აზრის ქონისა და გამოხატვის უფლება, შენ კი სხვისი აზრის პატივისცემის თუ არა (ყველა ვოლტერი ვერ იქნება), ატანის ვალდებულება მაინც. არავის აქვს უფლება, განსხვავებული აზრის გამო დაგაშანტაჟოთ... ეს არის აუცილებელი პირობა, მხოლოდ მისი გათვალისწინების შემდეგ შეგვიძლია, დავინყოთ ამ თუ იმ პოლიტიკოსის ნიჭიერების ხარისხზე მსჯელობა.

ნებისმიერი თავისუფლება იწყება აზრის (თუ კი ის გაქვს) და, შესაბამისად, მისი გამოხატვის თავისუფლებით. მისი აგრესიული მეთოდებით გამოხატვის შეზღუდვა თავად აზროვნების შეზღუდვას ნიშნავს.

აგრესიისა და შანტაჟის მტანჯველ შიშს ადამიანი იატაკქვეშა, ერთგვარ საბჭოთა სამზარეულოს დისიდენტურ მდგომარეობაში გადაჰყავს. მოწურულე დისიდენტების არსებობა კი თავისთავად გამორიცხავს გამოხატვის თავისუფლებას და, შესაბამისად, დემოკრატias.

ფსიქოლოგიური ზენოლის რამდენიმე ძირითადი მეთოდი არსებობს. მათი მოქმედების ხარისხი სხვადასხვა ქვეყანაში განსხვავებულია: ის, რაც ქართველისთვის მორალური ტანჯვაა, ბრიტანელს შესაძლოა, სასაცილოდაც არ ეყოს და პირიქით. (Что русскому хорошо, то немцу – смерть)

საქართველოში ფსიქოლოგიური ზენოლის ყველაზე აპრობირებული მეთოდი, რა თქმა უნდა, არის პატრიოტული გრძნობებითა და

აგრესიისა და შანტაჟის მტანჯველ შიშს ადამიანი იატაკქვეშა, ერთგვარ საბჭოთა სამზარეულოს დისიდენტურ მდგომარეობაში გადაჰყავს. მოწურულე დისიდენტების არსებობა კი თავისთავად გამორიცხავს გამოხატვის თავისუფლებას და, შესაბამისად, დემოკრატias.

მორალით ადამიანების მანიპულირება, მათში უაპელაციო სასჯელის შიშის ჩანერგვა. ნამების მთავარი ინსტრუმენტი კი სხვადასხვა ზომისა და ტკივილის გამომწვევ ლალატში ბრალდება. ლალატის რამდენიმე ძირითადი ფორმა თითქმის ყოველ ჩვენგანს გამუდმებულ მზადყოფნაში აქვს – „ინკვიზიტორის ჯენტლმენური კომპლექტივით“. თუმცა მთავარი ჰიტი, რა თქმა უნდა, სამშობლოს ლალატია.

ეს უკანასკნელი, მოგეხსენებათ, ისეთივე და შესაძლოა ხანდახან მეტი რანგის დანაშაულიც კი არის, ვიდრე პედოფილია, ტერორიზმი და ის ბევრ ქვეყანაში სასჯელის უმაღლესი ზომით, მათ შორის სიკვდილით ისჯება.

ლალატს დანტე თავისი «ჯოჯოხეთის» ყველაზე ღრმა, უკანასკნელ მეცხრე გარსში ათავსებს. დიახ – არა საძაგელ მკვლელებს, მნამებლებს, მრუშებსა და ამპარტავენებს... არამედ სწორედ მოლაღატებს!

ცრემლების მდინარე კოკიტოსის გაყინული წყლებით დაფარულ ჯოჯოხეთის მეცხრე გარსში, სადაც ლუციფერის რეზიდენციაა, ოთხი ზონაა. პირველ – კანიაში (ძმის აბელის მკვლეელი – კაენიდან) იტანჯებიან ისინი, ვინც მშობლებს უღალატა. მეორე – „ანტენორაში“ (ანტენორიდან, რომელმაც ტროას პალადიუმი ბერძენს ჩააბარა) – სამშობლოს მოღალატეები, მესამე – ტოლომეაში (ეგვიპტის მეფე პტოლემე XIII, რომელმაც, იულიუს კეისარისთვის რომ ესიამოვნებინა, მასთან თავშესაფრის საძებნად ჩასული პომპეუსი მოაკვლევინა) იტანჯებიან ისინი, ვინც თავის სტუმარს უღალატა, ხოლო მეოთხე ჯუდეკაში (იუდა, რომელმაც იესო გაყიდა) ისჯებიან თავიანთ კეთილისმყოფელთა მოღალატენი.

ფაქტობრივად, ეს მეცხრე გარსი ჩვენი საზოგადოების მოდელია. რომლის ერთი ნახევარი მეორეს ღალატის ამ ოთხი კატეგორიიდან ერთ-ერთში მაინც აუცილებლად ადანაშაულებს ყოველდღიურად, ხშირად კი – ორში, ან სულაც ოთხივეში. ანალოგიურად ექცევა მეორე ნახევარი პირველს.

ისინი, ყველანი უდიდესი სიამოვნებით გაგზავნიდნენ ერთმანეთს კოკიტოსის ცინულებში მარადიული ტანჯვისათვის და აგზავნიან კიდევ, მხოლოდ ვირტუალურად.

ჩვენ უკვე 25 წელიწადია, ჯოჯოხეთის ამ ყველაზე ღრმა გარსში ვისტუმრებთ ერთმანეთს ყოველდღიურად და ერთი ნუთითაც არ გვახსენდება ჩვენივე ისტორიის ყველაზე ტრაგიკული წლები, როდესაც სწორედ საბჭოთა სამშობლოს ღალატის აბსურდული ბრალდებით ჩვენი წინაპრების ერთი ნაწილი მეორეზე „დანოსებს“ წერდა, ხვრეტდა, გულაგში აგზავნიდა.

მოგვიანებით, ეროვნული მოძრაობის „რენესანსის“ ეპოქაში ესეც სამშობლოს მოღალატეებს დავაბრალეთ, მხოლოდ სხვა ტიპის,

კომუნისტ, სუკის აგენტ მოღალატეებს... სწორედ მაშინ ჩაეყარა საფუძველი ჯოჯოხეთში უფასო საგზურების დარიგების დაუნდობელ ტრადიციას. აგენტები ხომ ყოველთვის სხვები იყვნენ და არიან... აჰ!.. რას ბრძანებთ! ჩვენ ხომ ყველანი 9 აპრილის გმირები ვიყავით! ჩვენი წინაპრები კი მხოლოდ და მხოლოდ რეპრესიების მსხვერპლი დისიდენტები და არა ჯალათები!... მაგრამ ჯალათები ნამდვილად არსებობდნენ, თანაც ბევრი – ეს ფაქტია. მათ მშვიდად იცხოვრეს თავიანთი დამპალი ცხოვრება და თავიანთი სიკვდილით მოკვდნენ, აცრემლებული შვილებისა და შვილიშვილების გარემოცვაში... ჩვენ ყველანი მათ პანაშვიდებზე, გასვენებებში დავდიოდით. ვუსამძიმრებდით, თანაუფრძნობდით... ერთმანეთთან ვმეგობრობდით, გვიყვარდა, ვქორწინდებოდით, გვიჩნდებოდა შვილები, რომლებსაც ძარღვებში ხშირად მსხვერპლისა და ჯალათის სისხლი ერთად უჩქეფდათ..

ზღვარი მსხვერპლსა და ჯალათის შთამომავლებს შორის

თანდათან ნაიშალა. ასე აღმოვჩნდით ყველანი მხოლოდ მსხვერპლნი.

და ეს მასხვობის ერთგვარი გაკეთილშობილება ძალიან ადამიანური პროცესია – ამაში მე პირადად ცუდს ვერაფერს ვხედავ, მაგრამ ტრაგიკული არის ის, რომ ეს ადამიანები, ჯალათებისა და მსხვერპლების შვილები და შვილიშვილები ამდენი წლის შემდეგ ისევ მოღალატეებს უწოდებენ ერთმანეთს, მეზობლებს, თანამშრომლებს... ოჯახის წევრებსაც კი, ისევ ჯოჯოხეთის ყველაზე ღრმა მეცხრე გაყინული გარსისთვის სწირავენ... – რატომ? თითქოს რეპრესიების შიში აღარავის აქვს... მხოლოდ და მხოლოდ განსხვავებული აზრის გამო!

თქვენ ვერ იბოვით ვერც ერთ ნორმალურ ქვეყანას, სიტყვა ღალატს ადამიანების ყოველდღიურ ლექსიკაში ამხელა ადგილი რომ ეჭიროს. მით უმეტეს, აზრის გამოხატვის კონტექსტში. განსაკუთრებით ვერ იბოვით დასავლურ სამყაროში, სადაც აზრის ქონის უფლების პატივისცემა ერთგვარი სამოქალაქო რელიგიაა, ისევე, როგორც მისი თავისუფალი გამოხატვისას სიფრთხილის დაცვა,

დანტი და ვერგილიუსი მეცხრე გარსზე. გუსტავ დორე. 1861 წ.

თუნდაც ეს ყველაზე საძულველი პოლიტიკური ოპონენტის წინააღმდეგ იყოს მიმართული. ხშირად ამას ვერ ახერხებენ, მაგრამ ცდილობენ გამუდმებით და როდესაც ნერვები კონტროლიდან ეპარებათ, როდესაც სიტყვა, ემოცია გაუსხლტებათ, არ მოსწონთ, არ ამაყობენ ამით, როგორც ჩვენთან.

ეს ვერბალური დამუნათება სულაც არ არის ხელნაშობსაკრავი საკითხი. ის პირდაპირ კავშირშია არჩევნებთან, რომლის ცხელი ჯოჯოხეთური სუნთქვა სულ უფრო და უფრო გვიახლოვდება. მით უმეტეს კოალიციის დაგვიანებული დაშლის შემდეგ. არჩევნებში დამოუკიდებლად მონაწილე პარტიების მატებასთან ერთად, სავარაუდოდ, „მოღალატეთა“ რაოდენობის მკვეთრ მატებას უნდა ველოდეთ.

დღეს ქართველი ამომრჩევლის თითქმის 100%-ს მოუწევს, ძლიერი შანტაჟის პირობებში მისცეს ხმა მას, ვინც საუკეთესოდ მიაჩნია. შანტაჟს კი ეწევა აბსოლუტურად

ყველა – მმართველი პარტიიდან და მათი მომხრეებიდან დაწყებული ორკაციანი, მინი და მონოპარტიებით, მათი ლიდერების ოჯახის წევრებით დამთავრებული. პირველ რიგში ისინი, ჯერ კიდევ გუშინ რომ იყვნენ მმართველ კოალიციაში, ან „ნაციონალურ მოძრაობაში“, ან ნინო ბურჯანაძესთან... პირველი, რაც თავში მოსდით, როგორც კი ძალაუფლებიდან მიდიან, პოლიტიკური ოპონენტების პრორუსულობის ბრალდებაა. ამას აკეთებს უკლებლივ ყველა პოლიტიკური ძალა. ხოლო თუ გაბედე და შეეკითხე: „კი, მაგრამ, როგორ ხდება, რომ მაინცა და მაინც მაშინ გადაიქცევა ხოლმე ყველა სამშობლოს მოღალატედ, როდესაც კონკრეტული შიდა პოლიტიკური პრობლემა ჩნდება, რომელიც უშუალოდ მათ ეხება და არა საგარეო?“ ადეკვატური პასუხი არავის აქვს, შენც არ „ანვები“, რადგან გეშინია... ოღონდ, თვითონაც არ იცი, რისი... ალბათ, შანტაჟის. სწორედ შანტაჟია დღევანდელი ქართველი პოლიტიკოსის მთავარი ბრძოლის იარაღი, ხოლო დევიზი – «ჩვენ კი არა ვართ კარგები, თქვენ ხართ ცუდები, ბოროტები და პრორუსები. ჩვენ მხოლოდ ნაკლებად ბოროტები ვართ, ხალხს კი ჩვენს გარდა არჩევანი არ გააჩნია, ამიტომ ჩვენ აგვიჩვენე!»

ერთადერთი, რითაც ქართველ პოლიტიკოსებს შეუძლიათ, ამომრჩეველს თავი მოაწონონ, მათი პოლიტიკური კაპიტალი, მონინალმდეგეზე დაგროვილი სრულიად აბსურდული კომპრომატებია და არა საკუთარი იდეები და პროგრამა. ამ კომპრომატების ჰიტი კი რუსულ სპეცსამსახურებთან თანამშრომლობაა. უკვე ოცდახუთ წელიწადზე მეტია, სრულიად ერი ამ სავარაუდო აგენტების გამოვლენით არის დაკავებული. არა და, ეს სულაც არ არის ჩვენი – მოქალაქეების საქმე. ამისათვის სპეცსამსახურები არსებობენ. ჩვენ მხოლოდ მოხალისე პავლიკა მოროზოვები ვართ – სხვის ღალატზე ორიენტირებული ქართველი მგზნებარე პატრიოტები! რომელთა ბოლო თავშესაფარი... რუსეთია, ხოლო ღალატი ჩვენი სიბრიყვის უკანასკნელი არგუმენტი.

არჩვენებამდე, სავარაუდოდ, რუსეთისა და ღალატის თემა სრულიად კოსმიურ მასშტაბს მიიღებს. მით უმეტეს, სულ ახლახან კავკასიაში გაჩენილი ძალიან სერიოზული საფრთხის, სომხეთ-აზერბაიჯანის კონფლიქტის ფონზე, რომელსაც კიდევ უფრო ფართოდ შეუძლია გაშალოს «მოღალატე» პოლიტიკოსთა და ექსპერტთა სპექტრი. ოქტომბრამდე ჩვენ ყველანი მოღალატეები აღმოჩნდებით. ერთმანეთს მორალურად დავხვრეტთ, საბოლოოდ გავანადგურებთ.

ყოველივე ამას მიაქვს მთელი ის დრო, ენერჯია, ნერვები და, შესაბამისად, ჯანმრთელობა.. რომელსაც საქ-

მეზე ფიქრსა და მის კეთებას უნდა ვახმარდეთ. ქართული პოლიტიკური დისკურსის 90%-ზე მეტი სრულიად ფუჭი, უსარგებლო და ძალიან არასერიოზულია როგორც პოლიტიკოსების, ასევე ეგრეთ წოდებული მესამე სექტორის სუპერექსპერტების, ჟურნალისტების...

ჩვენ ქართველები ბრუტი ხალხი ვართ – ნიუანსების გარეშე. შესაძლოა, ოდესღაც არ ვიყავით ასეთები, მაგრამ გავხდით. ამიტომ ხანდახან ვფიქრობ, იქნებ აჯობებს, მივიჩნიოთ, რომ კრემლის აგენტობა, თავისი ბანალობის წყალობით, საქართველოში უბრალოდ მოცემულობაა – ჩვენ ყველანი აგენტები და მოღალატეები ვართ და მორჩა! ბასტა! გადავიდეთ შემდეგ თემაზე, თორემ ერთმანეთის თვალთვალსა და დევნაში ისევ გვეპარება თვალსა და ხელს შუა ოცდამეერთე საუკუნე, როგორც მეოცე გავგეპარა.

საქართველოში უნდა დამთავრდეს ეს რალაც სულელური ბრძოლა მოქალაქეობრივი ზნეობის მონოპოლიზაციაზე, რომელსაც ბრესტის ცარცის წრეში ჩაყენებული ბავშვივით ექაჩებიან თავისკენ სახელისუფლებო და მთავარი ოპოზიციური ძალები, დანარჩენები კი მათ გარშემო დარბიან ყიყინით, ხან ერთს ჩაებლაუჭებინან უკან დასახმარებლად ხან – მეორეს. ეს მოსაწყენი მასკარადი უკვე იმდენი ხანია, გრძელდება, რომ თითქოს გაქვავდა და ბარათაშვილის ხიდთან, კონკის გვერდით – ბერიკაობის ძველ სკულპტურას დაემსგავსა.

ჩვენ უნდა გავთავისუფლდეთ ამ პარაზიტი თემებისგან და ადგილი დავუთმოთ ნამდვილ პოლიტიკურ დისკურსს.

პირადად მე გაქვავებულ პოლიტიკურ ძალათა იერარქიის ერთგვარი დარბილების მიზნით, შემიძლია, ეგრეთ წოდებული „სასარგებლო არჩევანი“ გავაკეთო და ხმა მიცევი პოლიტიკურ ძალას, რომელიც სულაც არ ენერება ჩემს პოლიტიკურ გემოვნებაში... მაგრამ ღმერთო! ჩემი კანის თითოეული ფორით წინასწარ ვგრძნობ, როგორ შემოდის ჩემში შხამიანი სიძულვილი იმ ადამიანებისგან, ვისთვისაც ჩემი „პოლიტიკური ჰოროსკოპი“ მიუღებელი აღმოჩნდება! და რა მნიშვნელობა აქვს, როგორია ის!

ზოგს „რესპები“ სძულს, ზოგს „არაფორმალური მმართველის მონები“, ზოგს „მოღალატე“ ალასანია, ზოგსაც „ნაციონალები“, ყველას ერთად კი – ერთმანეთი! მათ ყველას ყოველ დღე რალაც ხმა ცრუ სულიწმინდასავით ჩასძახის „რუსთავი 2-დან“: „გძულდეს მოყვარე შენი, ვითარცა მტერი შენი!“...

უნდა ვალიაროთ ყოველი ჩვენგანის უფლება, გვექონდეს ერთმანეთისთვის თუნდაც სრულიად მიუღებელი ჩვენი პირადი აზრი და ეს უნდა ვალიაროთ ინდივიდუ-

აღურად, საკუთარი სინდისის, საკუთარი ცივილიზებულიობის წინაშე! პირველ რიგში უნდა ვისწავლოთ ერთმანეთის ატანა, შემდეგი ეტაპი კი პატივისცემა იქნება! ნახავთ, რა ადვილი გახდება პრობლემების გადაჭრა თუ არა, მათ შესახებ საუბარი მაინც. რა ლამაზი მოგეჩვენებათ სახლში მისულს თქვენი მეუღლე, ზუსტად ისეთი, როგორც პირველ პაემანზე და მასაც, როგორ ნაკლებად ხეპრედ მოეჩვენებით... ისეთივე ელეგანტური, როგორც მეორე პაემანზე!

მაგრამ რა უნდა ვქნათ იმისათვის, რომ მოქალაქეობრივი კულტურის ანბანის ეს პირველი ასო ბოლოს და ბოლოს დავიმახსოვროთ? ვისწავლოთ სხვისი პრინციპების ატანა?

ხელისუფლება შევცვალოთ? ნულოვანი ტოლერანტობა გამოვაცხადოთ? ყველა დავიჭიროთ? მოვსპოთ განსხვავებული აზრი და ამით მოვსპოთ პრობლემა? ანუ დაებრუნდეთ ისევ იქ! 30-იან წლების საბჭოთა კავშირში?

მოკლე დროით ნებისმიერი რეპრესიული მეთოდი იმუშავებს, მხოლოდ ექვს თვეში სიბინძურე ახალი ძალით დაინყებს ბუყბუყს და ამის მაგალითი სულ ახლახან გვქონდა ფსევდოლიბერტარიანული რეჟიმის დროს.

საქართველოს პოლიტიკას ძალიან აკლია კულტურა და ეს ქართული პოლიტიკის ერთ-ერთი დიდი მარცხია დაკარგულ ტერიტორიებთან ერთად. ამ მარცხში თანაბარი წვლილი მიუძღვის არა მხოლოდ დღემდე არსებულ ყველა ხელისუფლებას, არამედ მათ გარშემო მყოფ მხარდამჭერებსა თუ მოწინააღმდეგეებს. განსაკუთრებით საზოგადოების ინტელექტუალურ ელიტად წოდებულ ნაწილს – ვისაც ხმა მიუწვდებოდა მოსახლეობასა და ხელისუფლებაზე.

ხელისუფლებებსა და სხვადასხვა მოწვევის პარლამენტარებს არ შეეძლოთ, პოლიტიკური კულტურული პროგრესის გარანტები გამხდარიყვნენ, რადგან თავად განიცდიდნენ კულტურის მწვავე დეფიციტს. ინტელექტუალებმა კი თავიანთი პატარა მერკანტილური მოსაზრებებითა და კონფორმიზმით შეუწყვეს ხელი, მივსულიყავით იქ, სადაც დღეს ვართ.

უკვე 25 წელიწადია, ჯოჯოხეთის ამ ყველაზე ღრმა გარსში ვისტუმრებთ ერთმანეთს ყოველდღიურად და ერთი ნუთითაც არ გვახსენდება ჩვენივე ისტორიის ყველაზე ტრაგიკული წლები, როდესაც სწორედ საბჭოთა სამშობლოს ღალატის აბსურდული ბრალდებით ჩვენი წინაპრების ერთი ნაწილი მეორეზე „დანოსებს“ წერდა, ხვრეტდა, გულაგში აგზავნიდა.

ნებისმიერი კამათი იმის შესახებ, თუ ვინ არის პროევროპული და ვინ პრორუსული, ყოველგვარ აზრს კარგავს მანამ, სანამ არ ვისწავლით ერთმანეთის მოსმენას და არ შევეშვებით შანტაჟს განსხვავებული აზრის გამო. სანამ ჩვენი პოლიტიკური ოპონენტის სანინააღმდეგოდ ყველა არგუმენტი მხოლოდ და მხოლოდ ოკუპანტ რუსეთთან თანამშრომლობასთან იქნება დაკავშირებული, რაც უპირობოდ კლავს ნებისმიერ საქმიან დისკურსს, რადგან შეუძლებელია ელაპარაკო ადამიანს, რომელიც ისეთი რანგის დანაშაულში გდებს ბრალს, როგორც სახელმწიფო ღალატია.

ძნელი დასაჯერებელია, რომ ადამიანმა, რომელიც თავისი ოჯახის წევრზე, ყველაზე ახლობელ ადამიანზე ამბობს უარს, მისი მოსაზრებების გამო – შეძლოს, სამშობლოს გამოადგეს რამეში.

პირიქით, სწორედ ასეთი დანყვეტილი ურთიერთობები ხდება ყველაზე დიდი მოკავშირე იმ მტრის, რომლის სახელითაც ურთიერთობებს ვიფუჭებთ ერთმანეთთან.

ესეც რალაცნაირი, ჩვენი – ქართველების ექსკლუზიური ჯოჯოხეთია, დანტეს მეცხრე გარსის მეტუთე ზონა: მხოლოდ ქართველებისთვის, რომლებსაც ღმერთი ჩაუდენელი ღალატისთვის ერთმანეთის, მოყვასის სიძულვილით სჯის.

P. S. სულ ორი თვის წინ, ჩემთვის სრულიად გაუგებარი მიზეზით, ოცი წლის წინ ჩამორთმეული საქართველოს მოქალაქეობა აღმიდგინეს. წელს, ოქტომბერში პირველად ჩემს სიცოცხლეში ვაპირებ ქართულ არჩევნებში მონაწილეობას. არ მინდა, შანტაჟისა და შიშის ქვეშ შევასრულო ჩემი ძლივს აღდგენილი მოქალაქეობრივი ვალდებულება და საამომრჩევლო ურნაში კონვერტი შიშისგან აკანკალებული ხელით ჩავაცურო. არ მინდა, არჩევანი იმ ადამიანების სიყვარულის ხარჯზე გავაკეთო, ვინც ჩემთვის ძალიან ძვირფასია, მიუხედავად მათი პოლიტიკური გემოვნებისა და რომელთა დაკარგვას ვერასდროს შევეგუები, რადგან ჩემთვის სამშობლო პირველ რიგში ცოცხალი ადამიანები არიან და არა მკვდრები.

„რესპუბლიკელები“ 5%-იანი ბარიერის პირისპირ

დათო გამისონია

გასული წლის დეკემბერში „რესპუბლიკელების“ ყრილობაზე პარტიის ყოფილმა თავმჯდომარემ, ივლიანე ხაინდრავამ „ქართულ ოცნებასთან“ ალიანსში ყოფნას გაურკვევლობის 3 წელიწადი უწოდა.

„ყურადღება! საარჩევნო რეჟიმში ჩვენ შევდივართ იმ პირობებში, როცა გაურკვეველი კოალიციის გარკვეული ნაწილი თანაუგრძნობს არა თამარ ხიდაშელს [საგარეჯოს არჩევნებში], არამედ ირმა ინაშვილს. თანაც, არა პარტიული ეჭვიანობის ნიადაგზე, არიქა, „რესპუბლიკელები“ ძლიერდებიანო, არამედ მსოფლმხედველობრივად. თუკი ჩვენი ვაიპატრიოტების პოპულისტურ ბოდვას შეიძლება, მსოფლმხედველობა ვუწოდოთ“, – დაახლოებით ოთხი თვის წინათ ამ სიტყვებით მიმართა ივლიანე ხაინდრავამ თანაპარტიელებს.

ყრილობამ იქვე განსაზღვრა, რომ საპარლამენტო არჩევნებში „რესპუბლიკელების“ მონაწილეობის ფორმის შესახებ გადაწყვეტილებას პარტიის 35-წევრიანი ეროვნული კომიტეტი მოგვიანებით მიიღებდა. თუმცა „რესპუბლიკელთა“ ძირითად ბირთვის სულაც არ სურდა არჩევნებში დამოუკიდებლად მონაწილეობა.

„ჩვენ ნამდვილად არ ვიყავით წინააღმდეგნი, საარჩევნო კოალიციაში ვყოფილიყავით. პირიქით, ვფიქრობდით, რომ საქმე აქამდე მივიდოდა. კოალიციის ბოლომდე მიტანა იყო და რჩება ჩვენს იდეად. ახლა კოალიციიდან რომ არ გავდივართ, ესეც ამის ნიშანია“, – უთხრა „რესპუბლიკელმა“ ლევან ბერძენიშვილმა „ლიბერალს“.

პარლამენტარი იმ პროცესებს იხსენებს, რამაც არჩევნებში „რესპუბლიკური პარტიის“ დამოუკიდებლად მონაწილეობის შესახებ გადაწყვეტილება განაპირობა და დააჩქარა. ამავე დროს მათი მინისტრები მთავრობაში თანამდებობებს ინარჩუნებენ. მისი თქმით, ბევრი ფაქტორი იყო: პოლიტიკური თავდასხმა თინა ხიდაშელზე, არა მხოლოდ „მრეწველების“ ლიდერის, გოგი თოფაძის მხრიდან, არამედ ბევრი მიმართულებიდან – ეს იყო რუსეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის მოადგილის, გრიგორი კარასინისა და ეუთოში რუსეთის წარმომადგენლის განცხადებები.

„დარწმუნებული ვარ, ეს უბრალოდ დაემთხვა, ერთი წამით არ ვფიქრობ, რომ რუსეთს ისე გაუჭირდა, თოფაძე აგენტად ჰყავს. ეს რომ ვთქვა, ექსპერტები დამცინებენ; როგორც წესი, აგენტები ასე არ იმიფრებიან. მე თოფაძე აგენტი არ მგონია. გოგი თოფაძეს ეწყინა თინა ხიდაშელის ერთი ნათქვამი („ეგ ისევ პარლამენტშია?“) თოფაძემ შეურაცხყოფა მეც მომაყენა, მაგრამ ძირითადი დარტყმის ობიექტი ხიდაშელი აღმოჩნდა, მრავალი კუთხიდან. ერთ-ერთი ასეთი მოვლენა არასამთავრობო სექტორიდან იყო, რომლის მიმართაც „რესპუბლიკელებს“ განსაკუთრებული მგრძობელობა და პატივისცემა გვაქვს. იმიტომ, რომ ჩვენ ყველანი წარმოშობით იქიდან ვართ. ამიტომ, ქალბატონ ეკა გიგაურის დამოკიდებულება გაგვიკვირდა, მან ოთხი სასამართლო პროცესისა და სხვადასხვა ინსტანციის საარჩევნო

კომისიების გადანყვეტილების მიუხედავად, პროკურატურას მიმართა – ხომ არ დაირღვა კანონი საგარეჯოს არჩევნებზე? ასეთი ეჭვი მილიონი შეიძლება, გამოითქვას, მაგრამ საქმე ის არის, რომ იმავე დღეს პროკურატურამ ამ მიმართულებით გამოძიება დაიწყო. ეს ისტორიაში არ მომხდარა. ვერავინ დამაჯერებებს, რომ ეს ორკესტრიანი არ არის. გიგაურმა მაშინ თქვა, რომ ან ხიდაშელმა დააშავა, ან თოფაძეა ცილისმწამებელი. გამოძიება როდესაც დამთავრდა, გიგაურმა აღარ გაიმეორა, რომ თოფაძე ცილისმწამებელი ყოფილა. გიგაურმა ეს საკითხი მიაფუჩენა. ეს ნიშნავს იმას, რომ სხვა რამ იყო დაგეგმილი“, – აცხადებს ლევან ბერძენიშვილი.

ბერძენიშვილის თქმით, ბევრი რამ დაგროვდა – ამავე დროს, „რესპუბლიკური პარტიის“ კოალიციელი პარტნიორები დალაგდნენ და „რესპუბლიკელებს“ დაარტყეს. მისი აზრით, „ქართული ოცნების“ გუნდის ნაწილს ბოლოს და ბოლოს მიეცა საშუალება, ეთქვათ, რას ფიქრობდნენ.

„ვითარება აიძულებდა, ეძახათ: ევროპა და NATO. სინამდვილეში მათ რად უნდათ ევროპა?! მაგრამ, ამ ხალხს არაფერს დავაბრალებ, ისინი უპატიოსნესი, გულწრფელი ხალხია, უბრალოდ აქამდე საშუალება არ ჰქონდათ, ეთქვათ სიმართლე, როგორ ვერ იტანენ „რესპუბლიკელებს“ და როგორ ოცნებობენ, რომ კონსტიტუციაში ასეთი ტექსტი ეწეროს: „ადამიანი არის კაცი. ქალიც ადამიანია. ქორწინება არის კავშირი ქალსა და კაცს შორის, სადაც კაცი დირექტორია. ისინი ასეთი პრიმიტიული აზროვნების ხალხია, საიდანაც გამომდინარეობს ის, რომ ანტიდისკრიმინაციული კანონის მიღების გამო, პატიებას მოითხოვენ, არ უნდოდან, მაგრამ აიძულეს. აქ სოსო ჯაჭვლიანი იქნება, მეჭიაური თუ სხვები, ესენი გულწრფელი ხალხია. კარასინთან ურთიერთობა რომ ჰქონდეთ, ბოლოს და ბოლოს ცოტა რუსული მაინც ხო უნდა იცოდნენ“.

ლევან ბერძენიშვილის მტკიცებით, ამ ვითარებაში ყველაზე უმნიშვნელო როლი შეასრულა გოგი თოფაძემ. „თოფაძე გულწრფელად ამბობდა იმას, რასაც ფიქრობდა. მას მართლა გულწრფელად უყვარს სტალინი, ღმერთმა ყველას მოახმაროს თავისი სიყვარული. უბრალოდ, კოალიციაში რადგან არავის არ გაუჩნდა აზრი, რომ ეს პრობლემაა, იფიქრონ, რომ NATO-ს, ევროპის გინება კარგია და სტალინის ქება კიდევ უკეთესი“, – ამბობს ბერძენიშვილი.

როგორც „რესპუბლიკელები“ აცხადებენ, მყარი შეგრძნება გაუჩნდათ, რომ მათზე მასირებული, მომზადებული შეტევა მიმდინარეობდა. „აღარაფერს ვამბობ, ამ დროს რას აკეთებს „ალია“, „ქრონიკა პლუსი“, „ასავალ-დასავალი“ და სხვ. მაგრამ მათი ვის უკვირს, როდესაც მეგობარმა არასამთავრობო ორგანიზაციამ (და იქ უამრავი სხვა არასამთავრობო ორგანიზაცია იყო) არ თქვა, რომ გიგაური მართალი არ არის“, – ამბობს ლევან ბერძენიშვილი.

ორკესტრიანი კამპანიის შესახებ საუბრობს ფრაქცია „ქართული ოცნება – რესპუბლიკელების“ თავმჯდომარე დავით ბერძენიშვილი, თუმცა მის უკან კოალიციის დამფუძნებლის, ბიძინა ივანიშვილის კვალს ვერ ხედავს. „ეს ბიძინა

■ „ჩვენ ნამდვილად არ ვიყავით წინააღმდეგნი, საარჩევნო კოალიციაში ყოფილიყავით. პირიქით, ვფიქრობდით, რომ საქმე აქამდე მივიდოდა. კოალიციის ბოლომდე მიტანა იყო და რჩება ჩვენს იდეად. ახლა კოალიციიდან რომ არ გავდივართ, ესეც ამის ნიშანია“, – უთხრა „რესპუბლიკელმა“ ლევან ბერძენიშვილმა „ლიბერალს“.

ივანიშვილის სტილი არ არის“, – ამბობს ბერძენიშვილი.

„ლიბერალთან“ საუბარში სანინაალ-მდეგო მოსაზრებას გამოთქვამს GIPA-ს საერთაშორისო ურთიერთობების პროგრამის აკადემიური ხელმძღვანელი თორნიკე შარაშენიძე.

შარაშენიძის თქმით, კოალიციაში „რესპუბლიკელების“ ყოფნა მათი მადისა და ეგოს გამო გახდა ივანიშვილისთვის მიუღებელი. გარდა ამისა, როგორც შარაშენიძე ვარაუდობს, ივანიშვილმა მიიჩნია, რომ უკიდურესი ნაციონალისტებისა და კონსერვატორების ხმების მოსაგროვებლად „რესპუბლიკელები“ მას ხელს უშლიდნენ. „ამიტომ თავისი გუნდის წევრებს „რესპუბლიკელების“ წინააღმდეგ შეტევა დაავალა. ვერ დამიჯერებია, რომ, მაგალითად, მეჭიაურმა მეოთხე წელს გაიღვიძა და თვითნებურად დაიწყო ასეთი განცხადებებით გამოსვლა“, – ამბობს შარაშენიძე.

პრემიერი პროცესში და არაპარტიული შუთანხმება

ვითარების გამწვავების შემდეგ „რესპუბლიკელებმა“ განმუხტვა პროცესში პრემიერ-მინისტრ გიორგი კვირიკაშვილის ჩართვით სცადეს. „რას ვშვრებით?“ – მივმართეთ კვირიკაშვილს, – ამბობს ლევან ბერძენიშვილი, – „ჩვენ სასაუბროდ მეჭიაურსა და ლორთქიფანიძესთან ხომ არ მივიდოდით?! ისინი თავის პარტიაში ოფიციალურად პოსტებს არ ფლობენ. ცნობილია, რომ კვირიკაშვილი, ჯერჯერობით, არაფორმალურად და მომავალში ფორმალურად ამ პარტიის ლიდერი იქნება (იგი, რა თქმა უნდა, კოალიციის ლიდერია) და ამიტომ მასთან მივედით სასაუბროდ“.

„რესპუბლიკელებმა“ კვირიკაშვილს „ქართულ ოცნებასთან“ ორპარტიული შეთანხმების გაფორმება შესთავაზეს. „პრემიერმა თქვა, რომ მას ესმის ორპარტიული შეთანხმების საკითხი და ორპარტიული მოლაპარაკება იქნება. ჩვენ

კოალიციაში მეორე პარტია ვართ და ეს სანყენი არ უნდა ყოფილიყო კოალიციის დანარჩენი პარტიებისთვის“, – თქვა ბერძენიშვილმა.

ლევან ბერძენიშვილის თქმით, პრემიერი ორპარტიული დოკუმენტის საკითხს დასთანხმდა.

„ნამოვედით. ცოტა ხანში არა პრემიერის, არამედ სხვა მოქალაქეებისგან გავიგეთ, რომ თურმე ასეთი მოლაპარაკება არ შემდგარა. ჩვენზე არ იყო საქმე, პრემიერზეც იყო დარტყმა. ამის შესახებ „ქართული ოცნების“ პარტიის გენერალურმა მდივანმა [კახა კალაძემ] განაცხადა. ამ შემთხვევაში თავი სერიოზულად შეცბუნებულად ვიგრძენით“, – ამბობს ბერძენიშვილი. მისი თქმით, შეთანხმების გაფორმების სურვილი იყო, მაგრამ ამის შესაძლებლობა არ აღმოჩნდა.

„პრემიერი პირველ რიგში ალაგებს მთავრობას და ამას თავი კარგად გაართვა, ხოლო იმისთვის, რომ პოლიტიკა დაალაგოს, კიდევ დრო არის საჭირო. მის ადგილზე ჯერ პოლიტიკას დავალაგებდი, მაგრამ ასე მოხდა. კომუნიკაციის პრობლემები იყო; პრემიერს იმის გამო ნუ გავკიცხავთ, რომ თანამშრომლობის სურვილი ჰქონდა, მაგრამ საქმე ბოლომდე ვერ მიიყვანა“, – ამბობს ლევან ბერძენიშვილი.

პრემიერისგან განსხვავებით, ორპარტიული შეთანხმების საკითხზე გაცილებით თავდაჯერებულია ფრაქცია „ქართული ოცნების“ თავმჯდომარე გია ვოლსკი. „თავიდანვე ცხადი იყო, რომ რომელიმე სუბიექტთან ასეთი შეთანხმება ვერ შედგებოდა“, – უთხრა მან „ლიბერალს“.

„რესპუბლიკელების“ შანსები

„რესპუბლიკურმა პარტიამ“ არსებობის 38 წლის განმავლობაში საპარლამენტო არჩევნებში დამოუკიდებლად მონაწილეობა ერთხელ, 2008 წელს მიიღო, როდესაც ქვეყნის მასშტაბით ამომრჩევლის 3.78%-ის მხარდაჭერა მოიპოვა. ახლა, სახელისუფლებო კოალიციაში 4-წლიანი მონაწილეობის მინურულს, ჯერ არ არის

არც ერთი კვლევა, რომელიც მათი შესაძლებლობების სურათს წარმოადგენს.

როდესაც არჩევნებზე დამოუკიდებლად მონაწილეობის გადამწყვეტილება მიიღეს, „რესპუბლიკელებისთვის“ უკვე ცნობილი იყო „ქართული ოცნების“ პოზიცია, რომელიც საარჩევნო ბლოკის შექმნას აღარ გეგმავდა. პარლამენტის თავმჯდომარის, დავით უსუფაშვილის თქმით, მას პარტიის ეროვნული კომიტეტის 26-27 მარტის სხდომამდე კონსულტაციები ჰქონდა პრემიერ-მინისტრთან. „წინა დღეებში ჩვენ გვექონდა მჭიდრო კონსულტაციები და ჩვენი პარტიორების განწყობა ვიცოდით“, – აცხადებს უსუფაშვილი.

„არჩევნებში დამოუკიდებლად მონაწილეობა რთული გადაწყვეტილებაა. პარტიას ისეთი რეიტინგი არ აქვს, რომ არჩევნებს მშვიდად უყურებდეს. მაგრამ პარტიის ეროვნული კომიტეტის სხდომაზე ჩემი გამოსვლის პათოსი ნათელი იყო: ერთხელ და სამუდამოდ უნდა გაიგო, რას წარმოადგენ და რამდენი მხარდამჭერი გყავს. როცა, სულელური ლაპარაკი ამოვიდა ყელში. გამუდმებით იმის მოსმენა, რა უყვარს და რა არ უყვარს ქართველ ხალხს. ამავე დროს იმ ადამიანებისგან დამადლება, რომლებსაც პოლიტიკაში ერთი კენჭიც არ გადაუბრუნებიათ და ბიძინა ივანიშვილმა პარლამენტში ორთქმავლით შეაგრილა; დამადლება, თითქოს მათ შეგვიყვანეს პარლამენტში. რომელი ლორთქიფანის, ნიშნიანისა და მეჭიაურის შესაყვანი ტვირთი იყო „რესპუბლიკური პარტია“. ახლა მაგათი სიის პრობლემები იქნება და რამდენს ვიცინებ, ეს აუტსაიდერები იქნებიან თუ არა იქ, სადაც საჭიროა“, – ამბობს ლევან ბერძენიშვილი.

თორნიკე შარაშენიძე მიიჩნევს, რომ საპარლამენტო არჩევნებზე „რესპუბლიკელებს“, პრაქტიკულად, არანაირი შანსი არ აქვთ. მისი თქმით, პროდასავლური განწყობის ამომრჩეველი ხმას მისცემს „ნაციონალურ მოძრაობას“, ან ალასანიას „თავისუფალ დემოკრატებს“. „პროდასავლური ამომრჩეველის დიდ ნაწილს

„ოცნება“ არ მოსწონს, „რესპუბლიკელები“ კი „ქართული ოცნების“ კოალიციაში დიდ ხანს იყვნენ“, – თქვა შარაშენიძემ.

ლევან ბერძენიშვილი „ქართული ოცნების“ ერთ-ერთი დეპუტატის სიტყვებს იხსენებს, რომელიც ამტკიცებს, რომ საპარლამენტო არჩევნებზე სამი ძალა იქნება წარმოდგენილი: „პროევროპული, ოღონდ უსამშობლო (მიგზვდი, ვინ იგულისხმება, თავი უსამშობლოდ ვიგრძენი. აქ „რესპუბლიკელები“, „თავისუფალი დემოკრატები და ნაციონალური მოძრაობა“ ერთად ვართ შეყრილები), ქართველი პატრიოტები, რომლებსაც ევროპაში უნდათ (იგულისხმება „ქართული ოცნება“) და საბჭოთა კავშირის მომხრეები. ეს თუ „ქართული ოცნების“ პოზიციაა, ჩვენს შორის კოლოსალური ზღვარი ყოფილა. ისინიც კი, რომლებიც რუსეთისკენ იხრებიან, უფრო ქართველები ყოფილან“, – აცხადებს ბერძენიშვილი.

ლევან ბერძენიშვილის თქმით, საკვლე-საკონსულტაციო ცენტრის წარმომადგენლის, ზურაბ ბიგვავას პროგნოზით, პარლამენტში მხოლოდ ორი, მაქსიმუმ სამი პარტია იქნება, ის ამბობს, რომ „ქართული ოცნების“ გარდა ბარიერს კოალიციის ვერც ერთი სუბიექტი ვერ გადალახავს.

„ჩემი პროგნოზით, მომავალ პარლამენტში იქნება არანაკლებ შვიდი პარტიისა“, – აცხადებს ლევან ბერძენიშვილი. □

■ „რესპუბლიკურმა პარტიამ“ არსებობის 38 წლის განმავლობაში საპარლამენტო არჩევნებში დამოუკიდებლად მონაწილეობა ერთხელ, 2008 წელს მიიღო, როდესაც ქვეყნის მასშტაბით ამომრჩეველთა 3.7%-ის მხარდაჭერა მოიპოვა. ახლა, სახელისუფლებო კოალიციაში 4-წლიანი მონაწილეობის მიწურულს, ჯერ არ არის არც ერთი კვლევა, რომელიც მათი შესაძლებლობების სურათს წარმოადგენს.

ფული 15 ნუთში

სოფო გოგიშვილი

რეგისტრაციის ფორმა მარტივია. ვებფეიჯის პირველივე გვერდზე სანიშნია. რაც უფრო მარჯვნივ გასწევს მას მომხმარებელი, მით უფრო იზრდება იმ თანხის რაოდენობა, რომელიც მცირე პროცედურის გავლის შემდეგ ანგარიშზე რამდენიმე წამში გაჩნდება. სესხის გამცემ კომპანიას სახელი, დაბადების თარიღი, საცხოვრებელი ადგილისა და ელ-ფოსტის მისამართი, პირადი ნომერი და ყოველთვიური შემოსავლის ოდენობა აინტერესებს. ამ ველების შევსების შემდეგ, ავტომატურად გადავდივართ რეგისტრაციის შემდეგ ეტაპზე და თანხა ბალანსზე ირიცხება.

დიმიტრი ხუსკივაძემ, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის სტუდენტმა, 200-ლარიანი ონლაინსესხი სწავლის გადასახადის დასაფარად 1 წლის წინ აიღო. დღეს გადასახდელი თანხის რაოდენობა 3.5-ჯერ აღემატება პირვანდელი სესხის ძირს და დაახლოებით 700 ლარს შეადგენს:

„8-9 თვის განმავლობაში პერმანენტულად მირეკავდნენ და ყოველ დარეკვაზე პირგასამტეხლო (ჯარიმა ყოველ ვადაგადაცილებულ დღეზე) იზრდებოდა. პირველი 3 თვის შემდეგ ჩემი ვალი უკვე 500 ლარი იყო. დღეს დამირეკეს და მოთხრეს, თუ დღესვე თანხის ნაწილს არ შემოიტან, სასამართლო პროცესი ჩაინიშნებაო. ამ თანხას მე პრინციპულად არ ვიხდი, მაგრამ თან მართლა არ მაქვს“.

დიმიტრი ხუსკივაძე დარწმუნებულია, რომ მისი პირადი მონაცემები გამ-

სესხებელ კომპანიას არ გადაუმონმებია, რადგან სესხის აღების მომენტში მას არანაირი შემოსავალი არ ჰქონდა და გადახდისუნარიანი არ იყო:

სოციალური მდგომარეობიდან გამომდინარე, სესხის აღებას დღეს დღეს ვერ გაექცევი. საარსებოდ და ელემენტარული მოთხოვნილებების დასაკმაყოფილებლად ერთადერთი გამოსავალია“.

მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების საქმიანობაზე ეროვნული ბანკს გავლენა არ აქვს. როგორც ამ უწყებაში აცხადებენ, რა მოხდება სამომავლოდ და მოექცევა, თუ არა ონლაინსესხების სისტემა მათი რეგულირების ქვეშ, საკანონმდებლო ორგანოზეა დამოკიდებული.

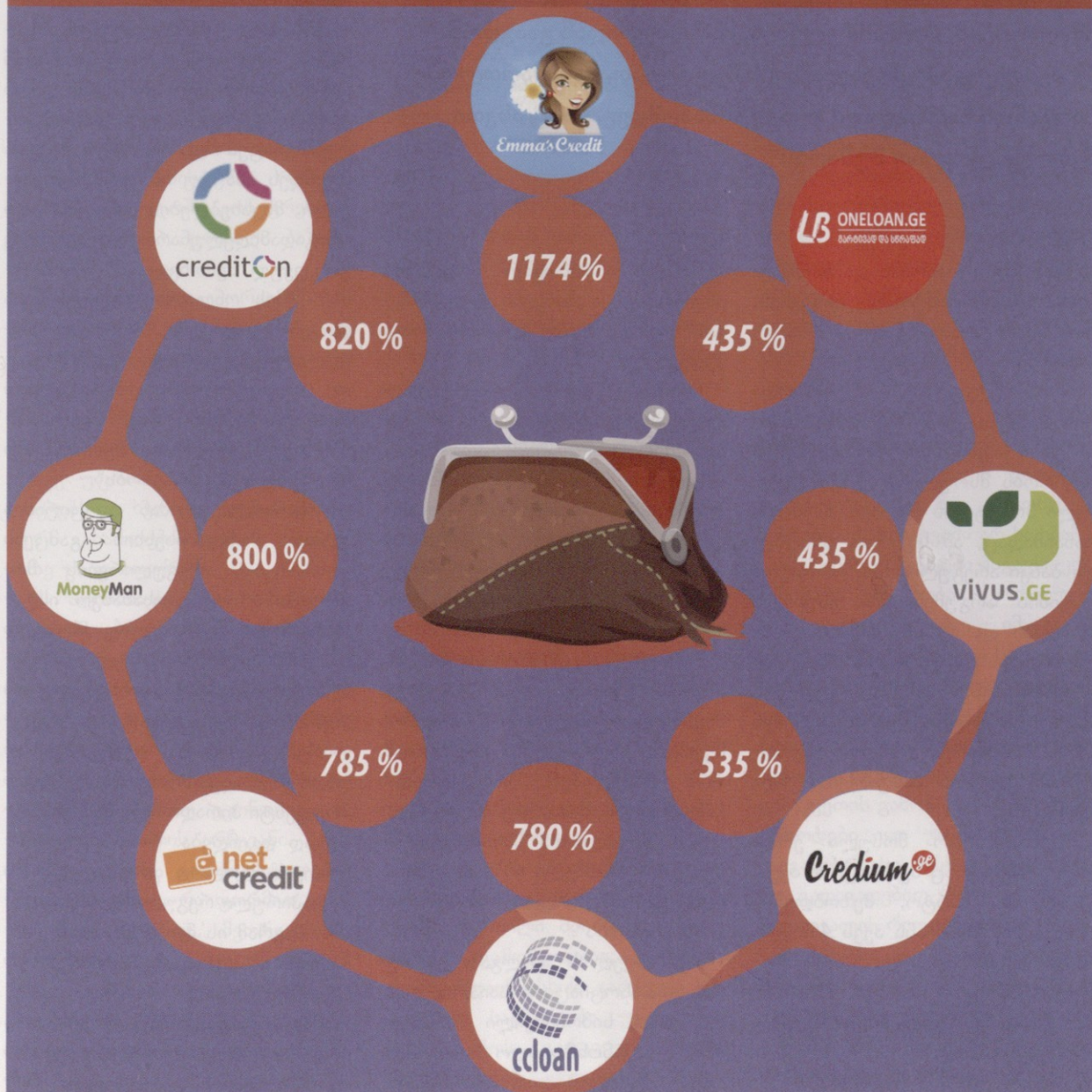
ამ ეტაპზე არ რეგულირდება უშუალოდ სესხის გაცემის პროცესი; კანონმდებლობა არ იძლევა საპროცენტო განაკვეთისა და ჯარიმების ზედა ზღვარს, არსადაა განერილი, თუ რა ფორმით უნდა დაიდოს ხელშეკრულება, ვინ შეიძლება იყოს სესხის გამცემი, რა პირობებს უნდა აკმაყოფილებდეს.

დიმიტრი ხუსკივაძის შემთხვევაში გამსესხებელ კომპანიასა და მსესხებლის მხარეს შორის გაფორმებულ ხელშეკრულებაში ხელმოწერა არ არსებობს, რადგან მან სესხზე მოთხოვნა ონლაინგანაცხადის ფორმით შეიტანა და თანხა პირდაპირ კარტაზე დაერიცხა.

დავით კიკვიძის, ონლაინსესხების ასოციაციის თავმჯდომარის თქმით, მნიშვნელობა არ აქვს, რეგულირებული იქნება თუ არა ეს სფერო, რადგან მათი საქმიანობა აგებულია როგორც მომხმარებლის

ონლაინსესხის გამცემი კომპანიების
წლიური ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი

უფლებების დაცვაზე, ისე საერთაშორისო სტანდარტებზე და შესაბამისად, სარეგულაციო პაკეტის არსებობა მათ საქმიანობაზე გავლენას ვერ იქონიებს:

„ჩვენი ასოციაციის წევრები, ხაზს ვუსვამ და სრული პასუხისმგებლობით ვაცხადებ, რომ, მაქსიმალურად სრულფასოვნად სწავლობენ მომხმარებლის

„სესხის ამომღები კომპანიები მესამე პირზე გასაცემენ ინფორმაციას. ძალიან ხშირად ისინი ურეკავენ მსესხებლის მეგობრებს, ოჯახის წევრებს, ახლობლებს, ემუქრებიან, რომ აიძულებენ, სამსახურიდან გააგდონ. ამ შემთხვევაში მოქალაქეებს შეუძლიათ, სასამართლოში შეიტანონ სარჩელი იმ პირის წინააღმდეგ, ვინც ასეთი მეთოდოლოგიით მუშაობს“.

გადახდისუნარიანობას და მონაცემებს. რისკი მინიმუმამდე დაგვყავს, რომ სესხი არასათანადო პირმა არ აიღოს“.

ზურა კუკულაძე ახალგაზრდა ფინანსისტა და ბიზნესმენტა ასოციაციის (აფბა-ს) წარმომადგენელი საუბრობს მსოფლიოში გავრცელებული პრაქტიკის შესახებ, რომლის თანახმადაც, ამ სფეროს ეროვნული ბანკი არეგულირებს. ის დავით კიკვიძის არგუმენტებს უსუსურს უწოდებს და აღნიშნავს, რომ ონლაინსესხის გამცემი კომპანიები არ ასაჯაროებენ, თუ რა ეფექტური საპროცენტო განაკვეთით გასაცემენ სესხს, მომხმარებელს კი ამ ინფორმაციის მიღების საშუალება უნდა ჰქონდეს:

„ჩვენთან იყო მოსული ერთი ქალი, რომელსაც პენსიაც არ აქვს. ცხოვრობს მარტო, მეზობლების იმედად. ამ ადამიანს აქვს 450-ლარიანი სესხი აღებული. ამის რეგულირებაზეა ლაპარაკი, რომ არ დაჩაგრონ მოქალაქეები, არ შეიყვანონ შეცდომაში“.

„ლიბერალმა“ ონლაინსესხების ასოციაციის თავმჯდომარეს მიმართა თხოვნით, რათა მოეწოდებინათ ინფორმაცია კომპანიების წლიური ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის შესახებ, თუმცა დავით კიკვიძის თქმით, ისინი ასეთ სტატის-

ტიკას არ აწარმოებენ. მოცემული ინფორმაცია „ბანკები და ფინანსების“ მონაცემებზე დაყრდნობითაა შედგენილი.

ზურა კუკულაძის თქმით, უნდა რეგულირდებოდეს სესხის ამოღების მეთოდოლოგია, რადგან აღსრულების კომპანიები უმრავლეს შემთხვევაში იყენებენ უკანონო მეთოდებს, შანტაჟს, მუქარას და მსგავსი ტიპის კრიმინალურ ქმედებებს:

„სესხის ამომღები კომპანიები მესამე პირზე გასაცემენ ინფორმაციას. ძალიან ხშირად ისინი ურეკავენ მსესხებლის მეგობრებს, ოჯახის წევრებს, ახლობლებს, ემუქრებიან, რომ აიძულებენ, სამსახურიდან გააგდონ. ამ შემთხვევაში მოქალაქეებს შეუძლიათ, სასამართლოში შეიტანონ სარჩელი იმ პირის წინააღმდეგ, ვინც ასეთი მეთოდოლოგიით მუშაობს“.

საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის (საია) ადვოკატი, ნიკა სიმონიშვილი მიიჩნევს, რომ საკანონმდებლო რეგულაციები აუცილებელია. მისი თქმით, საპროცენტო განაკვეთი და ჯარიმები არის სარგებელი, რომელიც მხარეთა შეთანხმებითაა გათვალისწინებული და ისინი თავადვე განსაზღვრავენ ოდენობას, მაგრამ პრაქტიკაში ყოფილა შემთხვევები,

როდესაც სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ პროცენტზე შეთანხმება ზედმეტად მაღალი იყო, ამორალურ გარიგებად მიიჩნია და ბათილად ცნო:

„სასამართლოს შეუძლია, შეამციროს კონკრეტული გარემოებიდან გამომდინარე შეუსაბამოდ მაღალი ჯარიმა. გარდა ამისა, სესხი შეიძლება გაიცეს ისე, რომ საერთოდ არ ჰქონდეს ამა თუ იმ პირს შემოსავალი. მსესხებლების დიდი ნაწილი არაგადაამხდელუნარიანია. ასევე გარკვეულ შემთხვევებში პრობლემას ქმნის ონლაინხელშეკრულების დადების პროცესი, რომელიც რეგულირების გარეთაა. წერილობითი ხელშეკრულების შემთხვევაში საჭიროა პირების ხელმოწერა. ონლაინხელშეკრულების შემთხვევაში ხელმოწერა არ არსებობს“.

ფინანსისტ რომან გოცირიძის თქმით, ონლაინსესხის გამცემი კომპანიების რეგულირების მოთხოვნა არის ანტისაბანკო ისტერიის ნაწილი, რომელიც მხოლოდ ამ კომპანიებთან მტრულ დამოკიდებულებაში არ გამოიხატება. მისი თქმით, გარკვეული ტიპის რეგულირება შეიძლება, თუმცა ეს არ უნდა ეხებოდეს პროცენტს, რადგან პროცენტი პირადი შეთანხმების შედეგად დგინდება. რომან გოცირიძისთვის მხოლოდ ფორმალური და ზედაპირული რეგულირება მისაღებია, მაგრამ ის მიიჩნევს, რომ კომპანიებს ამ პროცესმა ბარიერები არ უნდა შეუქმნას:

„მიდის გააფთრებული ბრძოლა, ვიღაც მოსოციალისტური ტიპის ადამიანებისგან, რომლებიც, როგორც წესი, მთავრობას ემსახურებიან. თითქოს ადამიანებზე ზრუნვის მოტივი აქვთ, სინამდვილეში საფინანსო სისტემას ანგრევენ ასეთი გადაწყვეტილებებით. ამოიჩემეს ეს ონლაინსესხის გამცემი კომპა-

ნიები იმის გამო, რომ ვითომ მაღალი პროცენტით იძლევიან სესხს. სინამდვილეში მთელი აქტივები და გაცემული კრედიტების რაოდენობა არის იმაზე მაღალი, ვიდრე შევარდნაძის დროს იყო მთელი საბანკო სისტემა. უზარმაზარ როლს თამაშობენ ბაზარზე. ეს არის ქვეყანაში ნდობაზე და კანონმდებლობით გამყარებული სისტემის დანგრევის მცდელობა. იმ სისტემის, რომელმაც საქართველოში კონკურენტული სტაბილური, ჯანსაღი ბაზარი შექმნა“.

არასამთავრობო ორგანიზაცია „საზოგადოება და ბანკების“ დამფუძნებელი, გიორგი კეკელიძე მიიჩნევს, რომ რეგულაციებით ვითარება არ გამოსწორდება, რადგან ეს შავი ბაზრის რისკს აჩენს, რაც კიდევ უფრო დააზარალებს მოქალაქეებს და ხელისუფლებამ ფინანსური განათლების დონის ამაღლებაზე უნდა იფიქროს.

ის აღნიშნავს, რომ ონლაინგამსესხებლები მომხმარებლების ფინანსურ შესაძლებლობებს არ სწავლობენ და განმარტავს, რომ კომპანიებს მაღალი მარჟის ხარჯზე აქვთ მოგება:

„პასუხისმგებლობა ორმხრივია. ეს არის საბაზრო ეკონომიკა, ეს არის ორი მხარის არჩევანი. ერთი მხარე იღებს გადაწყვეტილებას, რომ გაასესხოს, რა ფორმით უნდა და როგორ უნდა, მეორე მხარე ამას სთანხმდება. თუ არ დასთანხმდა, კომპანია ვერაფერსაც ვერ გაასესხებს. ერთია, რომ ადამიანი მა არ უნდა აიღოს ეს ვალდებულება, როცა არ აქვს შესაძლებლობა, მაგრამ გამსესხებლის ვალიცაა, დეტალურად შეისწავლოს მსესხებლის გადახდისუნარიანობა. ონლაინსესხების გამცემ კომპანიებს უღირთ, რაც შეიძლება მეტი სესხი გასცენ და თუნდაც 20% უკან არ

დაბრუნდეს. ისინი მაინც მოგებაში რჩებიან, ტაქტიკური ნაბიჯია“.

სოციალური პროგრამებისა და განვითარების ცენტრის თავმჯდომარე, სოფიო ბეროშვილი კი მიიჩნევს, რომ დღევანდელი მდგომარეობის გათვალისწინებით, ონლაინსესხების ფინანსური მომსახურება იწვევს მოსახლეობის გაღარიბებას და რჩება განცდა, რომ თვითონ ამ ბიზნესის წარმომადგენლები ორიენტირებულები არიან, მოსახლეობიდან ამოიღონ მთელი კაპიტალი, რაზეც კი მიუზღებდათ ხელი:

„მომხმარებელმა ხშირ შემთხვევაში არ იცის, თუ რა ძვირი პროდუქტით სარგებლობს, ამიტომ ადამიანებს ალებული სესხის ორმაგი და სამმაგი ოდენობის გადახდა უწევთ. სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, არ შეიძლება, ბიზნესმა ისარგებლოს ადამიანის სპეციფიკური მდგომარეობიდან გამომდინარე, ანუ შექმნილი ფორსმაჟორული მდგომარეობით და ამით აკეთონ ფული. გაზრდილ ჯარიმებსა და საპროცენტო განაკვეთებს მოჰყვება მევალეთა რეესტრში მოხვედრა და კერძო აღმასრულებლების ჩართვა, რაც უძრავ-მოძრავი ქონების რეალიზაციით მთავრდება“.

სოციალური პროგრამებისა და განვითარების ცენტრი საქართველოში შექმნილი მძიმე მდგომარეობიდან გამომდინარე, ფიქრობს, რომ ონლაინსესხის გამცემი კომპანიების საქმიანობა უნდა დაექვემდებაროს გარკვეული სახის რეგულაციებს ეროვნული ბანკის მხრიდან ისე, როგორც ბევრ ევროპულ სახელმწიფოშია. სოფიო ბეროშვილის თქმით, საქართველოს სახელისუფლებო სტრუქტურების წარმომადგენლებმა უნდა იმუშაონ მომხმარებლის უფლებების რეალი-

ზაციაზე, რადგან ეს სფერო კიდევ ერთი კაბალური მახეა მოსახლეობის ფინანსური მდგომარეობის დასამძიმებლად:

„ყველა გაცემული სესხი უნდა იყოს უზრუნველყოფილი და ბრუნებადობით, მაგრამ ხშირ შემთხვევაში ონლაინსესხები არ სწავლობენ მსესხებლის ფინანსურ შესაძლებლობებს. შესაბამისად, ონლაინკრედიტები არ უზრუნველყოფენ პასუხისმგებლიან დაკრედიტებას და ხშირად სესხს უმტკიცებენ უმუშევარ ან/და სოციალურად დაუცველ პირს, რაც დაუშვებელია. პასუხისმგებლიანი დაკრედიტება გულისხმობს კლიენტის ფინანსური მდგომარეობის გაანალიზებას, კრედიტის რეალური საჭიროების დადგენას და თანხის იმ ოდენობის განსაზღვრას, რომლის გადახდის საშუალებაც აქვს მას. ასე ონლაინსესხების შემთხვევაში არ ხდება“.

ამერიკის 27 შტატში მსგავსი კომპანიების არსებობა აკრძალულია სამი ფაქტორის გამო – იმ ადამიანებს შორის, რომლებიც სარგებლობდნენ ონლაინსესხებით, აღინიშნა გაკოტრების შემთხვევების საგრძნობლად დიდი რაოდენობა (საშუალოდ, 1000%-იანი საპროცენტო განაკვეთის გამო), ვალის ამოღების მეთოდები იყო უსამართლო, არალეგალური და სესხები ავტომატური გადავადებით ზრდიდა მსესხებლის ვალის რაოდენობას.

9 შტატში ლეგალურია ონლაინსესხების საქმიანობა, თუმცა საკმაოდ მკაცრად რეგულირდება. რამდენიმე მათგანში განსაზღვრულია, რომ მოქალაქეს მხოლოდ ერთჯერადად აქვს ასეთი სესხით სარგებლობის უფლება.

ევროპის ქვეყნებში ონლაინგამსესხებელი კომპანიების საქმიანობა აკრძალულია, ან მკაცრად რეგულირდება. ■

ბავშვები ქუჩებიდან

ქუჩაში ხელგანვდილი მოზარდის ან ზენრებში გახვეული ახალშობილის დანახვა ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა. ხშირ შემთხვევაში ამ ბავშვებს არც პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტი აქვთ და შესაბამისად, არც განათლებასა და ჯანდაცვაზე მიუწვდებათ ხელი. ეს კი მათ მდგომარეობას კიდევ უფრო ამძიმებს. სხვადასხვა უწყებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების მონაწილეობით შექმნილი კანონპროექტი, რომელმაც ეს და სხვა პრობლემები უნდა მოაგვაროს, სპეციალისტთა დადებით შეფასებას იმსახურებს. თუმცა მისი აღსრულებისთვის საჭირო რესურსი, ჯერჯერობით, არასაკმარისია.

ქეთევან ლვედაშვილი

ქუჩაში მცხოვრები ბავშვების მიმართ არსებული სტიგმის გამო, მათ ხშირად ჩვეულებრივ ბავშვებად არ აღიქვამენ, რომელთაც ასაკის შესაბამისი მოთხოვნილებები შეიძლება ჰქონდეთ, დოკუმენტების არარსებობის გამო კი, სახელმწიფო საერთოდ ვერ ხედავს მათ. ისინი სტატისტიკად ქცეულ კვლევებშიც კი არ ხვდებიან. ქუჩაში სხვადასხვა მიზეზით გამოსული ბავშვები ბავშვობანართმეული ადამიანები არიან. მაშინ, როცა დროს წიგნების ფერადი გვერდების ფურცელაში, მეცადინეობასა და ებოში თანატოლებთან „წრეში ბურთის“ თამაშში უნდა ატარებდნენ, სადილად კი მშობლის გამოცხვარ ღვეზელს შეექცეოდნენ, ისინი მთელ დღეს ქუჩაში ელემენტარული საჭიროების დაკმაყოფილებაზე ზრუნვაში ატარებენ.

ყინვასა და გვალვაში, წვიმასა და მზეში გარეთ ყოფნა, არასრულფასოვანი კვება, მიუწვდომელი ჯანდაცვა, გასაბრუებლად მიღებული სხვადასხვა საშუალება მათ ჯანმრთელობას ჯერ კიდევ ადრეულ ასაკში ანგრევს. მათ სიცოცხლეს არანაკლებ საფრთხეს ქუჩაში, მანქანებით გადატვირთულ გზებზე სიარული უქმნის.

ხშირ შემთხვევაში ბავშვები ქუჩაში ცხოვრებისთვის დაბადებიდან არიან განწირულნი – ქუჩებსა თუ საზოგადოებრივ ტრანსპორტში ხშირად შეხვდებით მოზარდებს ან უფროსებს, ხელში თოთო ბავშვით. ნამოიზრდებიან და უკვე თავიანთი ფეხით მოუწევთ უფროსი დაძმების მსგავსად ქუჩაში გამოსვლა.

ბავშვები ქუჩაში სხვადასხვა მიზეზით გამოდიან და ეს მიზეზი ყველა შემთხვევაში ინდივი-

დუალურია, თუმცა ერთი რამ ყველა მათგანისთვის საერთოა – ეკონომიკური სიდუხჭირე, არსებობისთვის აუცილებელზე ხელმიუწვდომლობა. ზოგიერთი ოჯახისთვის ქუჩაში მონყალების თხოვნა შემოსავლის ტრადიციული წყაროა და ბავშვიც ხშირად მშობლის მოთხოვნით გამოდის გარეთ, დღის განმავლობაში მთავრობებულ ფულსაც სწორედ მათ აძლევს. არიან ისეთებიც, სახლიდან ძალადობას რომ გაურბიან და

■ ყინვასა და გვალვაში, წვიმასა და მზეში გარეთ ყოფნა, არასრულფასოვანი კვება, მიუწვდომელი ჯანდაცვა, გასაბრუებლად მიღებული სხვადასხვა საშუალება მათ ჯანმრთელობას ჯერ კიდევ ადრეულ ასაკში ანგრევს. მათ სიცოცხლეს არანაკლებ საფრთხეს ქუჩაში, მანქანებით გადატვირთულ გზებზე სიარული უქმნის.

ქუჩაში ცხოვრებას ამჯობინებენ.

სახალხო დამცველი თავის არაერთ ანგარიშში აღნიშნავს, რომ ქუჩაში მცხოვრები და მომუშავე არასრულწლოვნების საჭიროებებზე ორიენტირებული სახელმწიფო სერვისების განხორციელება და ძალადობისგან მათი დაცვა კვლავ პრობლემურია.

„კვლავაც საგანგაშო და შემაშფოთებელია ბავშვთა უფლებების

დაცვის მდგომარეობა: ბავშვთა სიკვდილიანობა და სიღარიბის მაღალი მაჩვენებელი, არასრულწლოვანთა ცხოვრების არასათანადო დონე, მიუწვდომელი სახელმწიფო ჯანდაცვის მომსახურება, ბავშვთა მიმართ ძალადობისადმი საზოგადოების ტოლერანტული დამოკიდებულება“, – წერს ომბუდსმენი 2015 წლის ანგარიშში.

ბავშვის უფლებათა კონვენციის თანახმად, რომელიც 1989 წლის 20 ნოემბრიდან ამოქმედდა, ბავშვს სახელისა და მოქალაქეობის მოპოვების უფლება დაბადებისთანავე აქვს. მისი მონაწილე სახელმწიფოები კი ვალდებული არიან, ბავშვისთვის ჯანდაცვა და როგორც ზოგადი, ისე პროფესიული განათლება ხელმისაწვდომი გახადონ.

კონვენციის 29, 32 და 36 მუხლები სახელმწიფოს ავალდებულებს, დაიცვას ბავშვები ძალადობისგან და ნებისმიერი ტიპის ექსპლუატაციისგან, რაც შეიძლება საშიში იყოს მათი ჯანმრთელობისთვის ან ზიანს აყენებდეს მათ ფიზიკურ, სულიერ და გონებრივ განვითარებას.

„მონაწილე სახელმწიფოები ყველა საჭირო საკანონმდებლო, ადმინისტრაციულ, სოციალურ და საგანმანათლებლო ღონისძიებებს მიმართავენ, რათა ბავშვი დაიცვან მშობლების, კანონიერი მეურვეების ან ბავშვზე მზრუნველი ნებისმიერი სხვა პირის მხრიდან ყველა ფორმის ფიზიკური თუ ფსიქოლოგიური ძალადობისაგან, შეურაცხყოფისა თუ ბოროტმოქმედებისაგან, იმისაგან, რომ ბავშვი მოკლებული იყო ზრუნვას ან დაუდევრად ექცეოდნენ, უხეშად ეპყრობოდნენ ან ექსპლუატაციას უწევდნენ, აგრეთვე, სექსუალურ ძალადობას იჩენდნენ“, – აღნიშნულია კონვენციის 19-ე მუხლში.

ახალი ცხოვრების პანსი

2013 წელს გაეროს ბავშვთა ფონდისა და ევროკავშირის დახმარებით ქუჩაში მცხოვრებ და მომუშავე ბავშვთა მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად სახელმწიფო მექანიზმი შეიქმნა. ბავშვთა იდენტიფიცირებისა და მათთვის სხვადასხვა სერვისის შეთავაზების მიზნით მობილური ჯგუფები ჩამოყალიბდა, 24-საათიანი განთავსებისთვის ტრანზიტული და კრიზისული ინტერვენციის ცენტრები შეიქმნა, დღის განმავლობაში სხვადასხვა სერვისით სარგებლობისთვის კი – დღის ცენტრები. მაგრამ მათი რაოდენობა საკმაოდ მწირია. საქართველოში სულ 4 მობილური ჯგუფი არსებობს: 3 – თბილისში და 1 – ქუთაისში. რაც შეეხება ცენტრებს, თბილისში 1 ტრანზიტული და 3 დღის/კრიზისული ინტერვენციის ცენტრია, ქუთაისში 1 დღის ცენტრი, ხოლო რუსთავში – 1 ტრანზიტული ცენტრი.

მობილურ ჯგუფში არიან: სოციალური მუშაკი, ფსიქოლოგი და თანასწორ-განმანათლებელი. ეს ის პირია, ვისაც წარსულში ქუჩაში ცხოვრების გამოცდილება ჰქონდა და იმის გათვალისწინებით, რომ ქუჩაში მცხოვრებ ბავშვებთან კომუნიკაცია არც ისე ადვილია, მობილურ ჯგუფს მათთან ურთიერთობის დამყარებაში სწორედ ის ეხმარება.

ერთ-ერთი მობილური ჯგუფის ფსიქოლოგი „ლიბერალთან“ იმ პრობლემებზე საუბრობს, რასაც ქუჩაში მყოფ ბავშვებთან ურთიერთობისას აწყდებიან. მისი თქმით, უნდობლობის გამო, მათთან კომუნიკაციის დამყარებას ზოგჯერ თვეები სჭირდება. ვითარებას კიდევ უფრო ართულებენ

მშობლები/კანონიერი წარმომადგენლები, რომლებისთვისაც ბავშვი შემოსავლის წყაროა და მისი დაკარგვის შიშით ბავშვებს მობილური ჯგუფის წარმომადგენლებთან ურთიერთობას უკრძალავენ. ამიტომ მობილური ჯგუფი ბავშვის ნდობის მოპოვებას გაცნობით, ჰიგიენური საშუალებების ჩუქებით, თამაშის ან დღის ცენტრში წაყვანის შეთავაზებით იწყებს.

„ბავშვი მათთვის შემოსავლის წყაროა. როცა ქუჩაში მოწყალეობას ბავშვი ან მშობელი ითხოვს ბავშვის თანხლებით, მოქალაქეები მათ უფრო მეტ თანხას აძლევენ. როცა ვეუბნებით, იქნებ ბავშვი სახლში დატოვოთ, ისინი გვპასუხობენ, აბა ვინ მოგვცემს ფულსო“.

სწორედ ამიტომ, ფსიქოლოგი მიიჩნევს, რომ კარგი იქნება, თუ საზოგადოება მათ ფულის მიცემის ნაცვლად სხვანაირად, თუნდაც საჭმლით და ტანსაცმლით დაეხმარება და არ აფიქრებინებს, რომ ქუჩაში ბავშვის დგომა მომგებიანია.

თბილისის კრიზისული ინტერვენციის ერთ-ერთ ცენტრს 10 ბენეფიციარი ჰყავს, დღის ცენტრს კი 15-20, ზოგჯერ 25 ბავშვიც სტუმრობს.

14 წლის ლევანი 6 თვეა, კრიზისული ინტერვენციის ცენტრში ცხოვრობს. ცენტრის შესახებ მისი უმცროსი ძმისგან გაიგო და აქაც სწორედ მან მოიყვანა. ამბობს, რომ აქ წამოსვლისას ოჯახს წინააღმდეგობა არ გაუწევია და მათთან კომუნიკაცია დღესაც აქვს. ცენტრში მოხვედრამდე ლევანი დროის უმეტეს ნაწილს ქუჩაში ატარებდა და მოწყალეობას ითხოვდა. ამბობს, რომ ეს მისთვის არავის დაუძალეობია, ეკონომიკური გაჭირვებისა და სახლიდან გარი-

დების გამო, ქუჩაში თავისი სურვილით გავიდა.

„მაშინდელის შემდეგ ბევრი რამ შეიცვალა. ვხედავ, რაც ადრე იყო, იმას ასეთი ცხოვრება სჯობია. შეიძლება მაშინ ასაკის გამო ვიქცეოდი ასე. ქუჩაში აღარ დავბრუნდები. სკოლაში დავდივარ. თუმცა სწავლა არ მიყვარს და კარგი მოსწავლეც არ ვარ“.

ლევანთან ერთად მისი კლასელი 16 წლის გოგა ცხოვრობს. ის ცენტრში თავისი სურვილით მოვიდა და უკვე 9 თვეა, ცენტრის ბინადარია. აქ მოსვლამდე ისიც ქუჩაში ცხოვრობდა. ახლა სკოლაში დადის და სწავლის გაგრძელებას ცენტრის დატოვების შემდეგაც აპირებს.

3 თვეა, მათთან ერთად კიდევ ერთი ბიჭი, 16 წლის საშა ცხოვრობს. ცენტრის შესახებ ბიჭებისგან გაიგო და თავისით მოვიდა. ამბობს, რომ ქუჩაშიც თავისი სურვილით გავიდა, რადგან ასე ცხოვრება მოსწონდა, თუმცა ახლა სკოლაში დადის და ცენტრში ყოფნას ამჯობინებს. მიუხედავად იმისა, რომ აქ წამოსვლისას მშობლებს წინააღმდეგობა არ გაუწევიათ, აქ მოსვლის შემდეგ მათთან ურთიერთობა აღარ აქვს.

„გემგები ჯერ არ მაქვს, არ მიფიქრია, აქედან რომ გავალ, რას გავაკეთებ, მაგრამ ვიცი, რომ ახალ ცხოვრებას დავიწყებ და ქუჩას აღარ დავუბრუნდები“.

დღისა და კრიზისული ინტერვენციის ცენტრში ბავშვი სოციალური მუშაკის გადამწყვეტილებით ხვდება. მობილური ჯგუფის წარმომადგენლები ბავშვის იდენტიფიცირებას ახდენენ და როცა მის თანხმობას მიიღებენ, ცენტრში მიჰყავთ. დღის ცენტრის ბენეფიციარები სხვადასხვა აქტივობაში არიან ჩართულები, ღამით კი ისევ

სახლს ან ქუჩას უბრუნდებიან. კრიზისული ინტერვენციის ცენტრში ის ბავშვები ხვდებიან, ვისაც ან თავშესაფარი არ აქვს, ან, მისი უსაფრთხოებიდან გამომდინარე, მშობელს განარიდეს. აქ ბავშვი მაქსიმუმ 1 წელი რჩება. შემდეგ ის ან მინდობით აღზრდაში გადავა, ან მცირე საოჯახო ტიპის სახლში. თუკი მათთვის საზიანო არ იქნება, შესაძლოა, ოჯახშიც დაბრუნდეს.

პროგრამის ერთ-ერთი პროვაიდერის, „ვორლდ ვიჟენ საქართველოს“, ბავშვთა დაცვის მომსახურებისა და ადვოკატირების მენეჯერის, მაია მგელიაშვილის ინფორმაციით, არის შემთხვევები, განსაკუთრებით დღის ცენტრის ბენეფიციარებში, როდესაც ბავშვები ქუჩაში ბრუნდებიან. ის მათთვის შემოსავლის წყაროა და ამას თუ მშობლის მხრიდან ზეწოლა ემატება, მაშინ ბავშვის დღის ცენტრით დაინტერესება კიდევ უფრო რთულია.

„არის შემთხვევები, როცა სამედიცინო სერვისის მისაღებად მოდიან და მერე 2 კვირა აღარ ჩანან. მაგრამ ეს ჩვენზეა დამოკიდებული, როგორ დავაინტერესებთ მათ და რას შევთავაზებთ. თუმცა მხოლოდ ეს არ არის, ბავშვი მიჩვეულია, რომ ქუჩაში მატერიალური სარგებელი უნდა ნახოს. ზოგისთვის მონყალების თხოვნა წლების განმავლობაში ფესვგადგმული პროცესია“.

მაია მგელიაშვილის თქმით, ხშირად ბავშვი მშობლის მიერ შრომითი ექსპლუატაციის მსხვერპლია, მაგრამ ამის დადასტურება და სისხლისსამართლებრივი პროცედურების დაწყება ძალიან რთულია. მშობელი, ხშირ შემთხვევაში, სხვა ქვეყნის მოქალაქეა და დოკუმენტები აქვს. მგელიაშვი-

ლის თქმით, სამართალდამცველებიც ძალიან მსუბუქად უდგებიან ამ საკითხს, რადგან ძალადობის გამო მონყალების თხოვნას კრიმინალად არ მიიჩნევენ.

მაია მგელიაშვილი მიიჩნევს, რომ დოკუმენტების მონესრიგებისა და სისხლისსამართლებრივი დევნის დაწყების თვალსაზრისით, კანონპროექტი ეფექტიანი იქნება. მიუხედავად მწირი ადამიანური რესურსისა, მგელიაშვილისთვის

■ მობილურ ჯგუფში არიან: სოციალური მუშაკი, ფსიქოლოგი და თანასწორ-განმანათლებელი. ეს ის პირია, ვისაც წარსულში ქუჩაში ცხოვრების გამოცდილება ჰქონდა და იმის გათვალისწინებით, რომ ქუჩაში მცხოვრებ ბავშვებთან კომუნიკაცია არც ისე ადვილია, მობილურ ჯგუფს მათთან ურთიერთობის დამყარებაში სწორედ ის ეხმარება.

მათავარი პროფესიონალიზმი და კომპეტენტურობაა, რადგან სოციალურ მუშაკს კანონის აღსრულებაში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება. რაც შეეხება დღის და კრიზისული ინტერვენციის ცენტრებს, მათი რაოდენობა კანონის ამოქმედების შემდეგ უნდა განისაზღვროს.

„ოჯახისგან განცალკევება კი არა, ძალადობრივი სიტუაციიდან

გამოყვანაა მიზანი. ამიტომ ასეთ დროს ბავშვის ფიზიკური და ფსიქიკური უსაფრთხოება უზრუნველყოფილი უნდა იყოს და სერვისი უკვე მზად უნდა დახვდეს“.

თუმცა მაია მგელიაშვილი მიიჩნევს, რომ უფრო მეტი დრო და რესურსი ოჯახის გაძლიერებისკენ უნდა იყოს მიმართული, რადგან ბავშვის ოჯახიდან გამოყვანა უკიდურესი ზომია.

„თუ ეს ყველაფერი სინქრონულად არ მოხდა, მაშინ ჩვენ ყოველთვის გვექნება შემთხვევები, როცა რეაბილიტაცია აუცილებელი იქნება. ის კი ფინანსური და ადამიანური თვალსაზრისით უფრო ცუდია, რადგან უფრო ხარჯიანიცაა და თან ზიანი უკვე დამდგარია. ამ ზიანთან ბრძოლა კი საკმაოდ გრძელვადიანია და ხშირ შემთხვევაში – უშედეგო“.

კანონის ცვლილებათა პროექტი

ქუჩაში მცხოვრები ბავშვების პრობლემების მოსაგვარებლად სახელმწიფოს მიერ 2013 წელს გადადგმული ნაბიჯი ბევრი მიზეზის გამო არასაკმარისია. კვლავ პრობლემად რჩება დოკუმენტების უქონლობა, მიუწვდომელი განათლება, ჯანდაცვა; კვლავ უკიდურეს სიღარიბეში უწევთ ცხოვრება; არ არსებობს ცნება „მისუსტარი ბავშვი“; არ არსებობს ბავშვის მოძალადისგან მყისიერი განრიდების მექანიზმი და სხვა.

ზემოხსენებულ პრობლემათა აღმოსაფხვრელად საკანონმდებლო ცვლილებათა პაკეტი 2014 წლის ბოლოდან მზადდება. ამ პროცესში სახელმწიფო უწყებებთან ერთად არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლები და ექსპერტები იყვნენ ჩართულები.

ნანა ჩაფიძე, UNICEF-ის კონსულტანტი სამართლებრივ საკითხებში, „ლიბერალთან“ საუბრისას განმარტავს, რომ კანონპროექტი საერთაშორისო კანონმდებლობის, პირველ რიგში, ბავშვის უფლებათა კონვენციის გათვალისწინებით შეიქმნა.

კანონპროექტით, ერთ-ერთი მთავარი სიახლე სოციალური მუშაკის გაზრდილი უფლებამოსილებაა. თუკი ბავშვის პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის არქონის შემთხვევაში შესაბამის ორგანოებს მხოლოდ ბავშვის მშობელი ან კანონიერი წარმომადგენელი მიმართავდა, ახლა იგივე უფლება სოციალურ მუშაკს აქვს. დოკუმენტების მოწესრიგება კი მისთვის განათლებისა და ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობას ნიშნავს.

ამასთან, გადაუდებელი აუცილებლობისას, როცა ბავშვზე ძალადობა აშკარაა, სოციალურ მუშაკს ბავშვის მოძალადისგან განრიდება და მშობლისთვის უფლების შეჩერება შეეძლება. მის მიერ გამოცემულ აქტს იგივე ძალა ექნება, რაც შემაკავებელ ორდერს. პოლიციას კი, საჭიროების შემთხვევაში, სოციალური მუშაკის დახმარება ევალება. ამ დრომდე კანონი ბავშვს მხოლოდ მშობლის/კანონიერი წარმომადგენლისგან იცავდა. კანონპროექტში კი ჩნდება ცნება – „უცხო პირი“.

ნანა ჩაფიძის ინფორმაციით, სოციალურ მუშაკს ასეთი ფართო უფლებამოსილება ევროპის ბევრ ქვეყანაში აქვს. ამას საერთაშორისო სტანდარტიც მოითხოვს, რათა ბავშვი ძალადობისგან დროულად დაიცვან. მისი განმარტებით, სოციალური მუშაკის მიერ გამოცემული აქტის დაუმორჩილებლობა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა და სისხლის სა-

მართლის კოდექსებით დაისჯება. თუმცა ნანა ჩაფიძე მიიჩნევს, რომ მხოლოდ საკანონმდებლო ცვლილებებით მიზანი ვერ მიიღწევა. ამისთვის კანონის აღმსრულებლები კვალიფიკაციითა და რესურსებით სათანადოდ მომზადებულები უნდა იყვნენ.

UNICEF-ის ბავშვთა დაცვისა სოციალური კეთილდღეობის სპეციალისტი ჯაბა ნაჭყებია კანონპროექტს დადებითად აფასებს და მიიჩნევს, რომ ამით ბევრი

„ოჯახისგან განცალკევება კი არა, ძალადობრივი სიტუაციიდან გამოყვანა მიზანი. ამიტომ ასეთ დროს ბავშვის ფიზიკური და ფსიქიკური უსაფრთხოება უზრუნველყოფილი უნდა იყოს და სერვისი უკვე მზად უნდა დახვდეს“.

პრობლემის მოგვარება შეიძლება. თუმცა ის კანონის აღსრულებაში ხარვეზად სოციალური მუშაკებისა და მობილური ჯგუფების სიმცირეს ასახელებს. მისი თქმით, თუ ამ კუთხით არაფერი შეიცვლება, შედეგის მიღწევა გართულდება. ამასთან, საჭიროა იმ სირთულეების ძირეული შესწავლა, რასაც ბავშვი ქუჩაში გამოჰყავს.

„ბავშვების პოპულაცია არაერთგვაროვანია და ინდივიდუალური შესწავლა დაგვანახებს, რა სირთულესთან გვაქვს საქმე“.

გაეროს ბავშვთა ფონდის კომუნიკაციის პროგრამის ხელმძღვანელი მაია ქურციკიძე მნიშვნელოვნად მიიჩნევს იმას, რომ რამდენიმე

სახელმწიფო უწყება კოორდინირებულად იმუშავებს ქუჩის ბავშვების პრობლემების მოსაგვარებლად. მიუხედავად იმისა, რომ ის კანონპროექტს დადებითად აფასებს, ამბობს, რომ ქუჩაში მცხოვრები ბავშვების პრობლემების მოსაგვარებლად უფრო სიღრმისეული რეფორმებია გასატარებელი.

„აქ უფრო სერიოზული პრობლემაა. თუ ბავშვი არის ქუჩაში, ესე იგი, ის თავის დროზე ვერ დაინახა სოციალური დახმარების სისტემამ, ძალადობისგან დაცვის სისტემამ. ეს ბავშვი ვერ დაინახა განათლების სისტემამ, როცა ის სკოლას აცდენდა. სისტემური პრობლემებია მოსაგვარებელი, რათა დღეს ერთ ბავშვს რომ ნა-ვიყვანო, ხვალ მეორე ბავშვი არ გამოვიდეს ქუჩაში. თორემ გამოდის, რომ არაფერი იცვლება“.

მიუხედავად იმ ცვლილებებისა, რომელიც 10-მდე კანონში შედის და მიზნად მიუსაფარი ბავშვების მდგომარეობის გაუმჯობესებას ისახავს, ვითარება მანამდე ვერ შეიცვლება, ვიდრე კანონის აღსრულებისთვის საკმარისი ადამიანური და მატერიალური რესურსი არ გამოიყოფა. ცხადია, ოთხი მობილური ჯგუფი მთელ საქართველოს ვერ მოიცავს და არც დღის/კრიზისული ინტერვენციის ცენტრების რაოდენობაა საკმარისი. მით უფრო იმის გათვალისწინებით, რომ ყველა მათგანი ბავშვთა კონკრეტულ რაოდენობაზეა გათვლილი. აქედან გამომდინარე, არსებობს საშიშროება, რომ კანონის დადებითი ეფექტი მხოლოდ ბავშვთა მცირე ნაწილზე აისახოს, ბევრისთვის კი აქამდე არსებული პრობლემები უცვლელი დარჩეს. ■

სტატიაში გამოყენებული ბავშვების სახელები შეცვლილია.

ვისთვის რა „სარგებლობა“ მოაქვს ფარულ ჩანაწერებს

საქართველოს მოქალაქეებს, ალბათ, უკვე წლებია, პირადი ცხოვრების დაცულობის განცდა არ ჰქონიათ. „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ხელისუფლებაში ყოფნისას რომ ადამიანთა პირადი ცხოვრების უფლება ილახებოდა, ათასობით ფარულმა ჩანაწერმა დაადასტურა, თუმცა დაცულობის შეგრძნება არც ხელისუფლების შეცვლის შემდეგ გაჩენილა. მით უფრო, რომ დღემდე ბუნდოვანია, როდის ახორციელებს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახური მოქალაქეების მიყურადება-თვალთვალს და რაში იყენებს მოპოვებულ მასალებს. როგორც ბოლო პერიოდში განვითარებულმა მოვლენებმა დაგვანახა, მხოლოდ საკანონმდებლო ნორმები პირადი ცხოვრების დასაცავად საკმარისი არ არის.

ქეთევან ღვედაშვილი

2012 წლის საპარლამენტო არჩევნებამდე სულ რამდენიმე კვირით ადრე ე.წ. ციხის კადრები გავრცელდა. საზოგადოება აღმოფოთდა ციხეებში ადამიანთა წამების გამო. სისტემური დანაშაული გამოაშკარავდა. „ქართულ ოცნებას“ ამით თუ არ მოემატა, არც დაკლებია ამომრჩეველთა რაოდენობა, რასაც „ნაციონალურ მოძრაობაზე“ ვერ ვიტყვი. მაშინ ყველაზე კარგად გამოჩნდა, რა „სარგებლობა“ მოაქვს ფარული ჩანაწერების გავრცელებას.

2013 წელს ინტერნეტში ჟურნალისტ გიორგი ფარესაშვილის პირადი ცხოვრების ამსახველი ფარული ვიდეოჩანაწერი გავრცელდა. შსს-ს გენერალურმა ინსპექციამ ამაში მაშინდელი შს მინისტრის, ირაკლი ლარიბაშვილის მოადგილე გელა ხვედელიძე დაადანაშაულა და დააკავა ლარიბაშვილმა მოადგილის საქციელი პირადი შურისძიებით ახსნა და აღნიშნა, რომ ხვედელიძემ კადრების გავრცელების გადანყვეტილება ერთპიროვნულად მიიღო. მან ისიც დაამატა, რომ ეს კადრები წინა ხელისუფლების დროს კუდ-ის თანამშრომლებმა გადაიღეს და დალუქული იყო. მას სასამართლომ 1-წლიანი პირობითი სასჯელი შეუფარდა. მაშინ, როცა ამგვარი დანაშაულის სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით ჩადენა 4-7-წლიანი თავისუფლების აღკვეთით ისჯება.

მსგავსი შინაარსის კადრები 2015 წლის 17 ოქტომბერს ჯერ უკრაინულ ვებგვერდზე გავრცელდა. იმის მიუხედავად, რომ ქართველმა სამართალდამცველებმა ამ ფაქტზე გამოძიება დაიწყეს, წამებისა და გაუპატიურების კადრები იმავე წლის 18 ნოემბერს თბილისსა და ზუგდიდში პროექტორებით აჩვენეს. ორგანიზატორებს მისი საჯაროდ ჩვენების მიზეზი არ დაუმალავთ და ლიად აღნიშნეს, რომ საზოგადოებას წინა ხელისუფლების დანაშაულები უნდა ახსოვდეს. ეს კადრები 2013 წელს სამეგრელოში აღმოაჩინეს და მასში იდენტიფიცირებულ 11 პირს განაჩენი გამოუტანეს. შესაძლოა, უკრაინულ ვებგვერდზე მათ განთავსებასთან ხელისუფლებას არანაირი კავშირი არ აქვს, მაგრამ საჯარო ჩვენებასთან დაკავ-

შირებით იმავეს ნამდვილად ვერ ვიტყვი.

ფარულ ჩანაწერებზე „ქართულ ოცნებას“ ერთი პასუხი ჰქონდა – კადრები „ნაციონალურმა მოძრაობამ“ ხელისუფლებაში ყოფნისას ჩაწერა და ახლა გავრცელდა. ამ ბრალდებას განამტკიცებდა ყოფილი შს მინისტრის, ალექსანდრე ჭიკაიძის განცხადება იმის თაობაზე, რომ 2012 წლის არჩევნების შემდეგ შსს-ს ახალი ხელმძღვანელობის აღმოჩენით, ფარული ხარჯით შეძენილი ტექნიკა სამინისტროდან ლარიბაშვილის მოსვლამდე გაიტანეს.

ახალი ხელისუფლების პერიოდში გაკეთებულ ჩანაწერებზე საუბრობდა ტელეკომპანია „რუსთავი 2-ის“ გენერალური დირექტორი ნიკა გვარამია და ამბობდა, რომ მის დასაშინტაჟებლად გამოყენებული აუდიო-ვიდეო მასალა 2014-15 წლებშია ჩაწერილი. ბოლო წლებში სატელეფონო მიმონერის კონტროლსა და თვალთვალზე საუბრობს ჟურნალისტი ეკა მიშველაძეც.

სამი ფარული ვიდეოჩანაწერი ცოტა ხნის წინაც გავრცელდა, საიდანაც ორი ნამდვილად პოლიტიკოსებს ეხება. სამივე მათგანი მუქარას შეიცავს და კონკრეტული პოლიტიკოსებისა და ჟურნალისტების თავინათ პოზიციაზე დარჩენის შემთხვევაში მათი ჩანაწერების გამოქვეყნებასაც აანონსებს.

სახელმწიფოს პასუხი გამოწვევაზე

პირადი ცხოვრების ამსახველი ფარული ჩანაწერების პრობლემა ახალი არც ქართული საზოგადოებისთვისაა და არც ქვეყნის ხელისუფლებისთვის. „ქართული ოცნება“ ამაში ყოფილ ხელისუფლებას ადანაშაულებს, „ნაციონალური მოძრაობა“ მსგავსი საქმეების გამოძიებასა და დამნაშავეთა დასჯას მოითხოვს, პასუხისმგებლობას კი ჩაწერაზეც და გავრცელებაზეც ამჟამინდელ ხელისუფლებას აკისრებს.

ამ თემით მანიპულირების ფონზე ყველას ავიწყდება, რომ ეს საკითხი პოლიტიკურ პაექრობას სცდება და ადამიანის პირადი ცხოვრების უფლებას, მის ღირსებას ეხება. სახელმწიფოს კი დამნაშავეთა დროული და სათანადო დასჯა ევალება.

მნიშვნელოვანია, როგორ იცავს ქვეყ-

ნის კანონმდებლობა ადამიანის პირადი ცხოვრების უფლებას და რა სასჯელს ითვალისწინებს ის. უპირველესი საკანონმდებლო დოკუმენტი საქართველოს კონსტიტუციაა, რომლის მეოცე თავი ადამიანის პირადი ცხოვრების, სატელეფონო საუბრისა და ნებისმიერი სახის კომუნიკაციის უფლებას იცავს.

პირადი ან ოჯახური საიდუმლოს, პირადი ცხოვრების ამსახველი ინფორმაციის ან პერსონალური მონაცემის ხელყოფა სისხლის სამართლის 157-ე მუხლით ისჯება და ამ დანაშაულებისთვის განსაზღვრული მაქსიმალური სასჯელი მასალის მოპოვებისთვის 3 წლამდე თავისუფლების აღკვეთაა; გამოყენება-გავრცელების შემთხვევაში სასჯელი 1 წლით იზრდება; დანაშაულის

კანონით პირადი მიმონერისა და სატელეფონო საუბრის მოპოვება-გავრცელება ისჯება. სანქციები კი დანაშაულის სიმძიმის მიხედვით თითქმის ისეთივეა, როგორც 158-ე მუხლის შემთხვევაში.

მარტში გავრცელებული კადრების შემდეგ ხელისუფლებისა და არასამთავრობოების წარმომადგენლები ამ დანაშაულისთვის სასჯელის გამკაცრებაზე საუბრობენ. თუმცა მთავარი გამოძიების სწორად და ეფექტიანად წარმართვა, კანონის აღსრულება და დამნაშავეთა დასჯაა.

ფონდ „ღია საზოგადოება – საქართველოს“ იურისტი გიორგი ბურჯანაძე მიიჩნევს, რომ ამგვარ დანაშაულებზე სასჯელი ძალიან სუსტია, მაგრამ კანონის გამკაცრება ერთ-ერთი მცირე ნაბიჯია და არა

■ მნიშვნელოვანია, როგორ იცავს ქვეყნის კანონმდებლობა ადამიანის პირადი ცხოვრების უფლებას და რა სასჯელს ითვალისწინებს ის. უპირველესი საკანონმდებლო დოკუმენტი საქართველოს კონსტიტუციაა, რომლის მეოცე თავი ადამიანის პირადი ცხოვრების, სატელეფონო საუბრისა და ნებისმიერი სახის კომუნიკაციის უფლებას იცავს.

მრავალჯერ და ანგარებით ჩადენა 5 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას ითვალისწინებს. ამ მასალების სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით მოპოვებისთვის კი მაქსიმალური სასჯელი 4-დან 7 წლამდე თავისუფლების აღკვეთაა.

რაც შეეხება კერძო კომუნიკაციის საიდუმლოს დარღვევას, ის სისხლის სამართლის 158-ე მუხლით ისჯება. კერძო საუბრის უნებართვოდ ჩანერის ან კომპიუტერული მონაცემების მოპოვებისთვის მაქსიმალური სასჯელი 2-4 წლით თავისუფლების აღკვეთაა; ამ მასალის გავრცელების შემთხვევაში სასჯელი 5 წლამდე იზრდება; არაერთგზის და ანგარებით ჩადენილი დანაშაულის შემთხვევაში კი მაქსიმალური სასჯელი 3-6 წლით თავისუფლების აღკვეთაა. თუკი პირმა ამ ტიპის მასალა სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით მოიპოვა, მისთვის გათვალისწინებული მაქსიმალური სასჯელი 3-7 წლით თავისუფლების აღკვეთაა.

კომპლექსური პასუხი. მისი თქმით, ხელისუფლებას მსგავსი დანაშაულების მიმართ ნულოვანი ტოლერანტობა რომ ჰქონდეს და ყველა დამნაშავე ისჯებოდეს, პრევენციისთვის საუკეთესო გზა სწორედ ეს იქნებოდა.

გიორგი ბურჯანაძე მიიჩნევს, რომ ყველაზე ცუდი, რაც ამ მიმართულებით მოხდა, 2012 წელს სსკ-ის იმ მუხლების ამნისტირება იყო, რომელიც პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას ეხებოდა.

„ამ დროს მესიჯი მიიღეს ადრესატებმა, რომ სახელმწიფომ ასეთი დანაშაულის ჩამდენთა მიმართ ტოლერანტული დამოკიდებულება გამოაცხადა“.

პრევენციის ერთ-ერთ საშუალებად გიორგი ბურჯანაძე დამოუკიდებელი საგამოძიებო მექანიზმის შექმნას ასახელებს, რომელიც სამართალდამცველების მიერ ჩადენილ შესაძლო დანაშაულს გამოიძიებს. მისი შეფასებით, არსებობს ბევრი მაგალითი, რომ მათ დანაშაულზე პასუხს არავენ სთხოვს.

სახელმწიფოსა და სამართალდამცავი უწყებების პასუხი ბოლო პერიოდში განვითარებულ მოვლენებზე ასეთია – სსკ-ის 157-ე მუხლით ბრალდებულია 5 პირი. მათ შორის არიან: ადვოკატი ირაკლი ფხალაძე და კუდის ყოფილი მალაჩინოსანი ზურაბ ჯამალაშვილი. ბრალდებულთა შორისაა გელა ლურწყაიაც, რომელიც „ქრონიკა +“-ის მთავარ რედაქტორს, ელისო კილაძეს ფარული ჩანაწერების გადაცემას სთავაზობდა. ყველა მათგანს გამოძიება ფარული ჩანაწერების შენახვა-გავრცელებას ედავება და არა მათ გადაღებას ან ინტერნეტში ატვირთვას. თუმცა ამ დრომდე უცნობია, ვის დავალებას ასრულებდნენ ისინი ან ვინ და რა მიზნით ჩანერა თავდაპირველად ეს კადრები.

რაც შეეხება მარტში გავრცელებულ ფარულ ჩანაწერებს, პროკურატურაში აცხადებენ, რომ გამავრცელებელი პირების დადგენა-დაკავების მიზნით გამოძიება გრძელდება და აშშ-ის კომპეტენტური ორგანოების დახმარებით, IP მისამართებსაც მიაკვლიეს, საიდანაც ეს კადრები ინტერნეტში აიტვირთა.

ერთ-ერთი კერძო კომპანიის უფროსი პროგრამისტი „ლიბერალთან“ საუბრისას იმ ტექნიკურ დეტალებზე საუბრობს, რაც IP მისამართის დადგენას ეხება. მისი განმარტებით, არსებობს სპეციალური სერვერები, რომელთა გამოყენებითაც ნებისმიერი ქვეყნის ან ქალაქის IP მისამართით მასალის ატვირთვა სახლიდან გაუსვლელადაა შესაძლებელი. ის IP მისამართები კი მეორე დღეს შეიძლება საერთოდ აღარ არსებობდეს ან არსებობდეს, მაგრამ ვერ მიაკვლიო.

პროგრამისტის თქმით, ამისთვის განსაკუთრებული და სპეციალური ცოდნა საჭირო არაა. ამის გაკეთება ყველა იმ ადამიანს შეუძლია, ვინც ამ სერვერების შესახებ იცის და ინტერნეტში ოდნავ მაინც ერკვევა.

რაც შეეხება IP მისამართით იმ ადამიანის პოვნას, ვინც მასალა ატვირთა, პროგრამისტის განმარტებით, ამის შანსები 50/50-ია, რადგან IP მისამართის გაგების შემდეგ უნდა დადგინდეს, რომელ სერვერს ეკუთვნოდა ის. შემდეგ უნდა გაიგონ, ვინ

გამოიყენა სერვერი, მაგრამ ის შეიძლება ამ ინფორმაციას არ ინახავდეს.

გიორგი ბურჯანაძის შეფასებით, სახელმწიფოს ისეთი ჩარჩოს შექმნა ევალება, რომელიც ფარული ვიდეოჩანაწერების შექმნას ან მათი არსებობის შემთხვევაში გავრცელებას გამორიცხავს. მისი თქმით, კერძო პირის შემთხვევაში მსგავსი დანაშაულის პრევენცია რთული იქნებოდა, მაგრამ, როცა ამას საჯარო მოხელე აკეთებს, მისი კონტროლი სწორედ სახელმწიფოს ევალება.

ბურჯანაძის თქმით, ე.წ. ორი გასაღების არსებობასაც, საიდანაც ერთი მობილურ ოპერატორს ექნებოდა და შსს-ს თვითნებურ ქმედებას გამორიცხავდა, სწორედ ამიტომ მოითხოვდნენ.

დღეს კონტრდაზვერვითი ფუნქცია სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურს აქვს და მისი ძირითადი მიზანი საფრთხის პრევენციისთვის ინფორმაციის მოპოვებაა. ამ ამოცანის შესასრულებლად კი მას ისეთი ოპერატიულ-ტექნიკური ღონისძიებების გატარების უფლება აქვს, როგორცაა: აუდიო-ვიდეო ჩანერა, ფარული კინო-ფოტოგადაღება, სატელევიზიო კამერებისა და სხვა ელექტრონული მონაცემების გამოყენება, ასევე, ელექტრონული კონტროლი.

თუკი შსს-დან მის გამოყოფამდე ფარულ საგამოძიებო მოქმედებებს სასამართლოსა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის ნებართვა სჭირდებოდა, კონტრდაზვერვის დეპარტამენტს ამის კეთება ყოველგვარი კონტროლის გარეშე შეუძლია. რაც კიდევ უფრო ბუნდოვანს ხდის მოქალაქეთა პირადი ინფორმაციის მოპოვების, დამუშავებისა და გამოყენების პროცესს.

პოლიტიკური შეფასება

ნარსულში გავრცელებული ჩანაწერების, სამართალდამცავი უწყებების მხრიდან ამაზე რეაგირების, ივანიშვილისა და ხელისუფლების წარმომადგენელთა განცხადებების გათვალისწინებით, „ერთიანი ნაციონალური მოძრაობის“ ერთ-ერთ ლიდერს, გიგა ბოკერიას ეჭვი არ ეპარება, რომ ხელისუ-

ფლებამ რიგ შემთხვევებში თვითონ გავრცელა ჩანაწერები, რიგ შემთხვევებში კი, იყენებს მათ და ეფექტიანი გამოძიებისთვის არაფერს აკეთებს. ბოკერიას შეფასებით, მმართველი გუნდის ინტერესებზე მეტყველებს ისიც, რომ ჩანაწერების შესახებ ინფორმაციის გავრცელებას ხელისუფლებასთან დაახლოებული მედიასაშუალებები უწყობენ ხელს.

გიგა ბოკერია გელა ხვედელიძის შემთხვევას იხსენებს, როცა ის ხელისუფლების ოპონენტს მის წინააღმდეგ არსებული ჩანაწერის გამოქვეყნებით ემუქრებოდა. მისი შეფასებით, ამ საქმის მტკიცებულებები ზედაპირზე იყო, მაგრამ ხვედელიძე მაინც არ დაისაჯა. ბოკერია მიიჩნევს, რომ დამნაშავის დასჯა მომავალში მსგავსი და-

მიზანი ოპოზიციის ერთი ნაწილის მორალურად გატეხა და მეორე ნაწილისთვის დანაშაულის დაბრალებაა, რათა საზოგადოება ქვეყანაში არსებულ რეალურ პრობლემებზე არ ფოკუსირდეს. ბოკერია ამბობს, რომ ივანიშვილი ამას გადარჩენის ერთადერთ საშუალებად მიიჩნევს.

„ნაციონალური მოძრაობის“ ლიდერის შეფასებით, გამოსავალი საზოგადოების მტკიცე რეაქცია და ყველა იმ მედიასაშუალების, ჟურნალისტისა და პოლიტიკოსისგან გამიჯვნაა, ვინც ფარული ჩანაწერების გზავნილების ტირაჟირებას შეუწყობს ხელს, რათა არ შეექმნათ შთაბეჭდილება, რომ ამით ეფექტს აღწევენ.

რაც შეეხება არჩევნების შემდგომ ფუნდამენტურ ცვლილებებს, გიგა ბოკერიას

■ რაც შეეხება მარტში გავრცელებულ ფარულ ჩანაწერებს, პროკურატურაში აცხადებენ, რომ გამავრცელებელი პირების დადგენა-დაკავების მიზნით გამოძიება გრძელდება და აშშ-ის კომპეტენტური ორგანოების დახმარებით, IP მისამართებსაც მიაკვლიეს, საიდანაც ეს კადრები ინტერნეტში აიტვირთა.

ნაშაულის შემაკავებელი ერთ-ერთი ძირითადი ფაქტორია. ხვედელიძის შემთხვევა კი სიგნალი იყო, რომ ასეთი დანაშაულები უტყუარი მტკიცებულებების შემთხვევაშიც დაუსჯელი რჩება.

გიგა ბოკერია დამნაშავეთა დაუსჯელობას სამართალდამცველების უუნარობითა და დანაშაულის დაფარვის მცდელობით ხსნის.

„არის შემთხვევები, როცა მეჩვენება, რომ პოლიტიკური გადაწყვეტილებაა მიღებული, რადგან თვითონ პოლიტიკური თანამდებობის პირები არიან თანამონაწილეები. არის შემთხვევები, სადაც უკონტროლოდ ხდება კადრების გავრცელება და სამართალდამცველებს არც კომპეტენცია ჰყოფნით და თან დემორალიზებული არიან“.

ამჟამინდელი ხელისუფლების მიერ ოპოზიციისკენ ხელის გაშვრას გიგა ბოკერია ივანიშვილის რეჟიმის სამარკო ნიშანს უწოდებს. მისი თქმით, ყოფილი პრემიერის

შეფასებით, უნდა გაჩნდეს განცდა, რომ ვინც ამ დანაშაულს ჩაიდენს, პოლიტიკურადაც და სამართლებრივადაც მკაცრად დაისჯება. ამასთან, მსგავსი ჩანაწერების უკონტროლო ჩანერისა და შემდგომში გავრცელების პრევენციისთვის სუსი-საერთოდ უნდა გაუქმდეს, მის დეპარტამენტებზე კი საზოგადოებრივი და საპარლამენტო კონტროლი დაწესდეს, რადგან სპეცსამსახურების მუშაობა დანაშაულის ნიშნების არსებობისას ფარული ინფორმაციის მოპოვებასთანაა დაკავშირებული; მაგრამ ყოველთვის არის საფრთხე, რომ ეს პროცესი უკანონო ქმედებაში გადავიდეს და ისეთი ადამიანების ხელში მოხვდეს, ვისაც ამ მასალებზე წვდომის უფლება არ აქვს.

ბოკერიას შეფასებით, სახელმწიფო უსაფრთხოების ახალი სამსახური, ძირითადად, ხელისუფლების პროდასავლური ოპონენტების წინააღმდეგ შეიქმნა და ის ლიად პოლიტიკური პოლიციაა.

მთაში დასახლებულნი - საყვარელი

ავტორი: თამაზ ხალაიანი, ფოტო: სოფო აბუცხაიანი

მაღალმთიან დასახლებებში მცხოვრები ადამიანების კეთილდღეობა, ცხოვრების დონის ამაღლება, მიგრაციის შეჩერება, დასაქმების ხელშეწყობა და სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება – მთის განვითარების სამთავრობო გეგმაზე მუშაობის პირველი ეტაპი დასრულდა. კანონი ძალაშია. 1600-ამდე დასახლებას სტატუსი უკვე მიენიჭა. თუ რომელი სოფელი ისარგებლებს კიდევ მაღალმთიანის სტატუსით, ამის შესახებ მთის განვითარების საბჭო მსჯელობს. აპრილის ბოლოსთვის ზუსტი სიაც გახდება ცნობილი. კანონით გათვალისწინებული ძირითადი სოციალური შეღავათები სექტემბრიდან გაიციემა. მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების სტრატეგიასა და სამოქმედო გეგმაზე მუშაობა ჯერ კიდევ გრძელდება.

საქართველოს მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის წინასწარი მონაცემები აჩვენებს, რომ სოფლის მოსახლეობა 2002 წლის აღწერასთან შედარებით 23,8%-ით შემცირდა. მიგრაციის ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი რაჭა-ლეჩხუმის, ქვემო სვანეთის (37,4 %) და სამეგრელო-ზემო სვანეთის (29%) რეგიონშია.

მიტოვებული მიწები, სახლები და ეზოები. მიზეზი ბევრია – მძიმე კლიმატური პირობები, უწყლობა, უგზოობა, უმუშევრობა, საკომუნიკაციო საშუალებების ნაკლებობა, ადმინისტრაციული ცენტრისგან სიშორე, ჯანდაცვისა და საგანმანათლებლო მომსახურებაზე ხელმისაწვდომობის პრობლემა.

როგორ ცხოვრობენ მთაში? რამდენად პასუხობს სახელმწიფოს ახალი გეგმა მაღალმთიან რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობის რეალურ საჭიროებებს?

სოფელი ჩუბინიანთკარი დუშეთიდან რამდენიმე კილომეტრის სავალზეა. გზიდან მოშორებით კანტი-კუნტად მიმოფანტულ სახლის სახურავებს თუ შეავლებ თვალს, ადამიანები არ ჩანან. სოფელში ჯერ კიდევ ზამთარი დგას.

ვახტანგ ჩიური 58 წლისაა. შვილები ქალაქში ჰყავს. მთელი ცხოვრება სოფელში გაატარა, მინასთან ჭიდილში. ბევრი არაფერი მოჰყავს, ლობიო და სიმინდი. მთავარია, ამინდმა არ უმტყუნოს. ხშირად უეცარი სეტყვა მოსავალს უნადგურებს.

სოფელი ბაზალეთის თემს ეკუთვნის. ორმოცამდე ოჯახი ცხოვრობს. სკოლა გვერდით სოფელშია. ტრანსპორტი არ მოძრაობს. გზაზე გამვლელს თუ გაჰყვებიან ბაზალეთამდე, სადაც სამედიცინო პუნქტია. იქიდან მიმართვის გამოწერის შემდეგ დუშეთის საავადმყოფოში მიდიან. სოფელში იხსენებენ, რომ ადრე ავტობუსი იყო დანიშნული,

ჩამოვივლიდა ყოველდღე სოფლებს და დუშეთში ხალხი მიჰყავდა. მაშინ მოსახლეობაც ბევრი იყო. წლებია, სოფელში ავტობუსი არ გამოჩენილა. ყველაზე მეტად უმუშევრობაზე ჩივიან – ახალგაზრდებმა აქ რა უნდა აკეთონ.

სასმელ წყალს საერთო წყაროდან ეზიდებიან. ბორის ბიძიკაშვილი პენსიონერია. პატარა „ტაჩკა“ ჰყავს და დილა-სალამოს სახლში წყალი მიაქვს. მისი შვილებიც სამუშაოდ ქალაქში წავიდნენ.

სოფელში უცხო ადამიანების გამოჩენა ისეთი იშვიათობაა, გადაძახილ-გადმოდახილის შემდეგ ჩვენს ირგვლივ რამდენიმე კაცი იკრიბება. აღმაცერად გვიყურებენ, რატომ მოხვედით, რა გაინტერესებთო.

ჩუბინიანთკარს მაღალმთიანი სოფლის სტატუსი არ აქვს, იმ სოფლებს შორისაა, რომლებიც სტატუსის მიღებას ითხოვენ. გაუგიათ, გვერდით რამდენიმე სოფელს აქვსო, კარგად არ იციან. მათთან არაფინ

მისულა. ითვლიან, ზომავენ, კამათობენ, ვისი სახლი ზღვის დონიდან რამდენ მეტრზეა, ეს ყოფილა მთავარიო. ნოდარი ამბობს, ჩემი სახლი 842 მეტრზეაო.

არჩევნები მოდის და ახლა, ალბათ, ვინმე გამოჩნდება ჩვენს სოფელშიო, ამბობენ სევდანარევი სიცილით.

ჭილურტელებთან გადადიოთ, გვთხოვენ. ისინი გამგეობაშიც ჩავიდნენ, სტატუსის მოთხოვნით. თუ ჭილურტს მისცემენ, ეგებ ჩვენც გვეშველოს, ისე არ დაგვტოვებნო. პენსია მაინც მოგვემატება და ზამთარში საჭმელს ვიყიდითო.

ჭილურტის გზას გვასწავლიან, თან მანქანის საბურავებს უყურებენ, შეიძლება ვერც ახვიდეთო.

გზაჯვარედინზე, ხეზე მიმაგრებულ რკინის ნაჭერზე ძლივს ვარჩევთ სოფლის სახელს. ქვიან გზაზე უნდა გადავიდეთ და მაღლა ავუყვით. სიჩუმეში ჩაფლულ რამდენიმე სახლს გვერდს ვუვლით.

სოსო ფეიქრიშვილი პენსიონერია. ამბობს, რომ სოფლიდან ხალხი გარბის, ირგვლივ სახლებს გვაჩვენებს, სადაც არავინ ცხოვრობს. ზაფხულობითაც არ ჩამოდიანო, წყალი აქ არ არის და გზა, ვერც გაამტყუნებო.

სოსოს სამი შვილი ჰყავს. დარდობს, ბიჭი 36 წლისაა, ვერც მუშაობს, წასასვლელიც არსადაა, ქალაქში სად იცხოვროს, აქ ჭერი მაინც აქვსო. ამბობს, რომ წამალი ან ექიმი თუ სჭირდებათ, ფეხით ჩადიან მჭადიჯვარში და მერე მანქანას დუშეთში მიჰყვებიან.

„ვაი-ვაგლახით მივიღვართ წლიდან წლამდე. სანამ ავიღებთ მოსავალს, ღმერთს ვეხვეწებით, სეტყვა არ მოვიდეს, სულ გაგვიანდგურებს ხოლმე. ვინც დარჩენილები ვართ სოფელში, გამოვალთ და ერთმანეთს ორ სიტყვას თუ ვეტყვით. ჩვენ კიდევ პენსია გვაქვს, 30 წლისამ რა უნდა ქნას. ჩემს პენსიაზე არიან ჩემი შვილები“ – ამბობს სოსო.

მაღალმთიანი სოფლის სტატუსი არც ჭილურტს აქვს. რამდენიმე კაცმა სოფლიდან გამგებელთან განცხადება დატოვა. იმედი აქვთ, მაღალმთიანი სოფლების ნუსხაში მათ სოფელსაც დაამატებენ.

ორსართულიანი შენობის ფანჯრებიდან კვამლი გამოდის. ძველი შენობის დერეფანი დაჩეხილი შემთაა საესე, რამდენიმე ოთახის კარზე წარწერაა გაკრული – „II-IV კლასი“, „V-VII კლასი“. ჭილურტის სკოლაში სულ ოცი ბავშვი სწავლობს. სამასწავლებლოში, ღუმელთან ორი მასწავლებელი თბება.

მარინა ილურიძე დაწყებითი კლასის მასწავლებელია. ამბობს, რომ სკოლაში მხოლოდ მასწავლებლები და მათი შვილები დადიან. სკოლა არასრულია. ადრე თუ გვიან, შვილების გამო, თვითონაც მოუწევთ სოფლის დატოვება. წუხს, რომ

■ ვახტანგ ჩიური 58 წლისაა. შვილები ქალაქში ჰყავს.

მთელი ცხოვრება სოფელში გაატარა, მიწასთან ჭიდილში.

ბევრი არაფერი მოჰყავს, ლობიო და სიმინდი. მთავარია, ამინდმა არ უმტყუნოს. ხშირად უეცარი სეტყვა მოსავალს უნადგურებს.

სახლები უმეტესად გამოკეტილია. ტრანსპორტიც არ არის, რომ სოფელში მოსვლა გაადვილდეს. ამბობენ, რომ ადრე „მარშუტკა“ დადიოდა, მაგრამ იმის გამო, რომ მგზავრები ცოტანი იყვნენ, მძლოლმა სოფელში ამოსვლაზე უარი თქვა.

გვერდით სოფელს, ებნისს მაღალმთიანის სტატუსი აქვს. ჭილურტში უკვირთ, სოფლებში ერთნაირი სოციალური და დემოგრაფიული მდგომარეობაა, მხოლოდ რამდენიმე მეტრით მაღალზე მდებარეობს ებნისი და, ალბათ, ეს აღმოჩნდა გადამწყვეტი. ებნისი იმ სოფლებს მიეკუთვნება, რომელიც ზღვის დონიდან 800-დან 1500 მეტრამდეა, მაგრამ მთის განვითარების საბჭომ სოფლის მდგომარეობის გათვალისწინებით სიაში ჩასვა. ჭილურტი სტატუსის გარეშე დარჩა.

ებნისის სკოლა ჭილურტის სკოლას ეკუთვნის. იმის გამო, რომ ამ ორ სოფელს შორის ხევია და ზამთარში ბავშვებს ჭილურტის სკოლაში გადასვლა უჭირდათ, ებნისში სკოლის შენობა შეინარჩუნეს და ადგილობრივი ბავშვები იმ სკოლაში დადიან. მიუხედავად იმისა, რომ ებნისის სტატუსი აქვს, იქაური სკოლის პედაგოგები შეღავათებს ვერ მიიღებენ, რადგან სკოლა ჭილურტის სკოლის ნაწილია.

სოფელში ამბობენ, რომ მწირი მიწებია, საძოვრები – ნაკლები, რომ მესაქონლეობას მიჰყოს ადამიანმა ხელი; თუ მიწას დაამუშავებ, სარწყავი არ არის.

„ეს პრობლემები რომ არ გვეკონდეს, სულ არ გვინდა ეს მთის ზონა. უბრალოდ, ვინც დავრჩით, მათთვის ცოტა შეღავათია, პენსიონერებისთვის, მასწავლებლებისთვის რომ სკოლა შევინარჩუნოთ, მაგისტრის ვიბრძვით. ცოტა ხანს მეც ველოდები, თუ უკეთესი პირობები იქნება, შეიძლება დავრჩეთ, თუ არა სხვა გზა არ გვაქვს, მოგვიწევს სოფლის დატოვება“ – ამბობს მარინა.

მასწავლებლებს ახლომახლო მდებარე იმ სოფლების შესახებ ვეკითხებით, რომელთაც მაღალმთიანის სტატუსი აქვთ, მაგალითად, სოფელი ჭონტილი. სმენიათ, რომ ამ სოფელში თითქმის აღარავინ ცხოვრობს, შეიძლება ერთი ოჯახი დაგვხვდეთ. გვაფრთხილებენ, არ ღირს ამ სოფელში ასვლა, გზა არ არისო. ინტერესით გვეკითხებიან, კიდევ რომელი სოფელი წერიაო, რამდენიმეს ვერც იხსენებენ. უკვირთ, იმ სოფლებს სტატუსი რად უნდათ, სადაც არავინ ცხოვრობსო.

ჭონტილში წასვლა მაინც გადაწყვეტიტ. კითხვა-კითხვით, სოფელ ბაზალეთამდე ავადით. ადამიანების შეცბუნებულ სახეებზე ვხვდებოდით, ამ ადგილებში ბოლო წლების განმავლობაში ერთადერთი და ყველაზე უცნაური მგზავრები ვიყავით, რომლებიც სოფელ ჭონტილისკენ მიმავალ გზას კითხულობდნენ. რამდენიმემ შეგვბედა, იქ მგონი არავინ ცხოვრობს, საბურავებზეც ჯაჭვები არ გაქვთ და მაინც

სოსო პენსიონერია. სამი შვილი ჰყავს. დარღობს, ბიჭი 36 წლისაა, ვერც მუშაობს, წასასვლელიც არსადაა, ქალაქში სად იცხოვროს, აქ ჭერი მაინც აქვსო.

ნისაზღვრა. როგორც სამინისტროში ამბობენ, სამუშაო პროცესი აქტიურ ფაზაში შარშან, გაზაფხულზე შევიდა, მოენყო გაფართოებული შეხვედრა, სადაც უშუალოდ მთიან რეგიონებში არსებულ მდგომარეობაზე იმსჯელეს. შეხვედრას სხვადასხვა უწყებასთან ერთად ადგილობრივი და უცხოელი ექსპერტები, ასევე აკადემიური წრეების წარმომადგენლებიც ესწრებოდნენ. სწორედ მათ მიერ მიწოდებულ ინფორმაციას დაეყრდნო სამინისტრო მაღალმთიან რეგიონებში არსებული მდგომარეობის სურათის შესაქმნელად. სპეციალური, მაღალმთიან დასახლებებში მცხოვრები მოსახლეობის საჭიროებების კვლევა არ უწარმოებიათ.

თვითმმართველობის განვითარებისა და რეგიონული პოლიტიკის დეპარტამენტის უფროსის მოადგი-

ლე და მთის განვითარების საბჭოს მდივანი ოთარ კონჯარია ამბობს, რომ სწორედ ამ გაფართოებულ შეხვედრაზე გამოიკვეთა ძირითადი საკითხები, თუ რა მიმართულებით უნდა იმუშაოს მთავრობამ იმისათვის, რომ მთაში არსებული მდგომარეობა მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდეს. მიგრაცია, დემოგრაფიული მდგომარეობა, მძიმე სოციალური პირობები, ჯანდაცვასა თუ განათლებაზე ხელმისაწვდომობა – ამ საკითხების გადაჭრისთვის მთავრობამ კანონპროექტი მოამზადა.

„მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ კანონი პარლამენტმა დაამტკიცა და ძალაში 1 იანვრიდან შევიდა. სხვადასხვა სოციალურ თუ საგადასახადო შეღავათთან ერთად კანონით მთის განვითარების ეროვნული საბჭოს

სტატუსი და შემადგენლობა განისაზღვრა.

ოთარ კონჯარია ამბობს, რომ უმთავრესი, რასაც კანონი განსაზღვრავს, არის მკაფიოდ განერილი კრიტერიუმები, რის საფუძველზე უნდა მიენიჭოთ დასახლებებს მაღალმთიანის სტატუსი.

კანონით განსაზღვრულია, რომ ჰიფსომეტრიული სიმაღლის მიხედვით, მაღალმთიან დასახლებად მიიჩნევა დასახლება, რომელიც ზღვის დონიდან 1500 მეტრის სიმაღლეზე ან მის ზევით მდებარეობს. შესაბამისად, ასეთ დასახლებას სტატუსი ავტომატურად მიენიჭა. ზღვის დონიდან შესაბამის სიმაღლეზე მდებარეობის მიუხედავად, სტატუსი მიენიჭათ ასევე, ისტორიულ-გეოგრაფიულ მხარეებში მდებარე დასახლებებს, როგო-

რიცაა: ხევი, მთიულეთი, პანკისის ხეობა, მაღალმთიანი აჭარა, გუდამაყრის ხეობა, ფშავ-ხევსურეთი, თუშეთი, ზემო სვანეთი, ქვემო სვანეთი, ლეჩხუმი, რაჭა.

მთავრობა უფლებამოსილია, სხვადასხვა კრიტერიუმის გათვალისწინებით, მაღალმთიანის სტატუსი მიანიჭოს დასახლებას, რომელიც ზღვის დონიდან არანაკლებ 800 მეტრის სიმაღლეზე მდებარეობს. სხვადასხვა კრიტერიუმში მთის განვითარების საბჭომ სამი ძირითადი კრიტერიუმი გამოყო, ესაა დემოგრაფიული მდგომარეობა – თუკი დასახლებაში მოსახლეობის კლება 25%-ს აღემატება, ასევე, მოსახლეობის საშუალო ასაკი 40 წელზე მეტია. მეორეა სასოფლო-სამეურნეო მდგომარეობა, როცა დასახლებაში არსებული სასოფლო-სამეურნეო მიწების 50%-ზე მეტის დამუშავება შეუძლებელია სტანდარტული ტექნიკით. მესამე კრიტერიუმია, სიმორე ადმინისტრაციული ცენტრიდან, როდესაც დასახლებაში მცხოვრებ ადამიანებს ხელი არ მიუწვდებათ საჯარო მომსახურებაზე, განათლება ან თუ ჯანდაცვაზე.

საბჭომ დაადგინა, რომ სოფელს, რომელიც ზღვის დონიდან 1000-დან 1500 მეტრამდე მდებარეობს და ერთ კრიტერიუმს მაინც აკმაყოფილებს, უნდა მიენიჭოს სტატუსი. ხოლო დასახლება, რომელიც 800-დან 1500 მეტრამდეა, ორ კრიტერიუმს მაინც უნდა აკმაყოფილებდეს.

რაც შეეხება კანონით განსაზღვრულ შეღავათებს. ძირითადი სოციალური შეღავათები მაღალმთიან დასახლებებში მუდმივად მცხოვრებ პირებისთვის 1 სექტემბრიდან შევა ძალაში. მაგალითად: საპენსიო ასაკს მიღწეულ პირზე პენსიაზე არანაკლებ 20% დანამატის გაცემა. ასევე, ყოველთვიური დანამატი მაღალმთიან დასახლებაში

შეჯამებითი საბაზისური სტატუსი

საშემოსავლო გადასახადი:

ა) მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები მრავალშვილიანი პირის (რომლის კმაყოფაზეა 18 წლამდე ასაკის სამი ან სამზე მეტი შვილი) მიერ საბიუჯეტო ორგანიზაციიდან მიღებული ხელფასის თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისაგან, ხოლო, თუ აღნიშნული სტატუსის მქონე პირი (რომლის კმაყოფაზეა 18 წლამდე ასაკის ერთი ან ორი შვილი), ხელფასის სახით 3000 ლარამდე დასაბეგრ შემოსავალს იღებს, საშემოსავლო გადასახადი უნახვევდება;

ბ) მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მქონე პირის მიერ კალენდარული წლის განმავლობაში ამავე მაღალმთიან დასახლებაში საქმიანობით მიღებული 6000 ლარამდე შემოსავალი, გარდა საბიუჯეტო ორგანიზაციიდან მიღებული ხელფასისა, თავისუფლდება საშემოსავლო გადასახადისაგან;

გ) მაღალმთიანი დასახლების საწარმოს სტატუსის მქონე მენარმე ფიზიკური პირები საშემოსავლო გადასახადისაგან თავისუფლდებიან 10 წლით.

მოგების გადასახადისაგან თავისუფლდება მაღალმთიანი დასახლების საწარმოს მიერ ამავე მაღალმთიან დასახლებაში საქმიანობით მიღებული მოგება – შესაბამისი სტატუსის მინიჭებიდან 10 კალენდარული წლის განმავლობაში.

ქონების გადასახადისაგან თავისუფლდება:

ა) მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსის მქონე მოსახლის საკუთრებაში არსებული, ამავე მაღალმთიანი დასახლების ტერიტორიაზე მდებარე მიწის ნაკვეთი;

ბ) მაღალმთიანი დასახლების საწარმოს საკუთრებაში არსებული, ამავე მაღალმთიანი დასახლების ტერიტორიაზე მდებარე ქონება – შესაბამისი სტატუსის მინიჭებიდან 10 კალენდარული წლის განმავლობაში.

მდებარე სახელმწიფო სამედიცინო დაწესებულებაში დასაქმებული სამედიცინო პერსონალისათვის. მასწავლებლებზე დანამატისა და მრავალსექტორიანი საჯარო სკოლებისათვის მოსწავლეებზე ვაუჩერის გაზრდილი ოდენობით დაფინანსება. ზამთრის პერიოდში აბონენტების მიერ მოხმარებული ელექტროენერჯის ყოველთვიური საფასურის 50%-ით ანაზღაურება.

პირველი იანვრიდან შევიდა ძა-

ლაში დახმარების პროგრამა მაღალმთიან რეგიონებში მცხოვრები ოჯახებისთვის: პირველ და მეორე ბავშვზე ერთი წლის განმავლობაში 100 ლარი გაიცემა, მესამე და ყოველ შემდგომ ბავშვზე – 200 ლარი ორი წლის განმავლობაში.

მაღალმთიან დასახლებებში მუდმივად მცხოვრები პირები თავისუფლდებიან საშემოსავლო და ქონების გადასახადებისგან. ასევე, პირი, რომელსაც, საქართველოს კანონმ-

დებლობის შესაბამისად, მინიჭებული აქვს „მაღალმთიანი დასახლების სანარმოს“ სტატუსი, საქართველოს საგადასახადო კოდექსით განსაზღვრული ვადითა და წესით თავისუფლდება გადასახადებისგან. საგადასახადო შეღავათები 10 წლის განმავლობაში იმოქმედებს.

კანონით გათვალისწინებული შეღავათების გაცემაზე პასუხისმგებელი შესაბამისი უწყებაა, მაგალითად, ჯანდაცვისა და განათლების სამინისტროები. საჭირო თანხაც ამ უწყების ბიუჯეტებში უნდა იყოს განსაზღვრული.

მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ მიმართული რეფორმა საქართველოში მთის დახმარების მეორე მცდელობაა. ძველი კანონი „მაღალმთიანი რეგიონების სოციალურ-ეკონომიკური და კულ-

ტურული განვითარების შესახებ“ პარლამენტმა 1999 წელს დაამტკიცა, თუმცა რამდენიმე წლის შემდეგ კანონი უფუნქციო გახდა და საბოლოოდ, 2009 წელს მისი მოქმედება შეჩერდა.

ძველი კანონის ერთ-ერთი ავტორი, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის მთის პრობლემატიკაზე მომუშავე ჯგუფის წევრი, აკადემიკოსი ბერდო გოიშვილი ამბობს, რომ კანონი პარლამენტარებმა გააფუჭეს. იხსენებს, რომ კანონის მიღებიდან მალევე არჩევნები მოდიოდა, დეპუტატებს კი უნდოდათ, თავიანთ რაიონები შეეყვანათ, საბოლოოდ კი ზღვისპირა სოფლებიც მაღალმთიანი დასახლების სიაში აღმოჩნდა.

„ფაქტობრივად, კანონი გაფუჭდა. როცა დაფინანსებაზე მიდგა საქმე, აღმოჩნდა, რომ სამყოფი ფული აღარ იყო, სტატუსი იმდენს ჰქონ-

და მინიჭებული. მაშინ კიდევ უფრო მეტად უჭირდა ქვეყანას, ამიტომ გადაწყვიტეს, კანონის მცირე, რამდენიმე პუნქტი მაინც შეესრულებინათ. ეს ვერ იქნებოდა რეალური დახმარება და შედეგის მომცემი“, – ამბობს ბერდო გოიშვილი.

ძველი კანონის მიხედვით, 9 პუნქტი იყო განსაზღვრული, რომლის გათვალისწინებითაც, მაღალმთიანის სტატუსი უნდა მინიჭებოდა დასახლებას – სიმაღლე, ფერდობთა დახრილობა, მცირემინიანობა, ტყის რაოდენობა, საზღვართან სიახლოვე, დემოგრაფიული მდგომარეობა და სხვა.

მეცნიერებათა აკადემიაში მთის პრობლემატიკაზე მომუშავე კომისია 1969 წლიდან არსებობს. ბერდო გოიშვილი ამბობს, რომ შეუძლებელია მთაში არსებული მდგომარეობის შესწავლა მთაში ასვლის გარეშე. მისი თქმით, ყველა რაიონს თავისი დამახასიათებელი საჭიროებები აქვს. თუკი რეალური მიზანია მათი განვითარება, თავდაპირველად სწორედ ამის განსაზღვრა და დადგენაა საჭირო, შემდეგ კი პრაქტიკული დახმარების განევა. აკადემიკოსი ამბობს, რომ რთული წარმოსადგენია, კანონმა სრულყოფილად იმუშაოს, როცა მინის რეესტრი ჯერ კიდევ არ არსებობს და მთაში ეს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პრობლემაა. ფიქრობს, რომ მთა კარგად არ არის შესწავლილი. მაგალითად, ხევსურეთში სოფლები განახევრდა, მიზეზი კი ადგილზეა საკვლევი.

„მთავრობის მიერ განაწილებული თანხა უფრო მიზნობრივი უნდა იყოს, რომელ სოფელს მეტად სჭირდება და რისთვის. მაგალითად, ოროჯახიან სოფელს სხვანაირი დახმარება და გაძლიერება უნდა. საზღვრისპირა სოფლებში განსხვავებული მიდგომაა საჭირო. ან როცა ბიზნესსა და მენარმეობაზე საუბრობენ, ხომ უნდა იცოდეს

მაღალმთიან დასახლებაში მდებარე მსოფლიო პირის სტატუსის მიღება

იმისათვის, რომ ისარგებლოთ „მაღალმთიანი რეგიონების განვითარების შესახებ“ კანონით განსაზღვრული შეღავათებით, აუცილებელია, გქონდეთ მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრები პირის სტატუსი. სტატუსის მინიჭებისთვის პირი მიმართავს შესაბამისი მუნიციპალიტეტის გამგებელს/მერს განცხადებას უნდა დაერთოს:

- საქართველოს მოქალაქის პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტის ასლი;
- მაღალმთიან დასახლებაში წლის განმავლობაში, ჯამში 9 თვის ან 9 თვეზე მეტი ვადით ფაქტობრივად ცხოვრების დამადასტურებელი დოკუმენტები;
- ფიზიკური პირის მაღალმთიან დასახლებაში რეგისტრაციის დამადასტურებელი დოკუმენტი;
- სხვა პირის მიერ განცხადების წარდგენის შემთხვევაში – უფლებამოსილების დამადასტურებელი დოკუმენტი.

მაღალმთიან დასახლებაში მცხოვრების პირის სტატუსის მისაღებად მაღალმთიან დასახლებაში რეგისტრაცია აუცილებელია, სხვა შემთხვევაში პირი ვერ მიიღებს სტატუსს.

ძილის ყვეამ მასპინძელი აიძულა, გამოეხედა. სახლში ოთხი სული ვცხოვრობთო. ერთი შვილი სკოლაში დადის, გრემისხვეშიო. მერე, ალბათ, ისიც სადმე წავაო.

სახელმწიფომ, რომელ რეგიონში მენარმეობის რა პოტენციალია“, – ამბობს ბერდო გოიშვილი.

საქართველოს ტერიტორიის 79% მთას უჭირავს. აკადემიკოსი ამბობს, რომ საქართველო მთის ქვეყანაა, მაგრამ დღეს მთა კრიზისშია.

რეგიონული განვითარების და ინფრასტრუქტურის სამინისტროში მთის განვითარების კანონის სრულად ამოქმედებით, მთის განვითარების საბჭოს მუშაობისა და ყველა უწყების ჩართულობით, მნიშვნელოვან შედეგს იმედოვნებენ, სოფლების დაცლა შემცირდება და მთაში მცხოვრები ადამიანების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა გაუმჯობესდება.

მაღალმთიანი დასახლებების გან-

ვითარების ფონდისთვის ბიუჯეტიდან 2016 წელს 20 მლნ ლარია გამოყოფილი. მთის განვითარების საბჭოს მდივნის ოთარ კონჯარიას თქმით, ფონდი არ წარმოადგენს ცალკე სტრუქტურულ ერთეულს: „როდესაც მთის განვითარების საბჭო შეიმუშავებს კონკრეტულ სახელმწიფო პროგრამას და მისცემს რეკომენდაციას მთავრობას, რომ ეს პროექტი უნდა განხორციელდეს, მთავრობა იმსჯელებს ამაზე. საბოლოოდ, ის იღებს გადაწყვეტილებას, აღნიშნული სახსრების გამოყენებასთან დაკავშირებით. მაგალითად, საბჭომ შესაძლებელია, მისცეს რეკომენდაცია, კონკრეტულ მაღალმთიან რაიონში ამბულატორიის მშენებლობისთვის, ჯანდაცვის მდგომარეობის გამო-სასწორებლად. ასეთ შემთხვევაში,

მთავრობა ფონდიდან გამოყოფს საჭირო რესურსს და შესაბამის უწყებას დაავალებს მშენებლობას“, – ამბობს ოთარ კონჯარია.

მთის განვითარების საბჭო კოლეგიური სათათბირო ორგანოა, სადაც აღმასრულებელი ხელისუფლების, შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოების წარმომადგენლები, პარლამენტის წევრები, ექსპერტები და მაღალმთიანი რეგიონების მუნიციპალიტეტების წარმომადგენლები შედიან. საბჭოს პასუხისმგებლობაა, მოამზადოს კონკრეტული წინადადებები გასატარებელი ღონისძიებების შესახებ, რომელიც მთის მოსახლეობას დაეხმარება. ასევე, მოამზადოს მთის განვითარების სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა, რომელზე მუშაობაც მიმდინარეობს და როგორც ამბობენ, სექტემბრამდე დასრულდება. □

რევოლუცია აუდიტორიებიდან

ინტერვიუ ფილოსოფოს გიორგი მასისურაძესთან

მრავალი სტუდენტური გაერთიანება გვიჩვენებს მრავალი მოთხოვნით და პროტესტის მრავალი ფორმით. რით არის გამორჩეული ბოლო მოვლენები?

ვევლები, არ ვიყო შედგენილად პათეტური, მაგრამ ამ საპროტესტო აქციებმა იმდენად ემოციურად იმოქმედა ჩვენზე, რომ მოვიდა ციფრ გონებით ანალიზი და მსჯელობა, უზარალად, ძალიან მგებაბუნებ. რასაც მე შეეცნაო, ეს იყო რაღაც ახლის და აქამდე საქართველოში ჯერ არჩახულის დაბადება. ეს იყო გულწრფელი სოლიდარობა, ურთიერთპატივისცემას და ურთიერთთანადგობაზე დამყარებული. ჩემთვის განსაკუთრებული იყო იმისი ნახვა, თუ როგორ ზრუნავდა აქციის თითოეული მონაწილე ერთმანეთზე, როგორ თანაბრად ინანილებდნენ საკვებს, ესმარბოდნენ და სათუთად ეპყრობოდნენ ერთმანეთს, გარემოს, უნივერსიტეტის აუდიტორიებსა თუ დერეფნებს. ამდენი ადამიანი ირრუდა და ერთი ნამცეცი ნაკეცი არ დაუტოვებიათ. ეს უკვე მენტალური რევოლუციის პირველი ნიშანი იყო.

არც ერთი მათი ლოზუნგი თუ მიზიდება არ ყოფილა გაუზრუნებელი, თეთიმიზნური, კონკრეტულბას მოსალოდნელი. ყოველი აზრი, საერთო პოზიცია, სტრატეგია – ყველაფერი ილა საუბრებსა და დისკუსიებში ჩნდებოდა. თავად ეს დისკუსიებიც, საყარო მსჯელობები თავისუფალი

იყო ყოველგვარი უზარალო თავმოწინებისა და კვლევებისგან, ყოველგვარი სიყალბისა და თვალმაცუებისგან, რითაც ასეთი მდიდრია ქართული პოლიტიკა.

როგორ დახასიათებთ იმ სიორცეს, რომლის ცვლილებასაც მოითხოვენ სტუდენტებ? კონკრეტულად რა მოცუბობაა საქარობის ცვლილებები?

სტუდენტებმა თავინთი თავზე აიღეს იმისი გაკეთება, რასაც ვერ ბედავს, რასიანაც შეგუბებია, ან მოარეგუბოვია იმ ადამიანთა უზარალებლის, ვინც უზალესი განათლების სფეროში საქმიანობს. თსუ – ყველაზე ძველი და დიდი უნივერსიტეტი საქართველოში – დიდი ხანია, აღარ არის ის სიორცე, რადაც იყო ჩაფიქრებული მისი დამარსებლების მიერ. პირველი რიგში, ეს ეტება უნივერსიტეტს, როგორც თავისუფალ სასწავლო, სამეცნიერო და მუშოქმედებითი სიორცეს. სამტოთია ხანიდან მოყოლებული, თსუ სხვადასხვა სახის ძალაუფლებრივი ექსპერიმენტების ადვილია. მის კონტროლსა და მართვზე ვერც ერთმა ხელისუფლებამ ვერ თვა უარი. უნივერსიტეტი „აოდერების“ არსებობა იმაზე მტყვევებს, რომ სახელმწიფო, მისი უზარაობის სასამარებრი უნივერსიტეტებს პოტენციურ საფრთხედ აღიქვამენ და მისი გაკონტროლება სურია. ვერც ერთმა ხელისუფლებამ

ვერ დათბო ეს სამართავი ბერტკტა ვერ გაიბედა რეალური ატბონობია. სტუდენტური თეთიმარეკილები, როგორც პოლიტიკური კარცის ტრამპლინი, ამავე მანკური წრის ნანილება. ისინი ახალი ან სახეცვლილი ძველი ნომენკლატურის სახით მოველინენ უზალეს სასწავ-

ლებლებს, არა როგორც სტუდენტთა ინტერესების დამცველები, არამედ მათი კონტროლისა თუ კონკრეტული პოლიტიკური ძალების ინსტრუმენტები. ესაა ერთგვარი პროვოცირებული კასტა.

ყოველივე ეს მძიმედ აისახება სასწავლო თუ სამეცნიერო-კვლევით

პროცესებზე. უნივერსიტეტი არათუ ვერ იძლევა სათანადო ცოდნას, არამედ მას თითქმის დაკარგულაც აქვს ამისი ნება. მატერიალური რესურსებში ხშირად უზაროდ და უზარალოდ იღვანება. მაშინ, როდესაც მრავალ სტუდენტს უშვამის სოციალურ და ეკონომიკურ სიღუბტარში უბნება

სწავლა და ცხოვრება. არ არსებობს საქარო სახელმძღვანელოები და ა.შ. სტუდენტური პროტესტი, უპირველეს ყოვლისა, ამ მანკურებების წინააღმდეგაა მომართული და დღესდღეობით ის ერთადერთი რეალური ძალაა, რომელსაც საქარო ნებაც აქვს და სიმტკიცე, რომ მისი

შეცვლა სცადოს. ცვლილებები კი ძირეულია საჭირო. რადიკალური და უკომპრომისო რეფორმების გარეშე თსუ-ს სრული განადგურება ემუქრება.

ამ სტუდენტების ფონზე როგორ გამოიყურება თანამედროვე ქართული აკადემიური სივრცე? ვგულისხმობ აკადემიურ პერსონალს. მის ზოგად სახეს. სად დგანან ისინი და სად სტუდენტები?

გავისენოთ თავად სიტყვა უნივერსიტეტის პირვანდელი მნიშვნელობა – *universitas magistrorum et scholarium* – „ლექტორთა და სტუდენტთა ერთობა“ (სიტყვასიტყვით, „ოსტატთა და შეგირდთა ერთობა“). ერთობაში ერთ აზრზე ყოფნა, რა თქმა უნდა, არ იგულისხმება. უნივერსიტეტი განსხვავებულ აზრთა, თეორიათა თუ პოზიციათა თავისუფალი სადისკუსიო სივრცეა, თავისი აკადემიური სტანდარტებითა და არგუმენტაციით. ამ ერთობის რღვევა ყველა სახის მანკიერების სათავეა.

ის, რაც თსუ-ში კანცლერის არჩევნებზე გამოჩნდა, პოლიტიკურ კრიმინალს უფრო ჰგავს, ვიდრე აკადემიურ პროცესს: უნივერსიტეტი, მისი რექტორატი, ადმინისტრაცია, აკადემიური საბჭო, სტუდენტური თვითმმართველობა – ძალაუფლებისთვის ბრძოლისა და ინტრიგების არენად მოგვევლინა. ასეთ დროს პროფესორის ნაწილი რექტორის სახელზე დებდა ერთგულების ფიცს, მეორე ნაწილი კი მისი მოწინააღმდეგეების ბანაკში იდგა. მხოლოდ ერთგულებმა დაიკავეს სტუდენტების მხარე, იმ ერთადერთი ძალის, რომელმაც გაბედა და ამ სამარცხვინო ფარსს საბურველი მოხადა.

ზოგადად თვალს თუ გადავაგლებთ საქართველოში არსებულ აკადემიურ გარემოს, ტრაგიზმის განცდა შეიძლება დაგვეუფლოს. ის

თითქოს თავისთვისაა, სამყაროსგან და მასში მიმდინარე პროცესებიდან ამოვარდნილი. მეცნიერება ამორტიზებულ ქარხანას ჰგავს, რომელსაც ფასადს უფერადებენ და მერე მის სუროგატულ ან დიდი ხნის ყადაღაგასულ პროდუქციას ურიცხვ უნივერსიტეტებში არაადეკვატურად მაღალ ფასებში ასაღებენ. უმაღლესი განათლება თანამედროვე საქართველოში ბიზნესია, რომელსაც „ბაზრის უხილავი ხელი“ არეგულირებს და უხარისხო პროდუქტით კვებავს სტუდენტებს. თუ რომელიმე უნივერსიტეტი ახერხებს და ამ წუნდებულ ნაწარმს ლამაზ ქალაქში ფუთავს, უკვე დიდ მიღწევად ითვლება. მაგრამ ამ მხრივაც გარღვევა მგონია სტუდენტური მოძრაობა, რომელიც იქით ჰკარნახობს პროფესორას იმ თემატიკას, რაც მათთვისაა საინტერესო და აქტუალური. ამდენად, ამ სტუდენტებისგან პროფესორებმაც უნდა ისწავლონ.

თვითმმართველობები – რეალურად რა ფუნქცია აქვს სტუდენტთა ორგანიზების ამ ფორმას?

თავისთავად სტუდენტურ თვითმმართველობაში, თუკი მას წარმომადგენლობითი და ერთგვარი პროფკავშირული ფუნქცია ექნება სტუდენტებისათვის, ცუდი არაფერია, მაგრამ საქართველოში თვითმმართველობა რეალურად პრივილეგირებულ ნომენკლატურად ჩამოყალიბდა, ან შეიძლება ასეთადაც იყო ჩაფიქრებული მისი შემოქმადნი ხელისუფლების მხრიდან. „ნაციონალური მოძრაობის“ მმართველობის დროს თვითმმართველობა პარტიულ-პოლიტიკური კარიერის ტრამპლინი იყო, ანუ, ფაქტობრივად, მას იგივე და უარესი ფუნქციებიც კი ჰქონდა, რაც კომკავშირს, – მხედველობაში მაქვს 2011 წელს თსუ-ში თვითმმართველობის ფი-

ზიკური ანგარიშსწორებები „ლაბორატორია 1918“ წევრებისა თუ სხვა არაპროსამთავრობოდ განწყობილი სტუდენტების მიმართ. როგორც ახლანდელი აქციების დროს გამოჩნდა, არც „ქართულ ოცნებას“ უთქვამს უარი სტუდენტური თვითმმართველობებით მანიპულაციის მანკიერ პრაქტიკაზე. ფორმა, რომლითაც დღეს სტუდენტური თვითმმართველობები არსებობს, მანკიერი წარსულის გადმონაშთია. ილიას უნივერსიტეტში, სადაც მე ვმუშაობ, იმ სტუდენტური თვითმმართველობისგან, რომელიც თავის თსუ-ელ კოლეგებს ედგა მხარში, არც ერთი სალი აზრი და ინიციატივა არ მინახავს. სამაგიეროდ, ისინი არ ერიდებიან ინტრიგანობას და შანტაჟს. სწორედ მათი აგორებულია ის სამარცხვინო და სრულიად პროვოკატორული აჟიოტაჟი, რომელიც ოქტომბრის ბოლოს ილიას უნივერსიტეტში ერთი სამეცნიერო კონფერენციის დროს მხატვარ ლია უკლებას ნახატის გამოფენას მოჰყვა. სამწუხაროა, რომ ახალგაზრდა ადამიანები ასეთი უსუფთაო გზებით ცდილობენ ყურადღების მიპყრობას და არ ეთაკილებათ ცხოვრების ოპსკურანტობით დანყება. თანაც იმ საოცრად ბევრი გონებაგახსნილი მათივე თანატოლის ფონზე, რომლებთანაც ლექციის ნასაკითხად თუ უბრალოდ სასაუბროდ მისვლა მიხარია. მაგრამ მთავარი დამნაშავე ამაში ძალაუფლების ის ორგანოებია, რომლებიც ახალგაზრდებს ძალაუფლების ილუზიით აცდუნებენ და რყვნიან.

ვასხენეთ სხვა სტუდენტური მოძრაობები. უმეტესმა მათგანმა აფიშირებულ მიზნებს ან ვერ მიაღწია, ან მათმა იდეამ ტრანსფორმაცია განიცადა. ბევრმა აქტივისტმა თავისი აქტივობა საშუალო ან საშუალოზე დაბალი რგოლის ჩინოვნიკობით დაასრულა და ა.შ.

■ სტუდენტური მოძრაობები, მათ შორის ისიც, რომელსაც მეც მივეკუთვნებოდი, იმ მიზეზით ვერ აღწევდნენ მიზანს, რომ ისინი ძალიან ბუნდოვანი და ხშირად სრულიად გაუაზრებელი იყო. ჩვენ გვამოძრავებდა პროტესტი, პროტესტი არსებული მყაყე რეალობის მიმართ. ეს უფრო ინსტიტუტური პროტესტი იყო. რაღაც გვანუხებდა, რომლისთვისაც სახელი ვერ დაგვერქმია.

თუ მეტისმეტად წინასწარმეტყველურ პასუხს არ გთხოვთ, თქვენი აზრით, რა პერსპექტივა ელის „აუდიტორია „115-ს“ და მის წევრებს?

სტუდენტური მოძრაობები, მათ შორის ისიც, რომელსაც მეც მივეკუთვნებოდი, იმ მიზეზით ვერ აღწევდნენ მიზანს, რომ ისინი ძალიან ბუნდოვანი და ხშირად სრულიად გაუაზრებელი იყო. ჩვენ გვამოძრავებდა პროტესტი, პროტესტი არსებული მყაყე რეალობის მიმართ. ეს უფრო ინსტიტუტური პროტესტი იყო. რაღაც გვანუხებდა, რომლისთვისაც სახელი ვერ დაგვერქმია. ამისათვის არც ინტელექტი გვექონდა საკმარისი, არც გამოცდილება, არც შორსმჭვრეტელობა. გვხიზლავდა ამბოხის იდეა, მაგრამ ბოლომდე არ ვიცოდით, რას ვუფანცდებოდით და რა გვსურდა მის სანაცვლოდ. ამიტომაც ვიქცით საზარბაზნე ხორცად „მამათა“ თაობის ხელში, რომელმაც ჩვენი თაობის გვამებზე დადგა ძალაუფლების სპექტაკლები. ხელისუფლებაში მოსულმა ჩემმა თაობამ ეს მანკიერება გადაიღო საკუთარი მამებისგან და თამაშიც ასე გაგრძელდა. სწორედ ჩემი თაობის შექმნილი „პატრიოტთა ბანაკები“ და თვითმმართველობები, რომელიც ფასადური სიყალბისა და ინდოქტრინაციის პოლიტიკის ნაწილი იყო.

რაც შეეხება „აუდიტორია 115-ს“, ჩემი დაკვირვებით, მთავარი ნიშანი, რაც მათივე წინამორბედი სტუდენტური მოძრაობებისგან განასხვავებდა, არის მენტალური წყვეტა: ისინი

სხვა ენაზე, სხვა თემებზე ლაპარაკობენ, გაცნობიერებული და გააზრებული აქვთ, საითკენ მიისწრაფიან, რას უპირისპირდებიან და როგორ წარმოუდგენიათ უკეთესი გარემო. მათი ენა არაა უაზრო შორისდებულებით დახუნძლული და თავისუფალია იმ ყალბი ფრაზებისა და იდიომებისაგან, რომლებიც ბოლო 28 წელია, უსასრულოდ გაისმის ქართულ პოლიტიკურ სივრცეში. მათ ფონზე კიდევ უფრო მძაფრად შეიგრძნობა ხრწნის სუნი, რომლითაც მთელი ქართული საზოგადოება გაჟღენთილი, თავისი ყალბი და თვალთმაქცური ღირებულებებით, მკვდარი სიტყვებითა და არაფრისმთქმელი შეძახილებით.

წარმოვიდგინოთ პერსპექტივა – ამგვარი აქტივობების პოლიტიკურ სიბრტყეში გადატანა, უფრო გამოკვეთილ პოლიტიკურ სხეულად ქცევა, დაზიანებს თუ პირიქით, არგებს ამ მოძრაობებს?

„აუდიტორია 115-ის“ თაობა საპროტესტო ბრძოლებში, სოლიდარობისა და თანადგომის გრძნობით იზრდება. ესაა პირველი თაობა, რომელსაც სოციალური ცნობიერება და მკვეთრად გამოკვეთილი სოციალური აქცენტები აქვს. თითოეული მათგანი ჩამოყალიბებული პიროვნებაა, თავისი მკაფიოდ ინდივიდუალური ნიშნებით. მიუხედავად ამისა, არაჩვეულებრივად ახერხებენ კოლექტიურ მუშაობას, ინდივიდუალური და არაჯოგური ერთსულოვნებით, როდესაც

საქმე პრინციპულ გადანყვეტილებას ეხება.

ეს ადამიანები თანაბარი უანგარობით მხარში უდგანან მალაროელებსა და ქარხნების მუშებს, მომსახურე პერსონალს და სოციალურად დაუცველებს. სოლიდარობა მათ არც წიგნებიდან უსწავლიათ და არც რომელიმე არასამთავრობო ორგანიზაციის ტრენინგებიდან, არამედ მათი პირადი გამოცდილებაა. ისინი ბუნებრივად თავისუფლები არიან სექსიზმისა და ჰომოფობიისაგან, რასიზმისა და შეუწყნარებლობის იდეოლოგიებისგან. მათში გასაოცრად მაღალია ეკოლოგიური ცნობიერება, არდანაგვიანება და ბუნებრივი გარემოს დაცვა მათში ინსტიტუტის დონეზეა მოცემული. ისინი იბრძვიან სამართლიანი და ჯანსაღი სოციალური გარემოსათვის, არაიერარქიული და მრავალბიანი საზოგადოებისათვის, რომელშიც დემოკრატია უმრავლესობის დიქტატურას არ ნიშნავს. ჩემი შთაბეჭდილებით, საქართველოში, ერთსაუკუნოვანი პაუზის შემდეგ, ახალი და ანგარიშგასაწიფი, რეალურად მემარცხენე ძალა იბადება.

მიუხედავად იმისა, რომ ეს მოძრაობა ამჟამად მხოლოდ ფეხს იდგამს, მასში უკვე შესამჩნევია რევოლუციური პოტენციალი, როგორც სოციალური, ასევე პოლიტიკური და მენტალური თვალსაზრისით. თუ ისინი ამ პოტენციალს გაზრდიან და სწორად გამოიყენებენ, საქართველოში „აუდიტორიების“ რევოლუცია გარდაუვალი იქნება და ეს პირველი რეალური რევოლუციური ცვლილება იქნება საქართველოს უახლეს ისტორიაში, რომელიც საქართველოს პოსტსაბჭოურობის მოწადიებული წრიდან გამოიყვანს. ■

ესაუბრა ზურაბ ვარდიანიშვილი

რა სურთ სტუდენტებს

სტუდენტური მოძრაობა „აუდიტორია 115“ ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მარტში ჩამოყალიბდა. მოძრაობაში გაერთიანებულმა სტუდენტებმა მიზნად სისტემური ცვლილებები დაისახეს.

სალომე გორგოძე

„აუდიტორია 115-ის“ სამუშაო შეხვედრა თსუ-ში, მარტი 2016 წ.

ფოტო: სურენ ავალიანი

თსუ-ის პირველი კორპუსის 115-ე აუდიტორიაში სტუდენტები ნელ-ნელა იკრიბებიან. აუდიტორია თანდათან ივსება. ზოგი სკამზე ზის, ზოგიც – იატაკზე. სტუდენტური მოძრაობა „აუდიტორია 115“ მორიგ სამუშაო შეხვედრას მართავს. დღევანდელი შეხვედრის „მოდერატორი“ მოძრაობის ერთ-ერთი წევრი

თორნიკე შევარდნაძეა. თორნიკე მაგიდასთან ზის. მის უკან დაფაა. დაფაზე ცარცით წერია „ავტონომია უნივერსიტეტს!“, – ფრაზა, რომელსაც ყველაზე ხშირად სკანდირებდნენ სტუდენტები მარტში გამართული საპროტესტო აქციების დროს. დღევანდელ შეხვედრაზე სტუდენტები უნივერსიტეტის აკადემიური საბჭოსა და

რექტორის არჩევის წესზე მსჯელობენ. თორნიკე ფურცელზე იმ სტუდენტების გვარებს ინიშნავს, რომლებსაც სიტყვით გამოსვლა და აზრის გამოხატვა სურთ. „რეგლამენტი 2-3 წუთი“, – ეუბნება ტრიბუნასთან გამოსულ სტუდენტს. ხანგრძლივი საუბარი და მსჯელობა მათი შეხვედრებისთვის უცხო არ არის.

„აუდიტორია 115“ გადაწყვეტილების მიღებისას პირდაპირი დემოკრატიის პრინციპით ხელმძღვანელობს. „როცა ამ აუდიტორიაში პირველად შემოვედით, ასზე მეტი სტუდენტი ვიყავით, ყველას თავისი აზრი ჰქონდა. გადავწყვიტეთ, თითო სტუდენტს თითო ხმა ჰქონოდა, ვისაც სურვილი ჰქონდა, აზრი გამოეთქვა, მიღებული გადაწყვეტილებისთვის კი კენჭი გვეყარა. ამან გაამართლა. მას შემდეგ ყველა საკითხის გადაწყვეტისას ამ პრინციპით ვხელმძღვანელობთ“, – ამბობს თორნიკე შევარდნაძე.

იგი გადაწყვეტილების მიღების ამ მეთოდს მოძრაობის სუსტ და იმავდროულად ძლიერ მხარედ განიხილავს. მთავარ პრობლემად დროის ფაქტორს ასახელებს. თუმ-

ცა, მისი თქმით, მეორე მხრივ, გადაწყვეტილების მიღების ეს ფორმა სტუდენტებში თანამონაწილეობის განცდას ბადებს, თითოეული წევრი თანაბარ პასუხისმგებლობას გრძნობს, რაც ერთმანეთის მიმართ ნდობასა და ურთიერთპატივისცემას განაპირობებს.

სანამ აქ შეკრებილი სტუდენტები თავიანთ თავს „აუდიტორია 115-ს“ წევრებად მოიხსენიებდნენ და უნივერსიტეტის 115-ე აუდიტორიაში სამუშაო შეხვედრებს რეგულარულად გამართავდნენ, იყო 7 მარტის საპროტესტო აქცია.

სტუდენტური პროტესტი თსუ-ში

„არა სტუდენტური თვითმმართველობის პრივილეგიებს!“, – ამ მოთხოვნით, 7 მარტს თსუ-ის პირ-

ველი კორპუსის ეზოში სტუდენტებმა საპროტესტო აქცია გამართეს. აქციას რამდენიმე მიზეზი ჰქონდა.

სტუდენტების პროტესტი თსუ-ის სტუდენტური თვითმმართველობისთვის ბაკურიანში ტრენინგების დასაფინანსებლად უნივერსიტეტის ბიუჯეტიდან გამოყოფილმა 24 600 ლარმა გამოიწვია. სტუდენტები მიიჩნევენ, რომ უნივერსიტეტის მცირე ბიუჯეტის პირობებში, ტრენინგისთვის გამოყოფილი თანხა არამიზნობრივი იყო. გარდა ამისა, აქციაზე შეკრებილი სტუდენტები უნივერსიტეტის კანცლერის (ადმინისტრაციის ხელმძღვანელის) თანამდებობაზე გიორგი გაფრინდაშვილის კანდიდატურის წარდგენას აპროტესტებდნენ. მიზეზად

ცხოვრება 1918

სტუდენტური მოძრაობა „ლაბორატორია 1918“ 2011 წლის აპრილში ჩამოყალიბდა. მოძრაობა უნივერსიტეტში შექმნილი მდგომარეობით უკმაყოფილო სტუდენტებს აერთიანებდა, რომლებიც „სისტემური ცვლილებებისთვის“ იბრძოდნენ. სოციალ-დემოკრატები, ანარქისტები, ნეომარქსისტები, ფემინისტები, – მოძრაობაში სხვადასხვა იდეისა და შეხედულების მქონე სტუდენტები იყვნენ გაერთიანებულები. არ ჰყავდათ ლიდერები, როგორც თავად ამბობდნენ, მოძრაობაში „ჰორიზონტალური პრინციპი იყო, რაც ჯგუფის ყველა წევრის თანაბარ პასუხისმგებლობას გულისხმობდა“.

მოძრაობის ჩამოყალიბებას თსუ-ის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტზე შექმნილმა დაძაბულმა მდგომარეობამ შეუწყო ხელი. აპრილში სტუდენტური გაერთიანება „თარგმნეს“ პრეზენტაციაზე, რომელიც სასწავლო მასალის ქართულ ენაზე თარგმნის პრობლემას შეეხებოდა, გაერთიანების მხარდამჭერებსა და თვითმმართველობის წევრებს შორის ფიზიკური დაპირისპირება მოხდა. რამდენიმე დღეშივე უნივერსიტეტის მეორე კორპუსის წინ სტუდენტებმა ძალადობის წინააღმდეგ საპროტესტო აქცია გამართეს.

2012 წლის სექტემბერში ციხის კადრების სკანდალის

დროს, „ლაბორატორია 1918“ სტუდენტური აქციების ერთ-ერთი ყველაზე აქტიური ორგანიზატორი იყო.

„ლაბორატორიის მიზანი სტუდენტებში მასობრივი კონფორმიზმის დაძლევა იყო. ვფიქრობ, ეს მიზანი დღეს მიღწეულია, სულ მცირე, საუნივერსიტეტო დონეზე მაინც. როდესაც ჩვენ ვინცეხდით ბრძოლას, მაშინ სრულიად სხვა საზოგადოებრივ განწყობებთან, პოლიტიკურ სისტემასთან, ძალაუფლებრივ ჯგუფებთან გვექონდა საქმე, დღეს ვითარება ამ მხრივ ძალიან შეცვლილია. აზრის გამოხატვა და პროტესტი ქვეყანაში დღეს პროგრესის ნაწილად მიიჩნევა“, – ამბობს „ლაბორატორია 1918-ის“ წევრი ალექსანდრა აროშვილი.

მისი აზრით, მოძრაობის ძლიერი მხარე პრობლემის საფუძვლიანი გააზრება იყო, რაც მოძრაობის წევრებს ეხმარებოდა ისეთი მასშტაბის პრობლემები დაენახათ, როგორებიცაა: სოციალური უთანასწორობა, ნეოლიბერალიზმი, პოსტსაბჭოთა კაპიტალიზმი.

ალექსანდრა აროშვილის თქმით, მიუხედავად იმისა, რომ ჯგუფი სტრუქტურული პრობლემების გამო დაიშალა, მან არაფორმალურად განაგრძო არსებობა, იმ მოძრაობების სახით, რომლებიც „ლაბორატორიის“ შემდეგ ჩამოყალიბდნენ.

კი განმარტავდნენ, რომ გაფრინდაშვილი 2011-2012 წლებში, როცა სტუდენტებზე ფიზიკური ძალადობის ფაქტები მოხდა, ადმინისტრაციის თანამშრომელი იყო და თვითმმართველობის სასარგებლოდ მოძალადე სტუდენტებს ხელს აფარებდა. სტუდენტები ეჭვობდნენ, რომ მისი კანცლერად არჩევის შემთხვევაში, თვითმმართველობის პრივილეგია შენარჩუნდებოდა და უნივერსიტეტის თანხის არამიზნობრივი ხარჯვაც გაგრძელდებოდა.

აქციის შემდგომ რექტორსა და აკადემიური საბჭოს წევრებთან შეხვედრაზე სტუდენტების კითხვის პასუხად, იყვნენ თუ არა უნივერსიტეტში სახელმწიფო უშიშროების თანამშრომლები, ე.წ. „ოდეერები“, რექტორმა ვლადიმერ პაპავამ აღნიშნული ინსტიტუტის არსებობა დაადასტურა. მომდევნო აქციებზე სტუდენტების მოთხოვნებს, გაფრინდაშვილის კანდიდატურის მოხსნისა და თვითმმართველობის რეფორმის საკითხს, ე.წ. „ოდეერების“ შესახებ გამოძიების დაწყების მოთხოვნაც დაემატა.

16 მარტს „აუდიტორია 115-ის“ სტუდენტებმა მანიფესტი გამოაქვეყნეს და სასწავლო პროცესის აღდგენის მიზნით, აუდიტორია დატოვეს, სადაც ექვსი ლამის განმავლობაში იმყოფებოდნენ. სწორედ ამ მანიფესტით ამცნეს მათ საზოგადოებას, მოძრაობა „აუდიტორია 115-ის“ დაარსების შესახებ, რომელიც, მათი თქმით, განათლების სისტემის რეფორმის ფუნდამენტური ნაწილი უნდა გამხდარიყო.

„ძირეული ცვლილებების გატარება შეუძლებელია კლანების მიერ მართულ უნივერსიტეტში. ამიტომ ამ დროისათვის ჩვენი მთავარი, რადიკალური მოთხოვნაა: არა ცალკეული თანამდებობის პირების

გადაყენება, არამედ მთლიანად აკადემიური საბჭოს დაშლა, მისი სტრუქტურისა და არჩევის წესის რეორგანიზება, როგორც ფუნდამენტური და პროგრესული ცვლილებების უპირველესი წინაპირობა. მოხდეს თვითმმართველობის სასწრაფო რეორგანიზაცია, განათლების შესახებ კანონში ცვლილების შეტანის გზით; საკანონმდებლო ცვლილებები, აკადემიური საბჭოს გარდა, უნდა შეეხოს რექტორისა და სენატის ინსტიტუტებს.

ამასთანავე, ჩვენ ვითხოვთ საგანმანათლებლო სივრცის სრულგათავისუფლებას ე.წ. „ოდეერებისგან“, – წერდნენ სტუდენტები მანიფესტში.

29 მარტს სტუდენტური თვითმმართველობის შვიდმა წევრმა რექტორის გადადგომის მოთხოვნით შიმშილობა დაიწყო, მათ მიაჩნდათ, რომ რექტორმა უნივერსიტეტში განვითარებულ მოვლენებს თავი ვერ გაართვა. ამავე დღეს „აუდიტორია 115-ის“ სტუდენტებმა განცხადება გაავრცელეს და უნივერსიტეტში გარდამავალი პერიოდის გამოცხადება მოითხოვეს.

მეორე დღეს თსუ-ის აკადემიურმა საბჭომ დააკმაყოფილა თსუ-ის რექტორის, ვლადიმერ პაპავას განცხადება 1 მაისიდან თანამდებობიდან გადადგომის შესახებ. რაც შეეხება აკადემიური საბჭოს უფლებამოსილებას, 1 აპრილს „აუდიტორია 115-ის“ სტუდენტებთან შეხვედრის შემდეგ ცნობილი გახდა, რომ საბჭო თანახმაა, უფლებამოსილება 15 მაისს შეუნყდეს. 20 აპრილს რექტორის მოვალეობის შემსრულებლის არჩევნები გაიმართება. „უმაღლესი განათლების შესახებ“ კანონის თანახმად, მას ირჩევს უნივერსიტეტის აკადემიური ან სამეცნიერო თანამდებობის მქონე ყველა პირი, რომელსაც დო-

ქტორის ან მასთან გათანაბრებული აკადემიური ხარისხი აქვს.

„აუდიტორია 115-ის“ სტუდენტები განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროსთან თანამშრომლობენ და თვითმმართველობის რეფორმის, აკადემიური საბჭოსა და რექტორის არჩევის წესის შესახებ კანონში შესატან ცვლილებებზე მუშაობენ.

**„ავტონომია უნივერსიტეტს!“
– ბრძოლა სისტემური რეფორმებისთვის**

„მოდრაობის ყველა წევრი აცნობიერებს, რომ გარდაქმნებისთვის ბრძოლა ძალიან რთულია. არც პერმანენტული აქციები იყო მარტივი, მაგრამ რეალურად უფრო რთული ეტაპი – რუტინული შრომა წინ გვაქვს. ჩვენზე დამოკიდებული, მოლაპარაკებების პროცესში როგორ მტკიცედ დავდგებით ამ იდეების განხორციელების სადარჯოზე“, – ამბობს მოძრაობის წევრი ოთო კობახიძე.

„აუდიტორია 115-ის“ წევრები ამბობენ, რომ მთავარი მიზანი უნივერსიტეტში სისტემური ცვლილებებია. ერთ-ერთი ასეთი ცვლილება თვითმმართველობის რეფორმის საკითხს გულისხმობს.

„აუდიტორია 115-ის“ სტუდენტების აზრით, თვითმმართველობის არსებული სისტემა სრულიად უნდა გარდაიქმნას, რაც თვითმმართველობის ფუნქციად მხოლოდ წარმომადგენლობით საბჭოებში მუშაობას გულისხმობს. ამასთანავე, თვითმმართველობამ უნდა გააუქმოს პრეზიდენტის ინსტიტუტი და დეპარტამენტები. რაც შეეხება სტუდენტების საუნივერსიტეტო ცხოვრებას, უნდა შეიქმნას მათთვის გამოყოფილი დაფინანსების საგრანტო-საკონკურსო კომისია, რათა თანხა გამოიყენონ თავისუ-

ფალმა კლუბებმა, რომლებიც თავად დაგეგმავენ სხვადასხვა სტუდენტურ აქტივობას. სტუდენტებმა თავიანთი ხედავა განათლებისა და მეცნიერების მინისტრს უკვე გააცნეს. თავის მხრივ, განათლების სამინისტრო მზადაა, სტუდენტებთან თანამშრომლობით თვითმმართველობის რეფორმის კანონ-პროექტი შეიმუშაოს და მასამდე დაამტკიცოს, თვითმმართველობის არჩევნების ახალი რეგულაციით გასამართად.

„აუდიტორია 115-ის“ სტუდენტებს აქციების მიმდინარეობისას სოლიდარობა გამოუცხადეს სხვადასხვა უნივერსიტეტის სტუდენტებმა და პროფესორებმა, არასამთავრობო ორგანიზაციებმა, მუშებმა. ამგვარ სოლიდარობას მოძრაობის წევრი ოთო კობახიძე იმით ხსნის, რომ მოძრაობაში შემავალი ჯგუფები წლების გან-

მავლობაში თავად უცხადებდნენ სოლიდარობას „საზოგადოების უფლებააყრილ ნაწილს“, – მუშებს, მალაროელებს, რკინიგზელებს, მე-შახტეებს.

„მათ დაინახეს რომ ეს პროტესტი არის ძალიან გულწრფელი, მიმართულია არა კონკრეტული ადამიანების წინააღმდეგ, არამედ ორიენტირებულია სისტემურ გარდაქმნებზე, რომელმაც უნივერსიტეტში უნდა მოიტანოს მეტი დემოკრატია, აკადემიური თავისუფლება, უნივერსიტეტის ავტონომია. ცხადია, ამით დაინტერესებულია ყველა, ვისაც ქვეყნის განვითარება უნდა“, – ამბობს ოთო კობახიძე.

მოძრაობის წევრის, ლევან ლორთქიფანიძის განმარტებით, როდესაც სტუდენტები უნივერსიტეტის ავტონომიას მოითხოვენ ამაში ოთხი ძირითადი საკითხი იგულისხ-

მება – აკადემიური თავისუფლება, აკადემიური ხარისხი, ფინანსური დამოუკიდებლობა და მმართველობის დემოკრატიული სისტემა. „ამ ოთხი კომპონენტიდან რომელიმე თუ არ სრულდება, უნივერსიტეტში ავტონომიაზე საუბარი ზედმეტია“, – ამბობს ის.

ლევან ლორთქიფანიძე მიიჩნევს, რომ სტუდენტური მოძრაობისთვის ერთ-ერთი მთავარი გამოწვევა ამ ეტაპზე ისაა, რომ მოძრაობის რომანტიზება არ მოხდეს, განვითარებული მოვლენები გადაჭარბებით არ შეაფასონ და სტუდენტებს შორის მოტივაცია არ ჩაქრეს.

გამოწვევად მიიჩნევს იმასაც, რომ გარკვეული პოლიტიკური ძალები სტუდენტების რომელიმე პოლიტიკურ პარტიაზე მიკუთვნებით მათ დისკრედიტაციას ცდილობენ, რადგან მისი თქმით, მსგავსი იარაღების მიკერებით, გულწრფელ მუხტს,

ნახიჩევანის ქალები

„თარგმნეს“ მოვლენები იყო დასაწყისი ჩემი თაობის სტუდენტური პროტესტის. ამ ამბებიდან ერთი წლის შემდეგ 2012 წლის მაისში სტუდენტებმა „ნარინჯისფერი კლუბი“ ჩამოვყალიბეთ“, – ამბობს ოთო კობახიძე.

მოძრაობა მაშინ შეიქმნა, როცა სტუდენტური თვითმმართველობის არჩევნები ახლოვდებოდა. მოძრაობის წევრებმა თვითმმართველობის არჩევნებში მონაწილეობა გადაწყვიტეს, რომ „სისტემა მხოლოდ გარედან არ გაეკრიტიკებინათ“ და როგორც დამოუკიდებელმა კანდიდატებმა, ისე მიიღეს მონაწილეობა. მოძრაობის ფერად ნარინჯისფერი აირჩიეს, ამიტომ „ნარინჯისფერი კლუბი“ შეარქვეს.

ოთო კობახიძე ამბობს, რომ მოძრაობის მთავარი ფასეულობა პლურალიზმი იყო. სტუდენტებს სურდათ, საუნივერსიტეტო საზოგადოებისთვის ეჩვენებინათ, რომ უნივერსიტეტში არსებობდნენ კრიტიკულად მოაზროვნე სტუდენტები, რომლებიც ცვლილებებისთვის იბრძოდნენ.

არჩევნებში სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერე-

ბათა ფაკულტეტის მეორე კურსზე დამოუკიდებელმა კანდიდატებმა გაიმარჯვეს, – „მერე შიდა საფაკულტეტო თვითმმართველობის სხდომებზე ვცდილობდით პროგრესული მოთხოვნების დაყენებას, გამომდინარე იქიდან, რომ 4 კანდიდატი ვიყავით 16-ის წინააღმდეგ, ეს ძალიან რთული იყო. ჩვენი მეგობრები, რომლებიც უფრო რადიკალურად იყვნენ განწყობილი სისტემის მიმართ, არჩევნებში მონაწილეობის გამო გვაკრიტიკებდნენ. ჩვენც რადიკალურად ვიყავით განწყობილი და არ მოგვწონდა ეს სისტემა, მაგრამ ბრძოლის მეთოდები განსხვავებული იყო. თუმცა მგონია, რომ ჩვენ შევქმენით მაშინ კრიტიკული განწყობა და სტუდენტური პროტესტი სწორი მიმართულებით წარმართეთ“.

შექმნიდან რალაც პერიოდის განმავლობაში სტუდენტები აქტიურად მართავდნენ შეხვედრებს, საუბრობდნენ უნივერსიტეტის სისტემაში არსებულ ხარვეზებზე, თუმცა შემდგომ, როგორც ოთო კობახიძე იხსენებს, „ზოგადად სტუდენტური პროტესტი მინელდა“.

რომელიც სტუდენტებს ამოძრავებს შესაძლოა ჩრდილი მიადგეს.

„აუდიტორია 115-ის“ წევრები საპროტესტო აქციების დროს ხაზგასმით აცხადებდნენ, რომ მათი მოძრაობა აპარტიული იყო და სხვადასხვა პოლიტიკურ ძალას მოუწოდებდნენ სტუდენტების პროტესტი პირადი ინტერესებისათვის არ გამოეყენებინათ, თუმცა საზოგადოების ნაწილში კითხვას ბადებდნენ მოძრაობის ის წევრები, რომლებიც გარკვეულ პოლიტიკურ ძალასთან ასოცირდებოდნენ.

ამასთან დაკავშირებით მოძრაობის წევრები ამბობენ, რომ ნებისმიერ ინიციატივას მოძრაობაში დეტალური განხილვის, მსჯელობისა და ანალიზის შემდეგ იღებენ. ასე რომ, ფაქტობრივად, მინიმალურია იმის ალბათობა, რომ სტუდენტური პროტესტი რომელიმე პოლიტიკურმა ძალამ სათავესოდ გამოიყენოს.

„ჩვენ არ ვიკადრებთ ადამიანების სეგრეგაციას და სტიგმატიზაციას იმის გამო, რომ ისინი რომელიმე

პარტიის წევრები იყვნენ ან ახლაც არიან. მათ განვიხილავ, როგორც უნივერსიტეტსა და განათლების სისტემაში გარდაქმნისთვის მებრძოლ ადამიანებს. ცხადია, მათ რაღაც ინტერესები შეიძლება ჰქონდეთ, მაგრამ სწორედ ამისთვის არსებობს საერთო კრება, რომელიც ძალიან გაფაციცებულია მსგავს საკითხებზე“, – ამბობს ლევან ლორთქიფანიძე.

თსუ-ის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პროფესორი სერგი კაპანაძე მიიჩნევს, რომ სტუდენტური მოძრაობა „აუდიტორია 115-ის“ ძლიერი მხარე გულწრფელი სტუდენტები არიან, რომლებიც უნივერსიტეტში რეფორმებს მოითხოვენ.

სუსტ მხარეებზე საუბრისას კი აღნიშნავს, რომ მოძრაობის ყველა წევრს არა აქვს გააზრებული, თუ რა უნდა გააკეთონ სამომავლოდ, – „იოლია დანგრევა, გაცილებით რთულია აშენება, მით უმეტეს, ისეთ რთულ ვითარებაში, როგორც ახლა თსუ-შია შექმნი-

ლი. ასევე სუსტი მხარეა ის, რომ აუდიტორიაში არიან ადამიანები, რომელთაც ან პოლიტიკური, ან პარტიული დღის წესრიგი აქვთ. მე არც ამაში ვხედავ დიდ პრობლემას, თუმცა, ზოგადად, მოძრაობის რეპუტაციისთვის კარგი არ არის“.

კაპანაძე მიიჩნევს, რომ მოძრაობა პოზიტიურ როლს თამაშობს თსუ-ში მიმდინარე მოვლენებში, სწორედ ამიტომ მან არსებობა უნდა გააგრძელოს და სისტემური რეფორმების მისაღწევად კიდევ უფრო გააქტიურდეს, რადგან „მცირე, კოსმეტიკური ცვლილებები“ უნივერსიტეტში არაფერს შეცვლის.

თსუ-ის სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორის, სალომე დუნდუას თქმით, უნივერსიტეტში დღეს განვითარებული მოვლენები ლოგიკური გაგრძელებაა იმისა, რაც აქამდე ხდებოდა. სტუდენტურმა მოძრაობამ დღის წესრიგში დააყენა ის სისტემური პრობლემები, რომლებიც უნივერ-

სტუდენტები განათლების პოლიტიკის წინააღმდეგ

2015 წლის 14 სექტემბერს სასწავლო წელი სტუდენტების პროტესტით დაიწყო. სტუდენტთა ნაწილი სასწავლო წლის დაწყებასთან დაკავშირებით, უნივერსიტეტის პირველი კორპუსის წინ გამართულ ღონისძიებაზე ტრანსპარანტებით მივიდა და განათლების პოლიტიკა გააკრიტიკა.

სტუდენტები უნივერსიტეტში არსებულ პრობლემებს აპროტესტებდნენ. რექტორის, ვლადიმერ პაპავას პასუხისმგებლობის საკითხიც დააყენეს და უნივერსიტეტში რეფორმების საჭიროებაზე დაიწყეს საუბარი. მათი თქმით, უნივერსიტეტში შენარჩუნებულნი იყვნენ ძველი სისტემის წარმომადგენლები, რომლებიც დანაშაულს სჩადიოდნენ. აქციაზე სტუდენტებმა პირდაპირი საბიუჯეტო დაფინანსება მოითხოვეს, – „სასწავლო წლის დაწყებასთან დაკავშირებით უნი-

ვერსიტეტში იმყოფებოდა განათლების მინისტრი და ეს მოთხოვნა სწორედ მისკენ იყო მიმართული. მისგან ვითხოვდით პასუხს, თუმცა მან ისე დატოვა უნივერსიტეტი, რომ სტუდენტებს არ შეგვხვედრია“, – იხსენებს თსუ-ის იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტი ირაკლი კუპრაძე.

„სტუდენტები განათლების პოლიტიკის წინააღმდეგ“ – მოძრაობის წევრები პერმანენტულად მართავდნენ შეხვედრებს და განათლების ახალ, სასურველ სისტემაზე მსჯელობდნენ. მოძრაობა ღიად აკრიტიკებდა სტუდენტურ თვითმმართველობას, სწორედ მათ გამოითხოვეს და მიმდინარე წლის 2 მარტს გაასაჯაროვეს მონაცემები თვითმმართველობის მიერ ბაკურიანის ტრენინგისთვის გახარჯული თანხის შესახებ, რაც 7 მარტის აქციის ერთ-ერთი მიზეზი გახდა.

„ლაბორატორია 1918“-ის
აქცია თსუ-ს წინ, 2012 წ.

ფოტო: ჯორჯი ბოლუა

სიტუტში წლების განმავლობაში არსებობდა.

დუნდუას აზრით, დადებითი ფაქტორია ის, რომ „აუდიტორია 115-ში“ გაერთიანებულები არიან აბსოლუტურად განსხვავებული სტუდენტები, სხვადასხვა ღირებულების, პოლიტიკური მრწამსისა თუ ფასეულობების ადამიანები. მისი თქმით, იმ პირობებში, როდესაც მოძრაობას არ ჰყავს გამოკვეთილი ლიდერი და პასუხისმგებლობას თითოეული წევრი თანაბრად ინაწილებს, სტუდენტები თანმიმდევრულად მიჰყვებიან თავიანთ იდეებს.

„ფაქტია, რომ უნივერსიტეტში ვითარება ძალიან დაძაბულია, შეიძლება ითქვას, გაურკვეველი. რექტორი გადადგა, არ გვყავს კანცლერი, ძალიან მელე დაიმლე-

ბა აკადემიური საბჭო, და რა იქნება ამის შემდეგ? ასეთ ვითარებაში, როგორც იტყვიან, „მღვრიე წყალში“ ბევრი შეეცდება, რაღაც სარგებელი ნახოს. დღეს მოძრაობის მთავარი გამოწვევა სწორედ ისაა, რომ არ დაკარგონ ის იდეა, რომლისთვისაც იბრძვიან, ამის გარკვეული საფრთხეები შეიძლება არსებობდეს. პრობლემების ერთ ეტაპზე მოგვარება არ ნიშნავს, რომ ბოლომდე ყველაფერი მოგვარდება, მუდმივი მეთვალყურეობა აუცილებელია“, – ამბობს სალომე დუნდუა.

აღსანიშნავია, რომ სტუდენტური პროტესტი 7 მარტის აქციით არ დაწყებულა. თსუ-ის პირველი კორპუსის ეზოსთვის სტუდენტური აქციები უცხო არ არის. წლების განმავლობაში თსუ-ში არსებობდნენ

სტუდენტური მოძრაობები, რომლებიც სხვადასხვა დროს სხვადასხვა ფორმით უნივერსიტეტში არსებულ პრობლემებს აპროტესტებდნენ, მართავდნენ აქციებს, სამუშაო შეხვედრებს. დღეს „აუდიტორია 115-ის“ წევრებს შორის ბევრია ისეთი სტუდენტი, რომელიც წლების განმავლობაში სხვადასხვა სტუდენტურ მოძრაობაში იყო გაერთიანებული. სტუდენტები ამბობენ, რომ ეს მათთვის სისტემასთან ბრძოლის ღირებული გამოცდილება იყო. ეს დაეხმარათ, დღეს კიდევ უფრო მეტი მოტივაციით იბრძოლონ საუნივერსიტეტო სივრცეში სისტემური გარდაქმნისთვის, რაც, თავის მხრივ, უნივერსიტეტს ავტონომიას მოუტანს, ხოლო სტუდენტებს ხარისხიანი განათლების შესაძლებლობას მისცემს. ■

#აპოლონიანიპროტესტები

სოფო ავციური

„აპოლონიანი 115“ ისევე ეწოდა, 4 მარტის აქციის კოორდინატორები

მხოლოდ სტუდენტებს შესწევთ ძალა, მანიქერებისგან განმინდონ ეს ქვეყანა – ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის ლექტორმა, გიორგი მისურაძემ, 11 მარტს აუდიტორია 115-ის სტუდენტებს თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის შენობაში მიმართა. სტუდენტური პროტესტი, რომელიც სტუდენტური თვითმმართველობის მიერ თანხის არამიზნობრივ ხარჯვას და კანცელერის კანდიდატად გიორგი გაფრინდამიძელის წარდგენას უკავშირდებოდა, წელ-წელა სისტემური ცვლილებების მოთხოვნისკენ გადაიზარა. „აპოლონიანი უნივერსიტეტს“, აკადემიური თვისუფლებად უნივერსიტეტს“, – ამ წარწერებით და შესახილებით სტუდენტები ცდილობდნენ, ეთქვათ, რომ მათი მიზანი არა კონკრეტული პირების წინააღმდეგ ბრძოლა, არამედ სისტემის წერეთაა.

შემდეგ იყო „აუდიტორია 115“. ალბათ, საქართველოში ერთ-ერთი დიდი სტუდენტური პროტესტის სიმბოლოა. აუდიტორია, რომლის დავაზეც რამდენიმე დღე სტუდენტების სახელები და გვარი მოხვედრილობდა, სტუდენტების, რომლებიც აქ ღამეს ათედღიან და ერთმანეთის მხარს უმაგრებდნენ.

15 მარტს „აუდიტორია 115-ის“ სტუდენტების აქციის პარალელურად, თსუ-ის ეზოში თვითმმართველობის მიერ ორგანიზებულ კონტრაქტაზე უნივერსიტეტის რექტორის, ულანდორ პაპავას გადადგომა მოითხოვეს. ამის შემდეგ რამდენიმე დღე შენობა აუდიტორიის წევრების გარდა, თვითმმართველობას და მათ მხარდამჭერებს ჰქონდათ დაცეზებული.

სტუდენტური მოძრაობის აქტიური 16 მარტის ღამეს, „მინილექსი 115-ის“ საჯარო კითხვით, თსუ-ის ეზოში დასრულდა: „ყველა სტუდენტი და პროფესორი თანასწორია!“ ავტონომია უნივერსიტეტს „აუდიტორია 115“

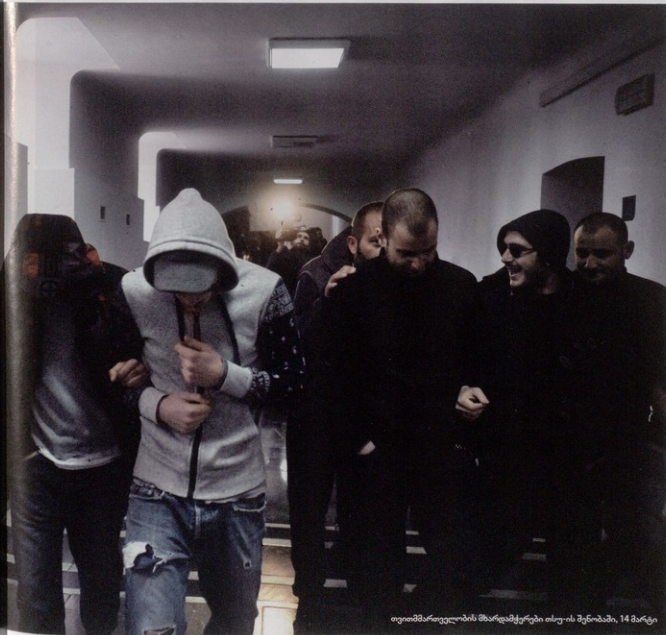
„ჩვენი ბრძოლა ამით არ სრულდება, ეს დიდი სტუდენტური მოძრაობისა და მნიშვნელოვანი ცვლილებების დასაწყისია“. სტუდენტები სისტემის წინააღმდეგ დღესაც განაგრძობენ ბრძოლას. აუდიტორია 115“ კი, ალბათ, მნიშვნელოვანი ცვლილებების სიმბოლო გახდება.

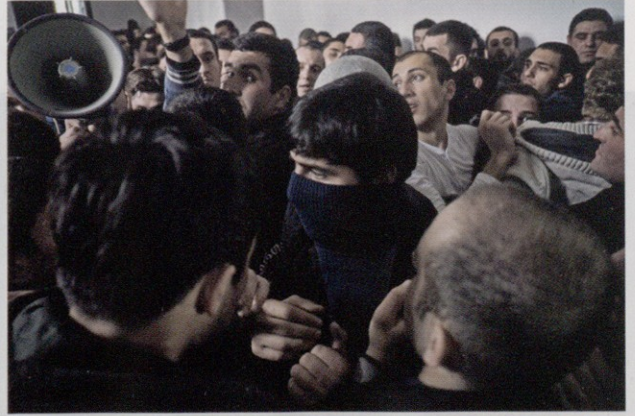

14 მარტს თსუ-ის ეზოში პოლიციის კორდონი ორ სტუდენტურ ჯგუფს შეეშვა. ერთ მხარეს „აუდიტორია 115“, მეორე მხარეს კი თვითმმართველობის მხარდამჭერები იდგნენ

ფოტოგრაფების მხარდაჭერაში მთავარ სურბაში, 14 მარტი

„საუდიტორია კ15-ის“ მხარდამჭერების ნაწილი სტუდენტებს სოლიდარობას ქუჩიდან უცხადებდნენ, მათ პოლიცია თს-უ-ის შენობაში არ უშვებდა

თეიმურაზელოზის მხარდაჭერები თსუ-ის რექტორის ოთახში შექრამდე

ოპოზიციონერების მხარდამხრები რასდენიმე მყარდამხრის შემდეგ
ვლადიმერ პაპუას რაიონში მუკრჩენ და მისი ცეცხლეგონა მოახლოვდა

„აუდიტორია 115-ის“ სტუდენტები პოლიციას მოუწოდებენ, შენობაში მათი მხარდამჭერები შემოუშვან. 16 მარტი, 23:00.

16 მარტი, „აუდიტორია 115“-ის სტუდენტები მანიფესტი №115-ის გაცნობის შემდეგ

აქციების დასრულების შემდეგ, 19 მარტს „აუდიტორია 115“ პირველად შეიკრიბა. სტუდენტებმა სამომავლო გეგმებზე ისაუბრეს

ეროვნული ბიბლიოთეკის ემიგრაციის დარბაზი და ლევილის ბიბლიოთეკის მომავალი

გიორგი კეკელიძე

ასე ფრთხილი პარიზის აერო-პორტი არ მინახავს. დამფრთხალი არა – ფრთხილი. მსოფლიოს ახალმა და ჯერ ვერმორჩენილმა ჭირმა ადამიანების სახეებს სხვა ჩრდილი მიაწება – გაურკვეველობის, ცოტა უნდობლობის, გაოცების ჩრდილი. მოსალოდნელი უბედურებით გაოცების. თითქოს ყველა წამი იმაზე ძვირფასი გახდა, ვიდრე აქამდე იყო. ფრანგებს ისედაც უყვარდათ ეს წამით სარგებლობა, არაერთი გამოთქმა გახსოვთ – ანწყოს გათავისებისკენ რომ მოგვიწოდეთ. ანტიკური ამბებიდან გადმოყოლილი სიცოცხლის სიყვარულია ეს. მნიშვნელოვანი და მოურჩენელი – ადრე თუ გვიან იმ ჭირს რომ მოარჩენს, ღმერთის სახელით წელზე ბომბდალურსმულქამრიანი ხალხი რომ დაატარებს.

ხოლო მე უკვე მესამედ ვარ საფრანგეთში, საკმარისად დავაკვირდი აქაურებს და დავასკვენი, რომ გურული და ფრანგული საერთო ძირიდან მოდის. აი, წარმოიდგინეთ დიალოგი:

- კოფე გინდებიენ?
- ტლე ბიენ.

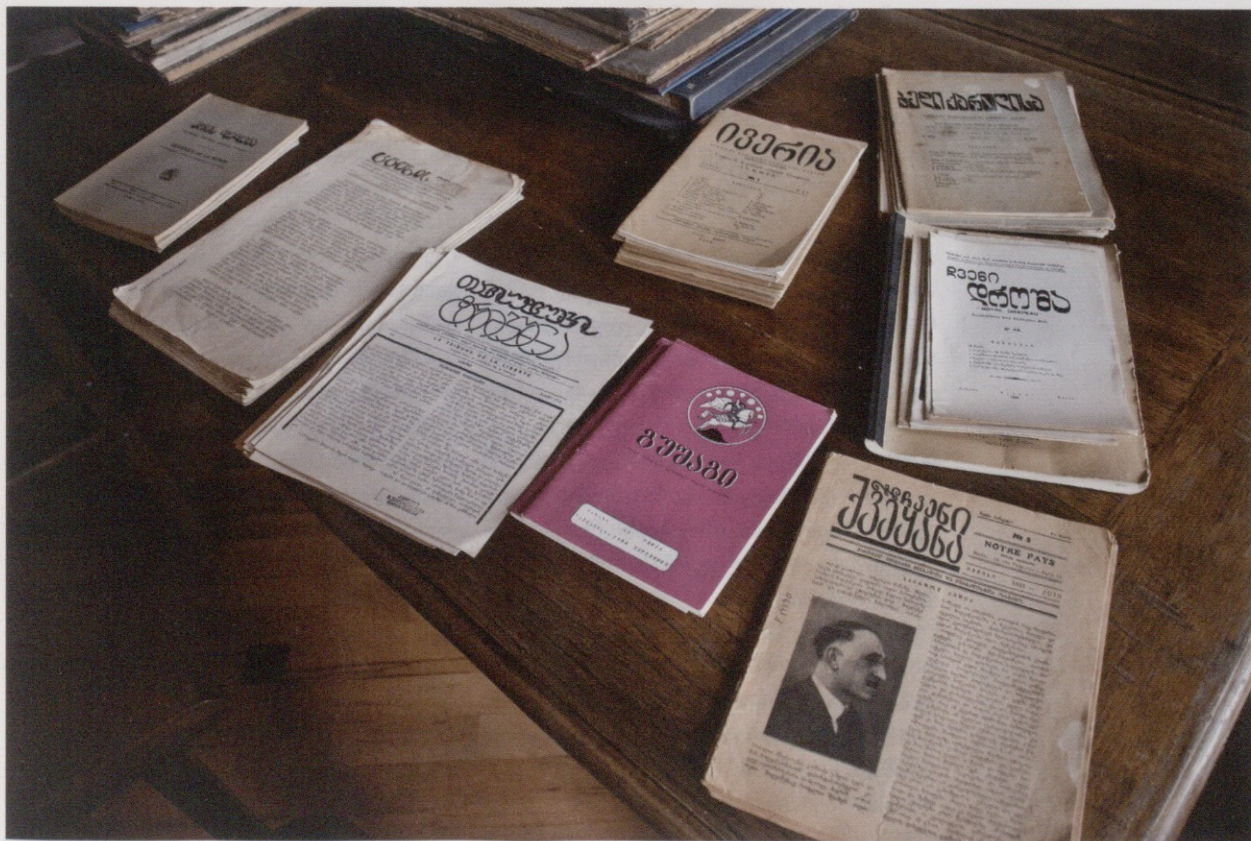
არის კიდევ ერთი გურული გადამისამართება ცუდი ამბების. მტერსა და ავს მოუვიდეს ესა და ეს საქმეო. ასე გამოთქმის – მტერს და ავს. ფრანგულ ნიშანს

მოითხოვს. ერთი ეგ არის, ცოტა უგემურ მსხალს დავარქვით გურულებმა ფრანგულა. მოკლედ, ვხუმრობსავით. მაგრამ საბაბით. მართლა ძალიან ბევრი გურულია იმ ხალხში, 1921 წელს ბოლშევიკურ ცელს რომ გამოექცა, დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობა რომ ერქვა და ევროპამ შეიფარა. დიდწილად საფრანგეთ-

■ ხოლო მე უკვე მესამედ ვარ საფრანგეთში, საკმარისად დავაკვირდი აქაურებს და დავასკვენი, რომ გურული და ფრანგული საერთო ძირიდან მოდის. აი, წარმოიდგინეთ დიალოგი: - კოფე გინდებიენ? - ტლე ბიენ.

მა. პარიზთან ახლოს, დაბა ლევილის მშვენიერი ეზო და ძალიან საინტერესო რეზიდენცია გახდა მათი სახლი. ამ რთულზე რთული ბიოგრაფიის ხალხის. დღეს ბევრი აძაგებს მათ. არაერთი მძაგებლებს აძაგებს. ხშირად ერთი

და მეორეც ზეპირ ლეგენდებს ეყრდნობა. ჰაერში დაჭერილ, ათას ენაზე დანაფრენ-ანაფრენ სიტყვებზე დაყრდნობა კი ნამეტნავად გვიყვარს და მერე ამ სიყვარულში გაჯიუტება. ეროვნული ბიბლიოთეკის ამჟამინდელი მუშაობა ემიგრაციის შესწავლის მიმართულებით, სწორედ ამ გაჯიუტების დაძლევის მცდელობა. ფაქტებზე, საბუთებზე სწორება. სანდო ბილიკებით სიარული. რთული საქმეა. ცხადია, უნდა აღვნიშნოთ საქართველოს ემიგრაციის მუზეუმის (თსუ) ფუნდამენტური ღვაწლი. ჩვენც, ჩვენი მხრივ, ამ საერთო პროცესის მონაწილეობას ვცდილობთ. უკვე გავხსენით ემიგრაციის დარბაზი – ამერიკიდან სამი უმნიშვნელოვანესი არქივი ჩამოვიტანეთ – ზალდასტანიშვილების, დიასამიძის, ხვედელიძის. გერმანიიდან – კერესელიძის. დნეპროპეტროვსკიდან სულხან-საბას ძმის შთამომავლის, გალინა ბულატნიკოვა-ორბელიანის, ბაქოდან მეოცე საუკუნის დასაწყისის ქართველების, სტამბოლიდან ქართველ მუჰაჯირებთან დაკავშირებული მასალები, შატუდან ნანო კვინიკაძის ფანტასტიკური ფოტობომები, ლევილიდან ყველა ის გამოცემა, რომელთა სამი პირი მაინც არსებობდა.

ფოტო: ლევან სარაშვილი

ეს ჩამოტანილი. თუმცა საქმე ის გახლავთ, რომ ჩვენი ხედვა, ამ თვალსაზრისით, ამგვარია: ამ არქივების საქართველოში განთავსება არ არის აუცილებელი და განმსაზღვრელი ამოცანა. შესაძლოა, მათი ასლებიც დაბინავდეს ჩვენთან, ორიგინალებს კი იქვე მივხედოთ. სიმონ ზაზაძესთან, რომელიც სტამბოლში ქართველ კათოლიკეთა უნიკალური არქივის მფლობელია, სწორედ ასე ვმუშაობთ და იმედი მაქვს, მალე შევთანხმდებით. იგივე გზა აღმოჩნდა უკეთესი ლევილის ბიბლიოთეკასა და საარქივო მასალასთან დაკავშირებით. ეროვნული ბიბლიოთეკის თანამშრომელთა ჯგუფმა, საქართველოს პრეზიდენტის დაფინანსებით, საქართველოს ელჩის საფრანგეთში,

ეკა სირაძის დიდი მეცადინეობით და შატოს მეურვეთა თანადგომით, ლევილის ბიბლიოთეკა მოაწყო. მალე კიდევ უფრო დიდი ამბები იგეგმება – ვცდილობ, დროს არ გაასწროს ჩემმა ენამ.

ის, რომ ბიბლიოთეკა და ექსპონატები, ამ შემთხვევაში, ადგილზე დარჩება, შემაშფოთებელი როდია: არსებობენ ადამიანი-ხიდები, მით უფრო, თუ მათთან კულტურული ურთიერთობებია დაკავშირებული. ამიტომაც, სულ ეჭვის თვალთ ვუყურებ იმ მნიშვნელოვანი ქართველების გადმოსვენების საკითხს, რომლებიც სხვაგან მოღვაწეობდნენ და იქაც დატოვეს თავიანთი კვალი. ისინი საქართველოს მარადიული ელჩები არიან, სწორედაც რომ ხიდები, რომელზეც შეგვიძლია ქვეყნებს

შორის ურთიერთობები ავაგოთ და განვაფართოოთ.

ხოლო თქვენ, სანამ საფრანგეთში ჩახვალთ, ნუ დააყრდნობთ თქვენს ცოდნას საბჭოთა წიაღში შექმნილ მითებს. მიდით უნივერსიტეტში, ემიგრაციის მუზეუმში, გვეწვიეთ ეროვნულ ბიბლიოთეკაშიც, გაეცანით დეტალებს და თავად დაასკვნით იმ ხალხის რაობის შესახებ, ახლა ლევილის მიწაზე რომ განისვენებენ (მალე გვექნება მათი საფლავების ფოტოთეკა, აღწერილობებით და ა.შ.)

ერთი რამ დაზუსტებით შემოიძლია, მათი განათლება იმაზე შორს იყო წასული, ვიდრე ახლა ვხედავთ მათ კოლეგათა დიდი ნაწილის შემთხვევისას.

ტლე ბიენ.

კედელთან მიყენებული ლიტერატურა

ლევან ბერძენიშვილი

ცნობილია, რომ გამორჩეულად საშიშ პროფესიებს შორის სახელდება მასწავლებლობა, ასტრონავტობა, ტაქსის მძღოლობა და ა. შ. თუმცა, აქვე უნდა ვთქვათ, რომ ერთ-ერთი ყველაზე საშიში პროფესია სწორედ მწერლობაა – ბოლოს და ბოლოს საქმიანობის სხვადასხვა სფეროში იშვიათად შეხვდებით იმდენ თვითმკვლევობას, რამდენსაც მწერლობაში.

მწერლობა სიცოცხლეს გვჩუქნის და ვფიქრობ, ამ სიცოცხლეს სწორედ თავის ავტორს, მწერალს ართმევს.

რთული დამოკიდებულება მწერლობასთან – ეს ის ნიშანია, რაც ყველა ეპოქას აერთიანებს; არაერთხელ გვინახავს, რომ ნაწარმოების, ნააზრვის გამო საზოგადოებას მწერალი არ მოსწონებოდა და განედევნა კიდეც. დევნის ფორმა? რომელიც გენებო!

ეს მწერალთა საერთო ხვედრია და გოეთესავით ბედნიერი მწერალი იშვიათი განმანაკლისია; ძირითადად, როგორც წესი, მწერლობა განსაკუთრებულ განსაცდელში აღმოჩნდება ხოლმე.

მწერლებმა შეავსეს კაცობრიობის ტანჯული იმ ადამიანების რიცხვი, უზარმაზარი კონტინგენტი, რომლებსაც პატიმრები ჰქვიათ. პატიმარი მწერლების რაოდენობა საკმაოდ დიდია, მათ შორის კი ისეთი დიდი მწერლებიც არიან, როგორც იყო სერვანტესი – ინტენ-

დანტის თანამდებობაზე დანიშნული უპატიოსნესი და ბუნებით უაღრესად არაპრაქტიკული კაცი, რომელმაც ვერ, ან არ დაითვალა, ან მოატყუეს და ციხეში აღმოჩნდა. არადა, მიუხედავად იმისა, რომ „დონ კიხოტის“ ორივე ტომი მსოფლიოს სხვადასხვა ენაზე მის სიცოცხლეშივე ითარგმნა, მაინც სილარიბეში ცხოვრობდა; ჰოდა, ამის ფონზე, რა გასაკვირია, რომ სამხედრო ნაწილების სურსათის უზრუნველყოფის საქმეს შესჭიდებოდა და დონ კიხოტური ამბავი დამართვოდა?!

ცნობილია, რომ პეტრაშევესკის ჯგუფში მონაწილეობისა და მთავრობის მიმართ კრიტიკული დამოკიდებულებისთვის თეოდორ დოსტოვესკის სიკვდილი მიესაჯა, სასიკვდილო განაჩენი კი შემდგომში კატორღით შეეცვალა. ამ კაცმა ფაქტობრივად ნაჩუქარი სიცოცხლე იმისთვის გამოიყენა, რომ მსოფლიო ლიტერატურის უზარმაზარი შედევრები შეექმნა; ამ კაცმა, სერვანტესისა არ იყოს, უზარმაზარი გავლენა იქონია არა მხოლოდ მკითხველზე, არამედ სხვა მწერლებზეც და ზოგადად, მწერლობის განვითარებაზე.

ციხეში იჯდა მცირე ფორმის ბრწყინვალე ოსტატი – ო'ჰენრი. კარგი ადამიანი, რომელიც ბუღალტრულ ამბებში შეცდა, გაფლანგვა დაბრალდა და 3 წელი მოიხადა. ეტყობა, იმდენად არ ჰგავდა ო'ჰენრი სხვა დამნაშავეებს, რომ ციხეში მათთან შედარებით უკეთესი პირობები შეექმნა და სწორედ იქ ჩამოყალიბდა, როგორც მწერალი. შეიძლება ითქვას, რომ მსოფლიოსთვის ო'ჰენრის ჩუქება, გარკვეულწილად, ამ სისტემის დამსახურებაა.

მიგელ დე სერვანტესი

ჰომოსექსუალობის გამო ციხეში მოხდა ოსკარ უაილდი, აბა რა უნდა ვთქვათ?!

არ უნდა დაგვაინყდეს საკონცენტრაციო ბანაკები და გულაგი. საკონცენტრაციო ბანაკში აღესრულა რობერ დენსოსი, დიდი ფრანგი პოეტი; ამას დაამატეთ გულაგში ნაჯდომთა მთელი თაობა, რამდენიმე ასეული (ათასეული თუ არა) მწერალი, მათ შორის კი ძალიან დიდები, ნობელის პრემიის ლაურეატები, ალექსანდრე სოლჟენიცინი და იოსებ ბროდსკი, ამავე დროს, ვარლამ შალამოვი და სხვა და სხვა.

მწერლებთან ანგარიშსწორების კიდევ ერთი გზა, სამწუხაროდ, დახვრეტა იყო. დახვრეტილთა შორის აღმოჩნდნენ დიდი პოეტი – ოსიპ მანდელშტამი და გუმბოლი, მწერალი ისააკ ბაბელი, დიდი ესპანელი პოეტი გარსია ლორკა. ამ უკანასკნელ შემთხვევას რამდენიმე საინტერესო ამბავი უკავშირდება: მოსამართლე, რომელმაც პოეტის ნეშტის ექსპუმაციის ნებართვა გასცა, სამსახურიდან გაათავისუფლეს, თავად ლორკას ნეშტს კი ვერ მიაგნეს. ამის გამო უამრავი მითი შეიქმნა, ერთ-ერთი კი გამორჩეულად პოეტურია. ამ მითის მიხედვით, გარსია ლორკა არ დაუხვრეტიათ. ის გადარჩა, თუმცა ამ შოკისმომგვრელი სიტუაციის გამო, მესხიერება დაკარგა და ასე, მესხიერება-დაკარგული, არგენტინაში ცხოვრობდა კაცი, რომელსაც აღარ ახსოვდა, რომ ოდესღაც დიდი პოეტი იყო.

როდესაც საქმე მწერლობას ეხება, ამ ტიპის მითები, რა თქმა უნდა, ჩვეულებრივი ამბავია.

ასეთი ბედი ჰქონდა მწერლობას. მწერლებს აპატიმრებდნენ, ხვრეტდნენ, ან უბრალოდ კლავდნენ, ისე, როგორც მოკლეს დუელში პუშკინი და ლერმონტოვი; თუმცა, ამას გარდა, თავად მწერლებთან საქმის გარჩევასთან ერთად, მწერლობასთან ბრძოლა მათ შემოქმედებასთან საქმის გარჩევის ისტორიაცაა.

ხელისუფლებაში მოსვლისთანავე, მწერლობასთან მიმართებაში სერიოზული იდეოლოგიური ინტერესი გამოხატა ფაშისტურმა ხელისუფლებამ – მოეწყო შუასაუკუნეობრივი აუტოდაფეები, სადაც არაერთი ცნობილი მწერლის წიგნი დაწვეს.

იმ განათლებულ ხალხში, რომელმაც მსოფლიოს მისცა გოეთე და შილერი, იმ ადამიანებში, რომელთაც მსოფლიო კულტურაში ასეთი დიდი წვლილი შეიტანეს, დაიბადა მთელი თაობა არა მარტო გენერალიტეტის, არამედ რიგითი მოქალაქეებისა, რომელთაც წიგნები სახლებიდან გამოიტანეს და დაწვეს.

საინტერესოა, რომ „საკოცონე“ წიგნებს შორის იმ ავტორთა ნაწარმოებებიც აღმოჩნდა, რომლებიც, ასე ვთქვათ, სამშობლოშიც არ იყვნენ პოპულარულები – ისააკ ბაბელი სტალინმა დახვრიტა, ფაშისტებმა კი, ყოველი შემთხვევისთვის, მისი წიგნები დაწვეს.

დაწვეს ბერტოლდ ბრეხტის, იაროსლავ ჰაშეკის, ჯონდოს პასოსის, თეოდორ დრაიზერის, ანა ზეგერსის, რუსი მწერლების: გორკის, ზოშენკოს, ლეონიდ ლეონოვის წიგნები; ასევე, არ დაივინყეს ჯეკ ლონდონი.

ამ აუტოდაფეზე გამოტანილი იყო ისეთი წიგნი, როგორცაა, ერის მარია რემარკის შემოქმედების მწვერვალი, პაციფისტური ლიტერატურის ერთ-ერთი პიონერი – „დასავლეთის ფრონტი უცვლელია“.

არ დაინდეს გერმანული კულტურის ყველაზე დიდი წარმომადგენლებიც კი, როგორებიც იყვნენ ჰაინრიხ და თომას მანები. სხვათა შორის, დაინვა თომას მანის ვაჟის ნაწარმებიც. დაწვეს არტურ შნიცლერის, შტეფან ცვაიგის, ჰემინგუეის, ეპტონ სინკლერის წიგნები.

უზარმაზარია ფაშისტების მიერ შექმნილი და განადგურებული წიგნების ნუსხა...

საერთოდაც, წიგნების დაწვა ახალი იდეოლოგიის დამკვიდრების ერთ-ერთი უმთავრესი საქმიანობაა. ადამიანებს

მიხეილ ლერმონტოვი

ალექსანდრე პუშკინი

გული რომ არ ვატყინოთ, აღარ ვიტყვი, კონკრეტულად ვის და რას ეხებოდა, მაგრამ შემიძლია შეგახსენოთ, რომ საქართველოშიც, ერთ-ერთ იდეოლოგიურ მოსახვევში, ეგზალტირებულმა ქალბატონებმა რამდენიმე წიგნი დაწვეს, მათ შორის, რატომღაც, „ვეფხისტყაოსანიც“ აღმოჩნდა, თუმცა, ამ შემთხვევაში, არა შოთა რუსთაველის, არამედ ამ წიგნის გამომცემლის გამო.

ლიტერატურასთან საქმის გარჩევასა წიგნის დაწვავზე უარესიც შეიძლება მოხდეს – წიგნის აკრძალვა, რომელიც ყველა ტიპის ლიტერატურას შეიძლება შეეხოს. არის ქვეყნები, სადაც აკრძალულია ბიბლია, ყურანი. არსებობს ქვეყნები, სადაც არ შეიძლება სხვა იდეოლოგიის წარმომადგენელთა ნაწერების გავრცელება. ისეთი შემთხვევებიც გვაქვს, როდესაც რაღაც არ არის აკრძალული, მაგალითად, ბაჰაიზმი, ან იეჰოვას მოწმეები, მაგრამ მათ წინააღმდეგ ისეთი ტიპის ბრძოლა მიმდინარეობს, რომ ამას, რა თქმა უნდა, აკრძალვა სჯობს.

წიგნების აკრძალვის ფენომენი ჯერ კიდევ ძველ დროში გვხვდება. ვიცით, რომ მაგალითად, ქრისტიანობის დასაწყისში არსებობდა ე. წ. აპოკრიფები, რაც იმას ნიშნავს, რომ არსებობს კანონიკური და აკრძალული ძეგლები – ოთხი სახარება, რომელთაც ძალიან კარგად ვიცნობთ და მათ გარდა კიდევ რამდენიმე სახარება, რომელიც აპოკრიფულია და, ფაქტობრივად, აკრძალულიც. საუდის არაბეთში ბიბლია დღესაც აკრძალულია.

ამ იდეოლოგიურ, თუ რელიგიური წიგნების აკრძალვა, რა თქმა უნდა, გაუგებარი არ არის, თუმცა განსაკუთრებულია შემთხვევები, როდესაც იკრ-

ძალებოდა მხატვრული ლიტერატურის ძეგლები.

აკრძალულ წიგნებში აღმოჩნდა „მადამ ბოვარი“, რომელიც ჟურნალში იბეჭდებოდა და წიგნად გამოცემისას ცენზურამ აკრძალა. გამართა სასამართლო პროცესი, რომელიც ფლობერისა და მისი მკითხველების გასახარად, კეთილად დასრულდა. ფრანგულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ ფრანგულ სინამდვილეში ასეთი წიგნი შეიძლება არსებობდეს.

არაერთ ქვეყანაში, საკმაოდ მკაცრად იკრძალებოდა „დეკამერონი“, მსოფლიო ლიტერატურის ეს შესანიშნავი ნაწარმოები. გასაგებია, რომ ბოკაჩოს ამ საკმაოდ გულწრფელ, პოეტურ შედევრს, ნატურალისტური სექსუალური სცენების აღწერის გამო კრძალავდნენ.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში აკრძალული იყო ჯოფრი ჩოსერის „კენტერბერიული მოთხრობები“, თუმცა ეს ფაქტი ამერიკის შეერთებული შტატების ისტორიას ყველაზე უარესად არ ახასიათებს: იყო შემთხვევა, როდესაც ერთ-ერთმა ამერიკელმა სენატორმა „კომუნისტი ავტორის – არისტოფანეს“ აკრძალვის ბრძანება გასცა.

სექსუალური სცენების გამო, დიდი ხნის განმავლობაში აკრძალული იყო დევიდ ლოურენსის „ლედი ჩატერლეის საყვარელი“.

ისეც მომხდარა, ერთ დიდ მწერალს მეორე დიდი მწერლის ნაწარმოებზე ეთქვას გენიალურია, მაგრამ ამის დაბეჭდვა არ შეიძლება, ასაკრძალიაო. ასეთი იყო დიდი პოეტის, არქიტექტორის, აკადემიკოსის, პოლ ვალერის აზრი ჟან ჟენეს შემოქმედებაზე.

დიდი ბერძენი მწერლის, ნობელიანტი ნიკოს კაზანძაკის ნაწარმოები „ქრისტეს უკანასკნელი ცდუნება“ კათოლიკურმა ეკლესიამ აკრძალა. ზოგადად, კათოლიკური ეკლესიის მიერ აკრძალული წიგნების სია იმდენად გრძელია, რომ მის წაკითხვას აზრი არ აქვს. აქ ნახავთ უამრავ აკრძალულ ნაწარმოე-

ოსკარ უაილდი

ბს, რომელიც მსოფლიო ლიტერატურის აუცილებელი ნაწილია.

სალმან რუშდის „ემმაკეული აიები“ არათუ აკრძალულია, არამედ, ამ ნაწარმოების გამო, თავად ავტორი სიკვდილმისჯილთა რიგებშიც აღმოჩნდა. მიუხედავად იმისა, რომ ოფიციალურმა თეირანმა რამდენჯერმე განაცხადა, რუშდის არაფერს ვერჩითო, მწერალი კვლავ დაცვის ქვეშაა, რადგან, აიათოლა ხომეინის გამოცემული ფეტვა, პრინციპში, გაუქმებული თითქოს არ არის.

ბუნებრივია, ტოტალიტარულ სისტემაში იკრძალებოდა ყველა ის ნაწარმოები, რომელიც ამ სისტემას აღწერდა. საბჭოთა კავშირში აკრძალული იყო ორუელის როგორც „1984“, ასევე, განსაკუთრებით, „ცხოველების ფერმა“. ჯორჯ ორუელის ბიოგრაფიაშიც კი არ იყო აღნიშნული, რომ მას ეს ნაწარმოებები ჰქონდა დაწერილი.

საბჭოთა შიდა ცენზურა ამოქმედდა ევგენი ზამიატინის მიმართ, როდესაც მისი ნაწარმოები „ჩვენ“ აიკრძალა, თუმცა, უცნაურად გამოეპარათ ანდრეი პლატონოვის შემოქმედება, რომელიც არასდროს აუკრძალავთ.

დიდი ხნის განმავლობაში აკრძალული იყო ნობელის პრემიის ლაურეატის ბრწყინვალე რომანი, რომელსაც კაცმა არ იცის, რა ჰქონდა ასაკრძალი. დღეს ვერავინ გაიგებს, რას ერჩოდნენ „ექიმ ჟივაგოს“ და რატომ უნდა მიეყვანათ სიკვდილამდე ბორის პასტერნაკი ეგზალტირებულ სტუდენტებს. არ უნდა დაგვაინყდეს, რომ საბჭოთა კავშირმა ამ დიდ მწერალს ნობელის პრემიაზე უარი ათქმევინა.

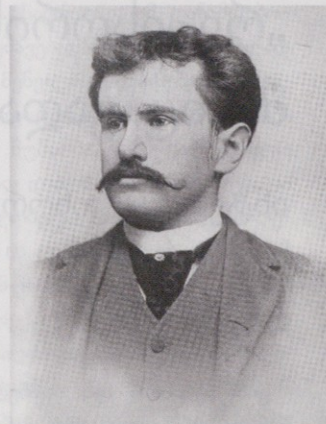
არსებობდა ნაწარმოები, რომელიც მხოლოდ იმიტომ არ იკრძალებოდა, რომ ავტორმა იცოდა, რასაც წერდა და მის გამოქვეყნებაზე არც უფიქრია. მიხეილ ბულგაკოვმა იცოდა, რომ „ოსტატი და მარგარიტას“ გამოქვეყნება მის სიცოცხლეში შეუძლებელი იქნებოდა, ხოლო როდესაც უშიშროების სამსახურ-

ში მის სახლს ჩხრეკდა, მწერლის მეუღლემ ფურცლები სხეულზე შემოიკრა და ნაწარმოები ამით გადაარჩინა. ბულგაკოვი 1940 წელს გარდაიცვალა, მისმა ქვრივმა კი იმდენი მოახერხა, რომ „ოსტატი და მარგარიტა“ 60-იან წლებში დაიბეჭდა.

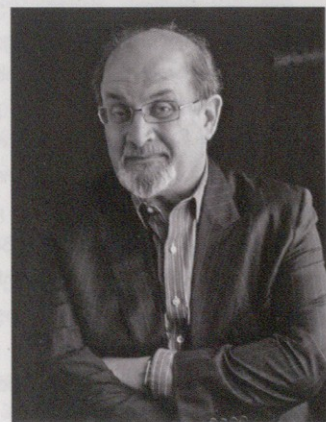
ყველა ეპოქას თავისებური აკრძალვები ახასიათებს და დარწმუნებული ვარ, რომ დღეს არაერთი მწერალი წერს ისეთ ნაწარმოებს, რომლის გამოქვეყნებაც მომავალში იქნება შესაძლებელი. ასე მოხდა კაფკას შემთხვევაში, რომელიც დარწმუნებული იყო, რომ დადგებოდა დრო, როდესაც მისი შემოქმედებით დაინტერესდებოდნენ, თუმცა თავად დაიბარა ანდერძად – გაენადგურებინათ მთელი მისი შემოქმედება. რომ არა მწერლის მეგობარი, რომელმაც მისი ეს სურვილი არ შეასრულა, დღეს კაფკას არც ერთი ნაწარმოები არ გვექნებოდა.

განადგურებას გადარჩენილ ლიტერატურაში შეგვიძლია დავასახელოთ მსოფლიო ლიტერატურის ერთ-ერთი დიდი შედეგრი, ვერგილიუსის „ენეიდა“. ავტორმა მიიჩნია, რომ ნაწარმოები არ იყო დასრულებული, შესაბამისად, არ უნდა გამოქვეყნებულიყო და სიკვდილის შემდეგ ნაწარმოების განადგურება მოითხოვა. კიდევ კარგი ამ საქმეში იმპერატორი ავგუსტუსი ჩაერია და მსოფლიოს ეს შესანიშნავი ძეგლი გადაურჩინა.

დევნილი მწერლები, დახვრეტილი ავტორები, აკრძალული წიგნები, ასეთი ამბები ლიტერატურაში ჩვეულებრივი რამაა და იშვიათია მწერალი, რომელსაც ისეთი ბედი ჰქონდა, როგორც ერთ-ერთ ქართველ პოეტს – დაბადებიდან-სიკვდილამდე ხელისგულზე რომ ატარებდნენ. ასეთი ფაქტები იშვიათია. მწერლობისთვის გაცილებით უფრო დამახასიათებელი ბარათაშვილის, ვაჟა-ფშაველას, თუნდაც გალაკტიონისა და, რა თქმა უნდა, ყველაზე დიდი ქართველის, უდიდესი ქართველი პოეტის – შოთა რუსთაველის ბედიია. ■

ევგენი ალან პო

სალმან რუშდი

„რეჟისორის ყველა გზა მაინც გადასაღები მოედნისკენ მიდის“

ინტერვიუ კინორეჟისორ ნანა ჯანელიძესთან

დავით ბუხრიკიძე

კინორეჟისორ ნანა ჯანელიძეს მას შემდეგ შეეხვდით, რაც მან სამწლიანი მუშაობის, ანუ ოფიციალურად ვადის ამონაწერის შემდეგ, ეროვნული კინოცენტრის ხელმძღვანელის თანამდებობა დატოვა. რეჟისორის ამ ნაბიჯს წინ უძღოდა 125 ქართველი კინოხელოვანის წერილი, რომელშიც ერთ-ერთ პუნქტად ისინი დირექტორის თანამდებობაზე არჩევნების გამართვას მოითხოვდნენ. თუმცა არსებობს მოსაზრება, რომ ამ ხელმოწერების მიღმა გარკვეული ჯგუფის ფინანსური ინტერესი იგულისხმება და რომ ეს ნაბიჯი რეჟისორის წინააღმდეგ გადადგმული გააზრებული ნაბიჯი იყო.

ასეა თუ ისე, ნანა ჯანელიძემ თანამდებობა დატოვა და უკვე ახალი წესის მიხედვით გამართულ კონკურსში მონაწილეობას აღარ აპირებს. კინოცენტრის ახალი დირექტორის ასარჩევად უახლოეს დღეებში სპეციალურმა კომისიამ სამი კანდიდატი უნდა წარადგინოს, თუმცა მათი ვინაობა, ჯერჯერობით, უცნობია. სხვათა შორის, მათ ვერც კინოცენტრის უკვე ყოფილი ხელმძღვანელი ასახელებს.

ნანა ჯანელიძემ დაამთავრა შოთა რუსთაველის სახელობის თეატრალური ინსტიტუტის კინოსარეჟისორო ფაკულტეტი (თენგიზ აბულაძის სახელოსნო). 1981 წლიდან მუშაობდა კინოსტუდია „ქართულ ფილმში“. გადაღებული აქვს მხატვრული („ოჯახი“, „იავნანა“, „მშრალი ხიდის სიზმრები და „საშობაო საჩუქარი“) და დოკუმენ-

ტური („თენგიზ აბულაძე“, „გალობის რაინდები“, „ნეტავ იქ, თეატრი არის?!“) ფილმები. არის სახელმწიფო და იაკობ გოგებაშვილის სახელობის პრემიების ლაურეატი; რუსეთის კინოაკადემიის (პრემია „ნიკე“), პეზაროს, მონპელიეს, ვისბადენის, ლაგოვოს, იალტის საერთაშორისო კინოფესტივალების პრიზების მფლობელი.

ქალბატონო ნანა, როგორც ამბობენ, თქვენ კინოცენტრის ბოლო დირექტორი ხართ, რომელიც კულტურის მინისტრმა დანიშნა. დაახლოებით ერთ თვეში ხელმძღვანელის თანამდებობა უკვე არჩევითი გახდება...

დიახ, კარგად მესმის ამ გადაწყვეტილების მნიშვნელობა და ის მიზეზებიც, თუ რატომ შეიძლება იყოს დირექტორის თანამდებობა არჩევითი.

მინც რატომ?

ჯერ ერთი, იმიტომ რომ, გამოირიცხოს ყოველგვარი შემთხვევითობა და მეორეც, აღარ იყოს გაუთავებელი სპეკულაციები თემაზე – ვის სჭარდება და ვის არა კინოცენტრის დირექტორის თანამდებობა...

თუმცა კინოცენტრის დირექტორობა გარკვეულ სოციალურ-პოლიტიკურ გავლენასაც გულისხმობს. მით უმეტეს, ახლა საარჩევნო წელია.

არასოდეს ვყოფილვარ არც ერთი პარტიის, ან გაერთიანების მხარდამჭერი; არც ვინმეს პოლიტიკური ინტერესების გამტარებელი. მთელი ცხოვრების განმავლობაში დამოუკიდებლად ვცდილობ, მივიღო გადაწყვეტილება და არა რაიმე კონიუნქტურის ზეგავლენით. ახლაც ასეა... უბრალოდ, თანამდებობა ვადის ამონურვისთანავე დავტოვე,

ანუ, აღარ აპირებთ ახალ კონკურსში მონაწილეობას?

ნამდვილად არ ვაპირებ. საორგანიზაციო და საკმაოდ დამქანცველი ჩინო-

ვნიკური სამუშაოს შემდეგ მომენატრათავად კინოხელოვნება, სცენარზე მუშაობა, ფუსფუსი გადასაღებ მოედანზე, ჯადოსნური შეძახილი – „მატორ!“. კინო ეს არის ცოცხალი შემოქმედებითი პროცესი, რასაც რეჟისორი, მხოლოდ გადაღებისას შეიგრძნობს... ალბათ, იმიტომ, რომ კინორეჟისორის ყველა გზა მაინც გადასაღები მოედნისკენ მიდის.

შეგიძლიათ, თქვენი შემცველის სავარაუდო კანდიდატები დაასახელოთ?

ჯერ დაგისახელებთ; მართლა არ ვიცი მათი ვინაობა; თუმცა მსურველთა რაოდენობა საკმაოდ დიდი იქნება. იმდენად, რომ საკონსულტაციო საბჭოს წევრებს სამი კანდიდატის დასახელება გაუჭირდებათ.

ვინ შეაფასებს მომავალ კანდიდატებს?

შეაფასებს ჟიური, რომლის შემადგენლობაში არიან საკონსულტაციო საბჭოს წევრები: კინორეჟისორები – ლანა ლილიბერიძე, მერაბ კოკოჩაშვილი, ნანა ჯორჯაძე, ლევან კოლუაშვილი, ზურაბ ინაშვილი; მსახიობები – ბაადურ წულაძე და ნატო მურვანიძე; ოპერატორი – მინდია ესაძე; პროდიუსერი და კინორეჟისორი თინათინ ყაჯრიშვილი; კინომცოდნეები – პაატა იაკაშვილი და ნანა დოლიძე.

როგორ შეაფასებდით თქვენს სამსლიან მუშაობას კინოცენტრში; რა იყო მნიშვნელოვანი, საინტერესო და რა ვერ განახორციელეთ?

პირდაპირ უნდა ვთქვა, რომ პირველი თვეების განმავლობაში გამიჭირდა, რადგან ჩემთვის ყველაფერი ახალი და უჩვეულო იყო. მიუხედავად იმისა, რომ რეჟისორის პროფესია თავისთავად ორგანიზაციის უნარს მოითხოვს, მსგავსი დანესებულების ხელმძღვანელობა მაინც სხვა შინაგან თვისებებსა და გამოცდილებას საჭიროებს, რაც მანამდე

არ მქონია. საერთოდ, ამ თანამდებობაზე მომუშავე ადამიანს აუცილებლად სჭირდება მენეჯერის თვისებები, გამორკიდლება და ცოდნა. ამის გარეშე ძნელი იქნება მუშაობა. სამწუხაროდ, ვერ მოვასწარით დაფინანსების შესახებ კანონის ბოლომდე დამუშავება და მიღება, თუმცა ახალ დირექტორს ცოტა რამ დარჩება ამ კანონის მისაღებად... ბევრი ახალი პროექტი ნამოვიწყეთ; განვილილ სამ ნელინადში ათობით ფილმი ჩავუშვით ნარმოებაში, ახალბედა, ნიჭიერ რეჟისორებს გადაღების საშუალება მიეცათ; პრესტიჟულ საერთაშორისო კინოფესტივალებზე უამრავი ახალი ქართული ფილმი მონაწილეობდა. თუნდაც გასულ წელს „სასოკარე“ ვნებები გავიხსენოთ, როცა ორი ქართული ფილმი – ზაზა ურუშაძის „მანდარინები“ და გიორგი ოვაშვილის „სიმინდის კუნძული“, ლირსეულ კონკურენციას უწევდა სხვადასხვა ქვეყნის კინოპროდუქციას უცხოენოვანი ფილმების ნომინაციაში.

რამდენადაც ვიცი, ეროვნული კინოცენტრის პროექტი – „კინო სკოლაში“ მოსწავლეებს შორის პოპულარობით სარგებლობს.

კინოცენტრმა, მართლაც, გაბედული ნაბიჯები გადადგა სკოლებში კინოხელოვნების შესატანად. სამწუხაროდ, დღეს ისეთი ტენდენციაა, რომ კინო ახალგაზრდებისათვის მხოლოდ გასართობი ინდუსტრიის ნაწილად აღიქმება. ამიტომ ძალიან მნიშვნელოვანია პროექტი „კინო სკოლაში“. ჩვენი ქვეყნის რეგიონის მოსწავლეებს ადგილზე ვაჩვენეთ მართლაც დიადი ფილმები – ჩაპლინით, ფელინით და ტრიუფოთი დაწყებული, აბულაძით და იოსელიანით დამთავრებული. ამისათვის სპეციალურად შევარჩიეთ კინოსპეციალისტები, ე.წ. კინომისიონერები, რომლებიც უფროსი კლასის მოსწავლეებისთვის კინოჩვენებებსა და დისკუსიებს მარ-

თავდენენ. სხვადასხვა სპეციალისტის (ფსიქოლოგი, განათლების ექსპერტი თუ კინომცოდნე) მონაწილეობით შევარჩიეთ მსოფლიო კინოკლასიკის ის ნიმუშები, რომელიც ქართულადაა ადაპტირებული და 15-17 წლის ასაკის მოზარდებისთვის საინტერესო.

როგორი იყო მოსწავლეების რეაქცია?

ფილმის შემდეგ იმართებოდა საინტერესო, ცოცხალი, ემოციური დისკუსიები... შეიძლება ითქვას, რომ პროექტმა „კინო სკოლაში“ გაამართლა. ძალიან ემოციური და გულისამაჩუყებელია, რომ ზოგიერთმა მოზარდმა ფილმი ეკრანზე პირველად ნახა! ახლა ვმუშაობთ, რომ მომავალში სკოლების რაოდენობა 200-მდე გაიზარდოს. ასევე გვინდა, პროექტში საქართველოს მაღალმთიანი რაიონებიც ჩავრთოთ. სულ 2014 წელს საქართველოს 5 რეგიონის (ქვემო ქართლის, შიდა ქართლის, მცხეთა-მთიანეთის, იმერეთისა და აჭარის) დაახლოებით 40 სკოლაში საპილოტე ვერსია განხორციელდა. 6 თვის განმავლობაში 960 კინოჩვენება გაიმართა, რომელსაც 12 ათასამდე მოსწავლე დაესწრო. ნაჩვენები იყო ქართული და უცხოური კინოკლასიკის ნიმუშები. მხატვრული, დოკუმენტური და ანიმაციური ფილმები.

აუცილებლად უნდა აღვნიშნო კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტი: გასულ წელს იტალიის ქალაქ ჯიფონიში უკვე 45-ედ გაიმართა მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი საბავშვო კინოფესტივალი, რომელზეც მოვახერხეთ ქართველი ბავშვების გამგზავრება. ქართველი მონაწილეები, ისევე როგორც დანარჩენი 50 ქვეყნის წარმომადგენლები, ფესტივალზე ჟიურის წევრების რანგში იმყოფებოდნენ და თავად აფასებდნენ ფილმებს. ჯიფონიში ქართული დელეგაციის პატივსაცემად ასევე მოეწყო საღამო, რომელზეც ქართული მოკლემეტრაჟიანი ფილმები უჩვენეს.

რას იტყვით მუნიციპალური კინოთეატრების პრობლემაზე. ფაქტობრივად, ჩვენ აღარ გვაქვს კინოთეატრები, სადაც მაყურებელს მაღალმხატვრული ფილმების ნახვა შეეძლება.

კულტურის სამინისტროსთან ერთად ვცდილობდით და ვცდილობთ, გავაცოცხლოთ დედაქალაქისა და რეგიონის კინოთეატრები. 90-იანი წლებიდან მოყოლებული, კინოთეატრები თითქმის ყველა რაიონში გაუქმდა. დარბაზები კომერციულ ფართებად გადაკეთდა, ან საერთოდ დაიკეტა. რაც შეეხება თბილისს, ვგეგმავთ, დაახლოებით 10-12 ახალი კინოთეატრი ან პატარა და კომფორტული კინოდარბაზი გავსნათ. ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ ბილეთის ფასი მაყურებლისთვის ხელმისაწვდომი გახდეს. ჩვენი მოქალაქეების დიდი ნაწილი, სიძვირის გამო, ვერ ახერხებს ბილეთების შეძენას. მუნიციპალური კინოთეატრების არსებობის შემთხვევაში კი ბილეთების ფასი მნიშვნელოვნად შემცირდება.

მნიშვნელოვანია ფილმსაცავის შექმნაც, რომელიც ტექნიკურადაც აღიჭურვება და თანამედროვე მოთხოვნებს დააკმაყოფილებს.

ფილმსაცავის აშენება რთული და კომპლექსური პროექტია, რომლის ყველაზე მნიშვნელოვანი შედეგი მაყურებლის კინოდარბაზში დაბრუნება იქნება. არავითარი აზრი არა აქვს თაროზე შემოდებულ, ან ფაილებში ჩადებულ ფილმებს, თუ მას მაყურებელი არ ნახავს. ფილმსაცავის პარალელურად შეიქმნება ვებგვერდი, სადაც ფილმების შესახებ დეტალური ინფორმაცია განთავსდება. მაგალითად, სტუდია „მემატინეში“ დღეს დაახლოებით 1200 ფილმი ადაცული, რომელთა დიდი ნაწილი იდენტიფიცირებას და გამოკვლევას საჭიროებს. ეს არის უმდიდრესი მასალა – გასული საუკუნის 20-იანი წლებიდან დაწყებული, 80-იანი წლებით, ანუ საბჭოთა იმპერიის აღსას-

რულით დამთავრებული. მათ შორის არის საბჭოთა პროპაგანდისტული ფილმებიც, რომლებიც უკვე დიდი ხანია რარიტეტად იქცა. მათ აქვთ დიდი როგორც მხატვრული, ასევე ისტორიული ღირებულება. რაც მთავარია, ეს მასალა მთელი მსოფლიოსთვის არის საინტერესო, ჩვენ კი ვმალავთ სარდაფებში. ასევე აუცილებელია რუსეთთან, კერძოდ, „გოსფილმფონდთან“ მოლაპარაკების დასრულება, რადგან მოსკოვის მახლობლად მდებარე კინოარქივში უამრავი ქართული ფილმის ფირი ინახება. საჭიროა მათი შესყიდვა, რესტავრირება, გაციფრულება, სპეციალურ პირობებში, ფირსაცავში შენახვა. ეს საკმაოდ ძვირი ჯდება. იმედია, ეს პროცესი დასრულდება და ბოლოს და ბოლოს, უმაღლესი ხარისხის ფირსაცავი გველირსება.

უნდა კვითხოთ ქართველი ქალი რეჟისორების ფენომენზე. ბოლო წლებში ამის შესახებ ბევრი დაინერა უცხოეთშიც.

დიახ ეს მართლა მოვლენაა, ფენომენია, თუმცა ქართველი ქალი რეჟისორების ფილმებს ვერ განვიხილავდი მხოლოდ გენდერულ ჭრილში. ოქტომბერში სამხრეთ კორეის ქალაქ ბუსანის ცნობილ საერთაშორისო კინოფესტივალზე პროგრამა „ფოკუსში“ წარდგენილი იყო ქართველი ქალი რეჟისორების 12 ფილმი. სპეციალური პროგრამა სახელწოდებით, „ქართველი ქალი – კინორეჟისორების სიდიდერე“ არა მარტო ფილმების წარდგენას გულისხმობდა, არამედ მაყურებელთან რეჟისორების დიალოგსაც. ამ პროგრამაში მონაწილეობდნენ რეჟისორები: ლანა ლოლობერიძე, ნუცა ალექსი-მესხიშვილი, თინათინ გურჩიანი, ნანა ექვთიმიშვილი... ძალიან ამაღლევებული იყო ამ რეტროსპექტივაში წარმოდგენილი პირველი ქართველი ქალი რეჟისორის, ნუცა ლობოზერიძის 1930 წელს გადაღებული „მაღალმთიანი რაჭის ისტორიის“ ჩვენება. ნუცა ლობოზერიძე

რეჟისორთა სამი თაობის წარმომადგენელია, რომლის ტრადიციას აგრძელებს მისი შვილი ლანა ლოლობერიძე (ფილმი „დღეს ღამე უთენებია“ ასევე უჩვენეს კინოფესტივალზე) და შვილიშვილი სალომე ალექსი-მესხიშვილი. როგორც ბუსანის ფესტივალზე აღნიშნეს, „ეს არის შესაძლებლობა ქალი რეჟისორების მიერ გადაღებულ ფილმებში დავინახოთ საქართველოს სოციალური პრობლემები, წინააღმდეგობა, დისკრიმინაცია და კონფლიქტი. მაცურებლის წინაშე წარმოდგენილი იქნება საქართველოს ახალი კინემატოგრაფიული ესთეტიკა, გენდერის მიუხედავად“.

უმნიშვნელოვანესი იყო ასევე ნიუ-იორკის MOMA-ში 50 ქართული ფილმის ჩვენება, რომლის ფირები ამერიკის კინოარქივებში მოიძიეს. ეს ჩვენება შემდეგ გაგრძელდა ბერკლიში, ვაშინგტონსა და ტორონტოში.

თქვენ აღნიშნეთ, რომ რეჟისორისთვის მთავარი მაინც გადასაღები მოედანია...

სხვათა შორის, ბავშვობაში არ ვფიქრობდი რეჟისობაზე. უფრო ლიტერატურა და კლასიკური მუსიკა მიყვარდა. სამუსიკო სასწავლებელი დავამთავრე და მეგონა, მუსიკის შესწავლას გავაგრძელებდი, მაგრამ 70-იან წლებში რეზო ჩხეიძის ინიციატივით, თეატრალურ ინსტიტუტში კინოფაკულტეტი დაარსდა და პირველი ჯგუფი თენგიზ აბულაძემ აიყვანა. ბატონ თენგიზთან შეხვედრამ საერთოდ შეცვალა ჩემი გეგმები, შეხედულებები და ზოგადად ხელოვნებისადმი დამოკიდებულება. „ნატერის ხის“ გადაღების დღეები ჩემთვის დაუფინყარია, რადგან უშუალო შეხება მქონდა დიდ ხელოვანებთან, დიდ მსახიობებთან – სესილია თაყაიშვილთან, რამაზ ჩხიკვაძესთან, ეროსი მანჯგალაძესთან, გოგი გეგეჭკორთან. შემდეგ, როცა რეჟისორი გავხდი, ვერიკო ანჯაფარიძესთან მომიწია მუშაობა ფილმში

„ნატერის ხის“ გადაღებები, თენგიზ აბულაძე, ლომერ ახვლედიანი და ნანა ჯანელიძე. 1976 წ.

„ოჯახი“ ეს მისი ბოლო კინოროლი იყო. ცალკე საუბრის თემაა ფილმი „მონანიება“ და დრო, როცა ის იქმნებოდა; ასევე ქვეყანა, რომელიც ამ ფილმმა შეცვალა... ბატონ ავთო მახარაძის შესანიშნავი, მასშტაბური ნამუშევარი. ბოლო პერიოდში ასევე მომიწია კახი კაცაძესთან მუშაობა მხატვრულ-დოკუმენტური ფილმზე „ნეტავ იქ თეატრი არის...“ საერთოდ, რაც დრო გადის, მით უფრო ხვდები დიდი რეჟისორებისა და მსახიობების ნამუშევრების მნიშვნელობას, აზროვნებას, მათ გავლენას ჩვენს დროზე.

ახლა რაზე მუშაობთ, რისი გადაღება გსურთ?

მსურს გადავიღო მხატვრულ-დოკუმენტური ფილმების ციკლი XIX საუკუნის ცნობილ ქართველ პოეტებზე, მწერლებსა და საზოგადო მოღვაწეებზე: ალექსანდრე ჭავჭავაძეზე, გრიგოლ ორბელიანზე, ნიკოლოზ ბარათაშვილზე, აკაკი წერეთელზე, ნიკო ნიკოლაძეზე, დავით სარაჯიშვილზე, დიმიტრი ყიფიანზე... ძალიან

მინდა მიუზიკლის გადაღებაც, თუმცა ეს უფრო ექსპერიმენტული ფორმით წარმომიდგენია. ასევე დოკუმენტურ პროზაზე დაყრდნობით ფილმი აფხაზეთის თემაზე, რომლის სცენარსაც შესანიშნავი ჟურნალისტი, ადამიანის უფლებათა დამცველი და სამოქალაქო აქტივისტი, ლია ტოკლიკიშვილი წერს. ეს ძალიან მნიშვნელოვან პროექტად მიმაჩნია. მაქვს ასევე ფილმის იდეა რადიონამყვანზე, რომელიც საომარ ვითარებაში, მთელი ღამე მუშაობს, რომ ჩაბნელებულ ქალაქში მოსახლეობას ახალი ამბები მიაწოდოს... რაც თავისუფალი ვარ, უფრო მეტი დრო მრჩება კონკრეტული იდეების, პროექტების განსახორციელებლად.

რა სურვილებსა თუ გზავნილებს დაუტოვებდით თქვენს შემცვლელს, კინოცენტრის ახალ ხელმძღვანელს?

პირველ რიგში, იყოს კარგი მენეჯერი, უყვარდეს ადამიანები, კარგად ესმოდეს კინოხელოვნება, სასურველია ჰქონდეს კარგი იუმორი და უფრო მეტი გამძლეობა.

კაცი ხვალდან

გოი ახვლედიანი

იოჰან კრუიფის გარდაცვალება დიდად სამწუხარო და სევდის მომგვრელი ამბავია ფეხბურთის გულშემატკივრებისთვის.

ის ერთ-ერთი იმ კაცთაგანი იყო, ვისი ყოფნაც ამ თამაშში გამუდმებით იგრძნობოდა. კრუიფი ფეხბურთელობას ოთხმოციანი წლების შუახანებში გამოეთხოვა, მწვრთნელობას კი ბარე ოცი წლის წინათ. თანამდებობა, რომელიც ამის შემდეგ რამდენიმე წელიწადს ეჭირა, კატალონიის ნაკრების მწვრთნელობა იყო, რაც სიმართლე ითქვას, დიდ დატვირთვას სულაც არ ნიშნავდა.

სხვანაირად რომ ვთქვათ, კრუიფი პენსიონერი იყო, მაგრამ ასეთი არაპენსიონერი პენსიონერი ალბათ ფეხბურთში არ მოიძებნებოდა. ის იმ იშვიათ საფეხბურთო მოღვაწეთაგან იყო, რომლის საქმეც ცოცხლობდა, პენსიონერობის, თუ სხვა ათასი რამის მიუხედავად და ცოცხლობს ახლაც, მას შემდეგ, რაც დიდი ჰოლანდიელი, მფრინავი ჰოლანდიელი, როგორც მას იოლად შეარქვეს იმ აჩრდილი გემის მიხედვით, გარდაიცვალა.

ოდესღაც ის გვარიანი მწველი იყო, იმ დროში, როცა ის თამაშობდა და მერეც ერთხანს ეს სრულიად მიღებული ამბავი იყო ფეხბურთელებს შორის. თამბაქოს მხოლოდ გულის პირველი დიდი შეტევისას გამოეთხოვა, უკვე მწვრთნელობის დროს.

იმ დროიდან ის ჩვენს მაყურებელსაც კარგად ახსოვდა, რახან საბჭოთა კავშირი იშლებოდა და დაიშალა კიდეც და საერთაშორისო ფეხბურთის ყურება შეუძლებელი სულაც აღარ იყო, თუ, რა თქმა უნდა, თბილისსა და მის შემოგარენში შუქი ჩამოივლიდა, ან, თუ სადმე, მაშინ განთქმული „დვიუოკი“ აგუგუნდებოდა.

იმ დროის კრუიფი ყველას ახსოვს: კრემისფერ ლაბადაში და პირიდან გამოჩრილი ჩუპა ჩუპის ჯოხით, რომელიც, ალბათ, სიგარეტს ავიწყებდა თამაშების დროს. მღელვარე და დაქანცული კაცის იერი ჰქონდა ხოლმე. ალბათ, ახსოვთ კრუიფის ბარსელონას ყველაზე დიდი დამარცხებაც, ჩემპიონთა თასის ფინალში, მილანის წინააღმდეგ და სამწვრთნელო

სკამზე მდუმარედ მჯდომი კატალონიელ-თა მწვრთნელი.

მაშინ, ალბათ, არავინ ფიქრობდა, რომ მოიგებდა, თუ წააგებდა კრუიფი-მწვრთნელი, ისტორიისთვის არანაირი მნიშვნელობა არ ჰქონდა. ასევე, ძალიან ძნელი წარმოსადგენი იყო, რომ კრუიფი ახალ კულტურას ქმნიდა ერთ კონკრეტულ, მისთვის უსაყვარლეს, მეორე სამშობლოდ ქცეულ ქალაქში.

ადრე სულ ამბობდნენ, დიდი ფეხბურთელები დიდი მწვრთნელები ვერ გადიანო. რალაც მაგალითები მოჰყავდათ. ახლაც შეიძლება თქვან, აგე, მარადონას მწვრთნელობა თვალწინ გვაქვსო. თუმცა ადრე, როცა ამას ამბობდნენ, საპირისპირო მაგალითებიც არსებობდა, მაგრამ ყველაზე დიდი მაგალითი ნამდვილად კრუიფი იყო.

ალბათ, უდიდესი მაგალითი. თორემ ფრანც ბეკენბაუერი საბოლოოდ კი გახდა მსოფლიოს ჩემპიონი თავის განვრთნილ გერმანიის ნაკრებთან ერთად. ეგ გასაგებია. ზაგალო რა აღარ გახდა? ოცდაცხრაჯერ ვარ მსოფლიო ჩემპიონი, იძახდა, და დაახლოებით, იყო.

უბრალოდ, კრუიფის მწვრთნელობა, სულ სხვა რამ გამოდგა. როგორც გაირკვა, იქ ტიტულზე არ იყო, თუმცა ტიტულებიც, მათ შორის ბარსელონასთვის მანამდე საოცნებო, მის ხელში მოიგეს კატალონიელებმა. აქ საქმე იმაზე იყო, რომ კრუიფის მწვრთნელობამ ერთხელ და სამუდამოდ შეცვალა ამ კლუბის სათამაშო სტილი, სრულიად ძირფესვიანად და როგორც გაირკვა, საბოლოოდ და სამუდამოდ. ისე, რომ, როცა ის წავიდა, სტილი დარჩა. კლუბმა და ქალაქმა დაიტოვა და გააგრძელა. სხვანაირად წარმოუდგენელი იყო. ამ სტილმა უზომო სამსახური გაუწია მსოფლიო ფეხბურთს, მილიონობით გულშემატკივარს და მათ იმ ფეხბურთის საბოლოო გამარჯვება დაანახა, რომელიც ასე უყვარდა თავად იოჰან კრუიფს.

პრინციპში, ეს იყო ერთადერთი ფეხბურთი, რომლისაც კრუიფს სწამდა და მან გააკეთა ეს ფეხბურთი. განახორციე-

ლა, ის რისიც სწამდა და მისგან ჩაყრილი საფუძველი ისეთი გამოდგა, რომ ველარავინ შეარყია. ივარგებდა, თუ არ ივარგებდა ბარსელონა, ეს ფეხბურთი არსებობდა.

ასეთი იყო კრუიფი-მწვრთნელი, კრუიფი-ფეხბურთელი კი ისეთი იყო, როგორც, ალბათ, კრუიფ-მწვრთნელს უკიდურესად სჭირდებოდა, მაგრამ არ ჰყავდა. შეუძლებელი იყო, რომ ჰყოლოდა. კრუიფი-ფეხბურთელი ერთხელ დაიბადა.

ის იყო მამით ობოლი გამხდარი ბიჭი, რომლის დედაც აიაქსის საკლუბო დამლაგებელი იყო და რომელმაც ერთხელ იკითხა, თუ შეიძლება, ჩემი შვილი აქ ვატარო ფეხბურთზეო.

ისტორია აქედან დაიწყო და ალბათ ეს გამხდარი ბიჭი რომ არ ყოფილიყო, ტოტალური ფეხბურთი, რომელიც მაშინ იბადებოდა ჰოლანდიის ორ ძველ კლუბში, უკიდურესად მოსაწყენი, დამლელი და შეუხედავი იქნებოდა.

სწორედ ამ ბიჭის ნიჭის გარშემო აშენდა ტოტალური ფეხბურთის სილამაზე და ინტელექტი. მარტო კი არ იყო, გარშემოც დიდი ფეხბურთელები ედგნენ, ერთმანეთზე უკეთესები, მაგრამ ის ერთადერთი იყო.

მსოფლიო ჩემპიონი ვერ გახდა, ფინალში დამარცხდა, მაგრამ თითქოს არ დამარცხებულა. იმხელა იყო, ისეთი იყო, ისეთი რამის შემოქმედებითი ღერძი იყო, რომ ისევ და ისევ წაგების და მოგების მიღმა დარჩა. რა თქმა უნდა, ისე, რომანტიკულად რომ ვთქვათ, თორემ თვითონ ამბობდა, ხარისხი შედეგის გარეშე, არაფერია, შედეგი ხარისხის გარეშე, ასევე არაფერია. დაახლოებით ასე.

იტყვიან ხოლმე, მოაზროვნე ფეხბურთელი იყოო. არის ასეთი გამოთქმა. მოაზროვნე ფეხბურთელი. კრუიფი მოაზროვნე ადამიანი იყო. უკიდურესად ჭკვიანი, განათლებული და უნიჭიერესი კაცი.

შეიძლება ითქვას, რომ რალაც კუთხით უკვდავი ვარ. – მისი ნათქვამია. ძალიან სწორიც და არცთუ ქედმაღლური.

ფეხბურთი იოლი თამაშია. უბრალოდ, ძალიან ძნელია მისი იოლად თამაში. ესეც მისია.

■ ის ერთ-ერთი იმ

კაცთაგანი იყო, ვისი ყოფნაც ამ თამაშში გამუდმებით იგრძნობოდა. კრუიფი ფეხბურთელობას ოთხმოციანი წლების შუახანებში გამოეთხოვა, მწვრთნელობას კი ბარე ოცი წლის წინათ. თანამდებობა, რომელიც ამის შემდეგ რამდენიმე წელიწადს ეჭირა, კატალონიის ნაკრების მწვრთნელობა იყო, რაც სიმართლე ითქვას, დიდ დატვირთვას სულაც არ ნიშნავდა.

■ ეს იყო ერთადერთი ფეხბურთი, რომლისაც კრუიფს სწამდა და მან გააკეთა ეს ფეხბურთი. განახორციელა, ის რისიც სწამდა და მისგან ჩაყრილი საფუძველი ისეთი გამოდგა, რომ ველარავინ შეარყია. ივარგებდა, თუ არ ივარგებდა ბარსელონა, ეს ფეხბურთი არსებობდა.

კრუიფი, მგონი, ლაპარაკობდა ყველა იმ ენაზე, რომელზეც დაელაპარაკებოდი. თუმცა, ეს ალბათ მხოლოდ ერთი ყოფითი შტრიხია. უამრავი საფეხბურთო წიგნის ავტორი იყო და ეს წიგნები, უკლებლივ ყველანი, საინტერესოა. ესეც არაფერი.

ის გასაოცარი მასშტაბის ფეხბურთელი იყო.

საბჭოთა დროს დიდად არ ვიყავით განებივრებულები მისი ცქერით. 74-ის მსოფლიო ჩემპიონატის ორი თამაში, რაღაც ფრაგმენტები, გადაცემა სპორტული კალიდოსკოპი, პროგრამა „ვრემიაში“ გამკრთალი კადრი და ასე. როცა ბარსელონა დონეცკის შახტიორს დაეჯახა და ეს ტელევიზორში იყო, კრუიფი იქ უკვე აღარ თამაშობდა, ნეესკენსი და კრანკლი იყვნენ. მანამდე აიაქსი, სამი ჩემპიონთა თასი, კრუიფი პირველად მსოფლიოში სამჯერ ოქროს ბურთის მფლობელი, უპირველესი ვარსკვლავი დროისა. რამდენ რამეში პირველი: თვით მინდვრიდან გაძევებული პირველი ჰოლანდიელიც კი გამოდგა.

ასევე, პირველი კაცი იყო, ვინც სათადარიგო ნომრით, ძირითადად თამაშობდა. 14. მისი ნომერი იყო. ყველაფერი იყო: მისი ცნობილი შუა ზოლარდვეული ადიდასის მაისური და პუმას ბუცები და მისი ხასიათი ყოველ ფეხის ნაბიჯზე. მისი ის

ცნობილი ბრუნი, რომელიც პირველად შვედებთან თამაშში გამოჩნდა მსოფლიო ჩემპიონატზე და იმის მერე დღემდე აკეთებენ შემორჩენილ ეზოებშიც კი.

თუმცა ესეც მხოლოდ შტრიხებია. მთავარი კრუიფში მის სპორტულ უნარებს შეხამებული მისი აზროვნების მასშტაბი იყო და, რა თქმა უნდა, თანამედროვეობა.

ასეთი თანამედროვე, ასეთი წინ მიმავალი, როგორც მის დროს იყო ფეხბურთი, აღარასდროს ყოფილა. იყვნენ მასზე დიდი გენიოსებიც, მაგრამ ამბობენ, რომ თამაშის ასეთი ფლობა, აზროვნების ასეთი სიფართოვის და მთელი მოედნის ასე აღქმის უნარი, ალბათ, მანამდე ერთ კაცს, ალაფრედო დი სტეფანოს ჰქონდა და იმასაც თავისი ეპოქის შესაბამისი, ტოტალურობის გარეშე.

იოჰან კრუიფი გარდაიცვალა. რამდენ წელიწადს აღარ ეწეოდა, მაგრამ მაინც ფილტვის კიბოთი. დიდხანს არ უავადმყოფია.

ძალიან სამწუხარო და სევდიანი ამბავია, რომ აღარ არის ფეხბურთის დიდი გამოცოცხლებელი და შემოქმედი, რომელიც ლაპარაკობდა ხოლმე მღელვარედ, ხისტად, წარმოუდგენლად შთამბეჭდავად და სწორად, ხოლო თამაშობდა ისე, რომ გეგონა, ეს დღეს კი არა, ხვალ ხდება. ■

WWW.LIBERALI.GE

WWW.LIBERALI.GE

გთავაზობთ

<http://twitter.com/LiberaliMagazine>

გთავაზობთ

Facebook

<http://facebook.com/LiberaliMagazine>

გთავაზობთ

<http://youtube.com/LiberaliMagazine>